

***Sprawozdanie Zarządu
z działalności
Grupy Kapitałowej
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku***

Warszawa, 28 maja 2018 roku.

SPIS TREŚCI

I.	CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU BPS S.A.	4
1.1.	Struktura Grupy Kapitałowej – spółki podlegające konsolidacji	5
1.2.	Zmiany w Grupie Kapitałowej	6
II.	PODSUMOWANIE ROKU 2017	7
III.	ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ	10
3.1.	Otoczenie makroekonomiczne	10
3.2.	Rynki finansowe	12
3.3.	Sytuacja sektora bankowego	13
3.4.	Czynniki, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe Grupy Kapitałowej w 2018 r.	13
IV.	DZIAŁALNOŚĆ BANKU BPS S.A.	14
4.1.	Współpraca z bankami spółdzielczymi	14
4.2.	Rynek pieniężny i kapitałowy	20
4.3.	Działalność Banku BPS S.A. w sieci sprzedaży	23
4.4.	Współpraca z instytucjami zewnętrznymi	30
V.	DZIAŁALNOŚĆ REALIZOWANA PRZEZ SPÓŁKI GRUPY	32
VI.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ	33
6.1.	Ryzyko kredytowe	34
6.2.	Ryzyko płynności	36
6.3.	Ryzyko rynkowe	38
6.4.	Ryzyko operacyjne	39
VII.	SYTUACJA FINANSOWA GRUPY KAPITAŁOWEJ	40
7.1.	Aktywa Grupy Kapitałowej	40
7.2.	Pasywa Grupy Kapitałowej	43
7.3.	Rachunek zysków i strat Grupy Kapitałowej	46
7.4.	Zarządzanie kapitałem własnym	51
VIII.	ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE	53
8.1.	Struktura organizacyjna Banku BPS S.A.	53
8.2.	Akcjonariat	55
8.3.	Władze Banku	57
8.4.	Umowy zawarte z osobami zarządzającymi	59
8.5.	Polityka różnorodności stosowana do organów zarządzających i nadzorujących	61
8.6.	Zasady zmiany Statutu Banku BPS S.A.	61
8.7.	Sposób działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadnicze uprawnienia	62
8.8.	Działalność w zakresie kontroli i nadzoru	64
8.9.	Systemy kontroli i zarządzania ryzykiem w procesie sporządzania sprawozdań finansowych	66
8.10.	Pozostałe informacje	67
IX.	INFORMACJE NIEFINANSOWE	71
9.1.	Obszar zarządczy	71
9.1.1.	Opis modelu biznesowego	71

9.1.2. Kierunki rozwoju	73
9.1.3. Ład zarządczy	75
9.1.4. Zarządzanie ryzykiem	76
9.1.5. Zarządzanie etyką	77
9.2. Obszar społeczny i pracowniczy	79
9.2.1. Korzystanie z pomocy publicznej i zlecenia publiczne	79
9.2.2. Poziom zatrudnienia i poziom wynagrodzeń	79
9.2.3. Relacje ze stroną pracowniczą i wolność zrzeszania	84
9.2.4. Bezpieczeństwo i higiena pracy (BHP)	84
9.2.5. Rozwój i edukacja	86
9.2.6. Zarządzanie różnorodnością	88
9.2.7. Prawa człowieka	89
9.2.8. Praca dzieci i praca przymusowa	89
9.2.9. Społeczności lokalne i zaangażowanie społeczne	89
9.2.10. Przeciwdziałanie korupcji	93
9.2.11. Bezpieczeństwo produktów i konsumentów	93
9.2.12. Komunikacja marketingowa	94
9.2.13. Ochrona prywatności	94
9.2.14. Oznakowanie produktów	94
9.2.15. Pozostałe kwestie społeczne i rynkowe	94
9.3. Obszar środowiskowy	94
9.3.1. Ograniczanie zużycia papieru	95
9.3.2. Monitorowanie zużycia energii i paliw	95
9.3.3. Monitorowanie zużycia wody	96
9.3.4. Bioróżnorodność	96
9.3.5. Emisja gazów cieplarnianych CO ₂	96
9.3.6. Gospodarka odpadami i ściekami	97
9.3.7. Pozostałe aspekty oddziaływania na środowisko	97
X. OŚWIADCZENIE ZARZĄDU BANKU BPS S.A.	98

I. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU BPS S.A.

Grupę Kapitałową Banku BPS S.A. tworzą: Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz specjalistyczne spółki, które uzupełniając ofertę Banku, realizują jednocześnie własne cele biznesowe.

Bank BPS S.A.

Bank BPS S.A. z siedzibą Centrali w Warszawie, działa na polskim rynku od 1992 roku (rejestracja w KRS) - początkowo jako Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. z siedzibą we Wrocławiu. Pod obecną nazwą funkcjonuje od 27 marca 2002 r., tj. od momentu przyłączenia sześciu innych banków regionalnych (Banku Unii Gospodarczej S.A., Lubelskiego Banku Regionalnego S.A., Małopolskiego Banku Regionalnego S.A., Rzeszowskiego Banku Regionalnego S.A., Warmińsko-Mazurskiego Banku Regionalnego S.A. oraz później Dolnośląskiego Banku Regionalnego S.A.).

Cechą wyróżniającą Bank na tle rynku jest specyficzny charakter prowadzonej działalności bankowej, która opiera się na dwóch filarach: działalności zrzeszeniowej i wspierającej ją bankowości komercyjnej.

Pełniąc funkcję zrzeszeniową, Bank świadczy szeroki zakres usług dla banków spółdzielczych i równocześnie jest ich partnerem biznesowym. Wspiera banki w realizacji zadań statutowych, doskonaleniu działalności bankowej i rozwoju potencjału biznesowego oraz broni ich interesów ekonomicznych i prawnych. Zapewnia ponadto stabilność i płynność płatniczą banków, podnosi ich wiarygodność finansową, efektywnie wykorzystuje nadwyżki środków finansowych oraz wspiera i uzupełnia ofertę handlową Zrzeszenia.

Natomiast w ramach funkcji komercyjnej Bank oferuje produkty finansowe dla klientów korporacyjnych, małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów indywidualnych. Specjalizuje się ponadto w obsłudze samorządów oraz rolnictwa.

Jest jednym z nielicznych banków komercyjnych, który oparty jest wyłącznie na polskim kapitale, a jego większościowym właścicielem i strategicznym partnerem biznesowym są banki spółdzielcze.

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. pełni istotną rolę w sektorze bankowości spółdzielczej, która jest najstarszą gałęzią spółdzielczości w Polsce funkcjonującą od 150 lat. Zarówno Bank BPS S.A. jak i zrzeszone z nim banki spółdzielcze opierają się wyłącznie na rodzimym kapitale oraz kultywują polski charakter. Bankowość spółdzielczą wyróżnia jej relacyjny charakter, który kładzie nacisk na budowanie długotrwałych i bliskich relacji z klientami. Bank BPS S.A. oraz banki spółdzielcze to instytucje prospołeczne, silnie zaangażowane w działalność charytatywną na rzecz lokalnych środowisk.

Grupa Kapitałowa Banku BPS S.A.

Bank BPS S.A. ze swoimi spółkami zależnymi tworzy Grupę Kapitałową Banku BPS S.A., funkcjonującą od 2008 r. W początkowym okresie działalności, spółki zależne oferowały jedynie usługi maklerskie, usługi związane z obsługą wierzycieli trudnych oraz kart płatniczych i bankomatów. W kolejnych latach, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klientów, Grupa Kapitałowa zwiększała zakres produktów i usług, proponowanych przez powoływane w tym celu nowe podmioty.

Na koniec 2017 r. w skład Grupy Kapitałowej oprócz Banku BPS S.A. wchodziły podmioty świadczące specjalistyczne usługi m.in. w zakresie działalności maklerskiej, leasingowej, faktoringowej, inwestycyjnej, administracji nieruchomościami, jak również IT.

Grupa Kapitałowa prowadzi operacje zarówno w polskich złotych, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie krajowym.

1.1. Struktura Grupy Kapitałowej – spółki podlegające konsolidacji

Grupę jednostek objętych sprawozdaniem skonsolidowanym, według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r., stanowiły Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz niżej wymienione podmioty:

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	100,00%
IT BPS Sp. z o.o.	100,00%
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	100,00%
BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o.	100,00%
BPS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	100,00%
BPS Doradztwo S.A.	100,00%
BPS Leasing S.A.	100,00%
BPS Faktor S.A.	76,00%
ABC Finanse S.A.	100,00%
Veni S.A.	100,00%
QRS Finanse S.A.	100,00%
Con-Finance Sp. z o.o.	100,00%
FW Południe Sp. z o.o.	100,00%
Uzdrowisko Iwonicz S.A.	100,00%
Zakład Leczniczy Uzdrowisko Nałęczów S.A.	89,94%
Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A.	100,00%
Uzdrowisko Konstancin-Zdrój S.A.	100,00%
Solar City Szczecin Sp. z o.o.	81,76%
UP Nieruchomości S.A.	100,00%

Na dzień 31 grudnia 2017 r. Grupa Kapitałowa posiadała certyfikaty inwestycyjne następujących Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych:

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w funduszu
BPS 1 NS FIZ	100,00%
BPS 3 NS FIZ	46,72%
BPS 4 NS FIZ	50,94%
Quantum 2 FIZ AN	100,00%
Uzdrowiska Polskie FIZ AN	100,00%
Contango FIZ	98,74%
Contango 2 FIZ	100,00%
Feniks FIZ AN w likwidacji	81,76%
BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN	71,77%

Według stanu na 31.12.2017 r. wszystkie wyżej wymienione podmioty Grupy Kapitałowej oraz certyfikaty inwestycyjne Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych konsolidowane były metodą pełną.

1.2. Zmiany w Grupie Kapitałowej

W 2017 r. w Grupie Kapitałowej przeprowadzono następujące zmiany:

- 1) podwyższono kapitał spółek:
 - a) BPS Nieruchomości Sp. z o.o. o kwotę 2,0 mln zł,
 - b) Veni S.A. o kwotę 87,1 mln zł;
- 2) postawiono w stan likwidacji BS Leasing S.A. oraz Feniks FIZ AN.

W 2017 r. zmienił się udział Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. w głosach w przypadku:

- 1) FW Południe Sp. z o.o. z 98,62 % na 100 % (zmiana udziałowca Spółki);
- 2) Uzdrowisko Iwonicz S.A. z 99,49 % na 100 % (wykup akcjonariuszy mniejszościowych);
- 3) Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A. z 99,69 % na 100 % (wykup akcjonariuszy mniejszościowych);
- 4) Uzdrowisko Konstancin Zdrój S.A. z 99,78 % na 100 % (wykup akcjonariuszy mniejszościowych);
- 5) Contango FIZ z 87,42 % na 98,74 % (wykup certyfikatów przez podmioty spoza Grupy Kapitałowej);
- 6) BPS 3 NS FIZ z 46,88 % na 46,72 % (wykup certyfikatów przez Grupę BPS oraz podmioty spoza Grupy Kapitałowej);
- 7) BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN z 68,34 % na 71,77 % (objęcie nowej emisji certyfikatów przez Grupę Kapitałową Banku BPS).

Dodatkowo, w 2017 r. Grupa Kapitałowa Banku BPS S.A. utraciła kontrolę w następujących podmiotach:

- 1) Centrum Finansowe Baku BPS S.A. – w wyniku sprzedaży akcji Spółki;
- 2) BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o. – w rezultacie sprzedaży udziałów;
- 3) BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o. – na skutek likwidacji Spółki;
- 4) Zielony FIZ AN – w efekcie umorzenia certyfikatów inwestycyjnych.

II. PODSUMOWANIE ROKU 2017

Miniony, 2017 rok był dla Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. okresem, w którym prowadzono działania mające na celu uporządkowanie sposobu zarządzania spółkami, jak również poprawę efektywności ich funkcjonowania. Rozpoczęto projekty zmierzające do konsolidacji, likwidacji bądź sprzedaży niektórych Spółek z Grupy Kapitałowej Banku.

W ramach powyższych zadań realizowano program restrukturyzacyjno - naprawczy w spółce VENI S.A., zgodnie ze „Strategią Banku wobec spółki Veni S.A.”, jak również prowadzono działania mające na celu pozyskanie inwestora zewnętrznego dla Spółki i sprzedaż 100 % jej akcji.

W dniu 29 grudnia 2017 r. miało miejsce zbycie pakietu akcji Centrum Finansowego Banku BPS S.A., reprezentujących 80,72 % kapitału zakładowego i głosów na Walnym Zgromadzeniu Spółki. Prowadzone są ponadto wzmożone prace w zakresie sprzedaży Domu Maklerskiego Banku BPS S.A.

Dodatkowo, w 2017 r. prowadzono intensywne działania w spółkach:

- 1) BPS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. – dążąc do dywersyfikacji swoich źródeł przychodów, Spółka w ubiegłym roku uruchomiła:
 - a) Międzyzakładowy Pracowniczy Program Emerytalny zrzeszający 28 podmiotów (Bank, banki spółdzielcze oraz spółki Grupy Kapitałowej BPS). Obecnie jest to największy Program Emerytalny w Polsce. TFI złożyło w Komisji Nadzoru Finansowego wniosek o dołączenie do programu kolejnych ponad 40 podmiotów (głównie banków spółdzielczych),
 - b) sprzedaż nowych produktów oszczędnościowych adresowanych do klientów indywidualnych Banku i zrzeszonych banków spółdzielczych, takich jak: Indywidualne Konto Emerytalne oraz Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego.

Ponadto, w 2017 r. Spółka osiągnęła ponadprzeciętne stopy zwrotu w funduszach o niskim poziomie ryzyka (szczególnie ważnych dla banków spółdzielczych i ich klientów). Należy podkreślić, że subfundusz BPS SFIO Płynnościowy okazał się po raz kolejny najlepszy w swojej kategorii;

- 2) IT BPS S.A. – Spółka rozwijała swoją działalność w obszarze wdrożeń i outsourcingu usług informatycznych, takich jak: IaaS (z ang. "infrastruktura jako usługa" – jeden z modeli chmury obliczeniowej), poczta elektroniczna, usługa zarządzania Active Directory oraz administracja głównym systemem bankowym. W 2017 r. wynegocjowano porozumienie z dostawcami sprzętu i oprogramowania, zapewniające atrakcyjną ofertę cenową, co pozwoliło zwiększyć sprzedaż do banków spółdzielczych. Podejmowano także działania w celu skutecznego wzrostu przychodów Spółki w obszarze usług stałych świadczonych na rzecz banków spółdzielczych oraz podmiotów Grupy Kapitałowej. Wzrost przychodów w segmencie BS-ów realizowany był głównie poprzez większe wykorzystanie własnej infrastruktury technicznej oraz własnego know-how (projekty sieci, wdrożenia wirtualizacji, wdrożenia AD, wdrożenia infrastruktury sprzętowej).

W przypadku Banku BPS S.A. jako podmiotu dominującego w Grupie był to kolejny rok realizacji programu postępowania naprawczego opracowanego na lata 2014-2019. Większość zadań wyznaczonych w niniejszym

dokumencie jest konsekwentnie i skutecznie realizowana. Wdrożono wiele pozytywnych rozwiązań, które wpływają na bezpieczeństwo prowadzonej działalności Banku.

Bank z dużą determinacją prowadził działania dotyczące wzmocnienia kapitałowego. Poprawa wskaźników adekwatności kapitałowej jest głównym celem programu postępowania naprawczego, który w sposób fundamentalny przesądza o stabilności jego funkcjonowania i warunkuje realizację wszystkich pozostałych założeń.

W 2017 roku prowadzono również intensywne prace w zakresie poprawy zarządzania ryzykiem kredytowym, dotyczące zarówno organizacji, zmian w procedurach i metodykach oraz systemach informatycznych. Skutecznie prowadzone działania w tym obszarze, polegające m.in. na zmianie struktury portfela kredytowego, szczególnym nadzorze i wzmożonym monitoringu ekspozycji kredytowych oraz zwiększeniu efektywności działań restrukturyzacyjno-windykacyjnych, pozwoliły na poprawę wskaźnika jakości portfela kredytowego w ciągu roku o 4,1 pp. oraz obniżenie portfela kredytów ze stwierdzoną przestanką utraty wartości o blisko 300 mln zł.

Zgodnie z założeniami programu naprawczego prowadzono również działania dotyczące budowy oferty produktowej opartej na nowoczesnych i atrakcyjnych cenowo usługach, dedykowanych do wybranych segmentów klientów. O wysokiej jakości i konkurencyjności proponowanych przez Bank rozwiązań świadczą otrzymane w 2017 r. liczne nagrody i wyróżnienia. Niektóre produkty nieprzerwanie znajdują się w czołówkach rankingów w zestawieniach portali Comperia, Bankier czy Rzeczpospolita. Rezultatem powyższych działań jest wzrost zobowiązań wobec klientów niebankowych w ciągu roku o ponad 75 mln zł oraz portfela kredytowego o blisko 480 mln zł. Szczególną aktywność sprzedażową kierowano na pozyskiwanie kredytów z sektora JST oraz mieszkaniowych osób prywatnych, charakteryzujących się mniejszą wagą ryzyka, co miało istotne znaczenie dla poprawy wskaźników adekwatności kapitałowej.

Prowadzone były również wzmożone działania mające na celu stabilizowanie poziomu sumy bilansowej poprzez zróżnicowane narzędzia i instrumenty finansowe, głównie w obszarze pozyskiwania środków od zrzeszonych banków spółdzielczych. W efekcie tych działań zobowiązania wobec BS na przestrzeni 2017 r. zwiększyły się o 3,2 mld zł.

Wyniki finansowe Grupy Kapitałowej wygenerowane w 2017 r., jak również uzyskane podstawowe wskaźniki efektywnościowe ukształtowały się na poziomie niższym niż przed rokiem, przede wszystkim z uwagi na zdarzenie o charakterze jednorazowym wykazane w czerwcu 2016 r. Bank, w związku z przejęciem Visa Europe przez Visa Inc., jako jeden z beneficjentów transakcji otrzymał ekwiwalent finansowy wynikający z posiadanego udziału w Visa Europe, w wysokości 131,1 mln zł.

Tabela 1. Podstawowe dane finansowe Grupy Kapitałowej (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2015	2016	2017
Wybrane dane bilansowe			
Suma bilansowa	17 892 911	20 159 613	23 723 278
Zobowiązania wobec banków	13 633 600	15 703 845	18 650 235
Zobowiązania wobec klientów niebankowych	1 956 757	2 504 261	2 607 240
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 356 490	923 733	1 127 853
Kapitał własny	732 713	768 757	848 829
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 096 437	7 777 814	8 159 139
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i utr. do terminu zapadalności	7 264 006	8 632 497	11 374 747
Adekwatność kapitałowa			
Fundusze własne	768 137	891 283	864 103
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	8 698 088	8 648 873	9 344 874
Współczynnik kapitału Tier I	5,3%	6,2%	6,9%
Łączny współczynnik kapitałowy	8,8%	10,3%	9,2%
Wybrane elementy rachunku wyników			
Wynik na działalności podstawowej	358 085	449 942	355 956
- wynik z tytułu odsetek	258 659	226 917	260 705
- wynik z tytułu prowizji	65 994	69 402	65 196
- wynik na działalności inwestycyjnej oraz z pozycji wymiany	31 558	152 337	29 031
Ogólne koszty administracyjne	362 641	367 330	390 257
Wynik z tytułu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-99 201	-138 352	-115 144
Wynik finansowy brutto	-43 384	35 752	-48 274
Wynik finansowy netto	-40 511	26 227	-46 318
Wybrane wskaźniki			
ROA netto ¹	-0,23%	0,14%	-0,21%
ROE netto ²	-6,02%	3,49%	-5,73%
Wskaźnik C/I ³	86,79%	67,84%	85,37%
Udział kredytów ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości w portfelu kredytowym ogółem	33,0%	27,2	19,9%
Zatrudnienie			
Liczba zatrudnionych (w etatach), z tego:	2 421	2 280	2 062
- w Centrali Banku BPS S.A.	538	509	510
- w Oddziałach Banku	582	532	478
- w jednostkach zależnych	1 301	1 239	1 074
Zrzeszenie BPS			
Liczba zrzeszonych banków spółdzielczych	359	355	351
Liczba zrzeszonych BS należących do Systemu Ochrony Zrzeszenia	241	278	292

¹ stopa zwrotu z aktywów (ROA), obliczona jako stosunek zysku netto Grupy Kapitałowej do aktywów razem wyrażonych jako średnia ze stanów bilansowych na koniec roku sprawozdawczego oraz koniec roku poprzedniego

² stopa zwrotu z kapitału własnego (ROE) obliczona jako stosunek zysku netto Grupy Kapitałowej do kapitału własnego wyrażonego jako średnia ze stanów bilansowych na koniec roku sprawozdawczego oraz koniec roku poprzedniego

³ Wskaźnik kosztów do dochodów (C/I) obliczony jako relacja ogólnych kosztów administracyjnych Grupy Kapitałowej do wyniku na działalności podstawowej łącznie z wynikiem na pozostałej działalności operacyjnej

III. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ

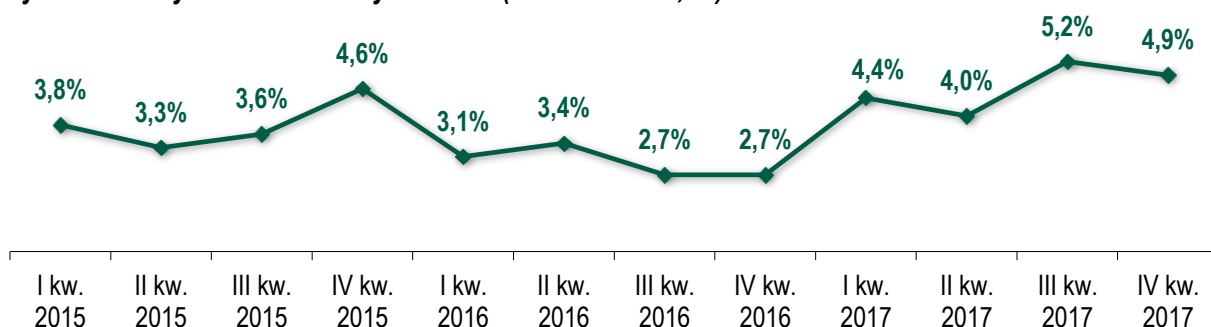
3.1. Otoczenie makroekonomiczne

Działalność Grupy Kapitałowej w 2017 roku była w głównej mierze determinowana przez sytuację makroekonomiczną w kraju, jak i zagranicą oraz trendy występujące w sektorze bankowym.

Wzrost gospodarczy

W 2017 r. koniunktura gospodarcza w Polsce w porównaniu z tendencjami obserwowanymi przed rokiem uległa wyraźnej poprawie. Według danych opublikowanych przez GUS, Produkt Krajowy Brutto wzrósł w ujęciu realnym o 4,6 %, wobec 3,0 % w 2016 r. Największą zmianą w strukturze wypracowanego wzrostu PKB, a jednocześnie czynnikiem, który był odpowiedzialny za przyspieszenie tempa wzrostu w 2017 r. było wyraźne odbicie inwestycji (wzrost o 3,4 % r/r, wobec spadku o 8,2 % w 2016 r.) współfinansowanych przez napływ funduszy europejskich. W 2017 roku odnotowano również poprawę dynamiki konsumpcji gospodarstw domowych, która była wspierana przez dobrą sytuację na rynku pracy.

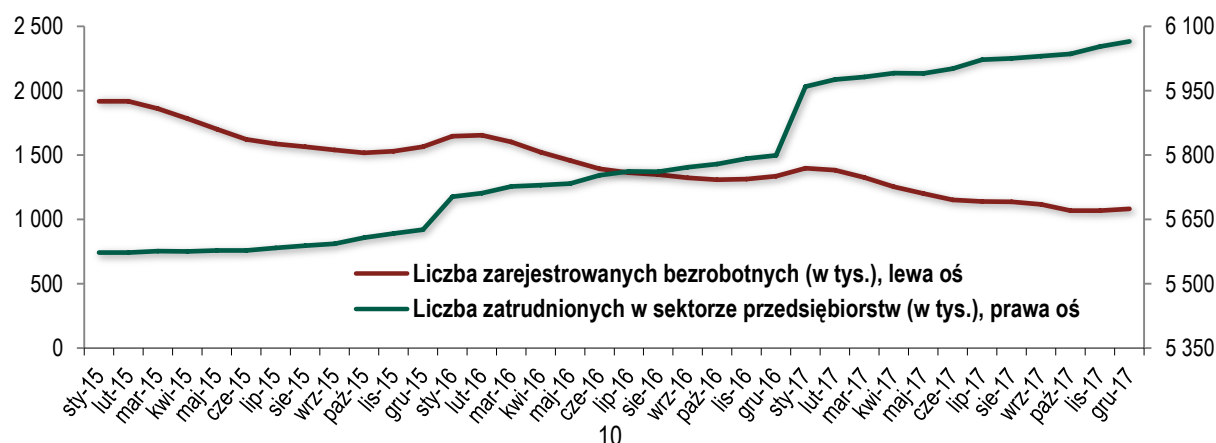
Rysunek 1. Cykl koniunkturalny w Polsce (zmiana % PKB, r/r)

Sytuacja na rynku pracy

Zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2017 r. wzrosło o 4,5 % r/r, wobec 2,8 % przed rokiem. Równocześnie nastąpiło istotne ograniczenie stopy bezrobocia rejestrowanego, która na koniec 2017 r. wyniosła 6,6 %, wobec 8,2 % w grudniu 2016 r. Zwiększony popyt na pracę przełożył się również na wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw. Średnie wynagrodzenie w 2017 r. wzrosło nominalnie o 5,9 % r/r, tj. o 2,1 pp. więcej niż przed rokiem. Jednakże, po uwzględnieniu wskaźnika inflacji, realny wzrost wynagrodzeń wyniósł 3,9 % r/r, tj. był niższy niż w 2016 r. (4,4 % r/r).

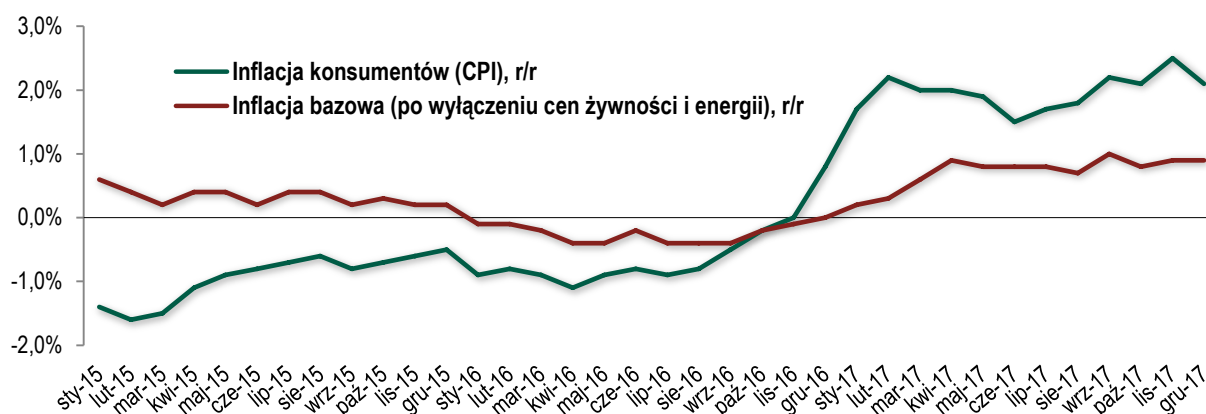
Rysunek 2. Liczba bezrobotnych i zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (w tys. osób)

Inflacja

We wszystkich miesiącach 2017 r. wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych kształtował się w granicach dopuszczalnych odchyłeń od celu banku centralnego (2,5 % w ujęciu rocznym, plus/minus 1 pp.). Średni wzrost cen konsumenckich w 2017 r. wyniósł 2,0 % r/r, wobec spadku o 0,6 % w roku poprzednim. Czynnikiem wpływającym na wzrost cen konsumpcyjnych w 2017 r. był wyraźny wzrost cen paliw w Polsce (o 7,2 % w ujęciu rocznym, wobec spadku o 6,7 % przed rokiem), a także cen żywności (o 4,6 % w 2017 r., wobec 1,0 % w 2016 r.). Kluczowe znaczenie dla wzrostu cen paliw i w konsekwencji inflacji w Polsce miały osiągnięte pod koniec 2016 r. porozumienia głównych producentów ropy o ograniczeniu limitów dziennego wydobycia surowca.

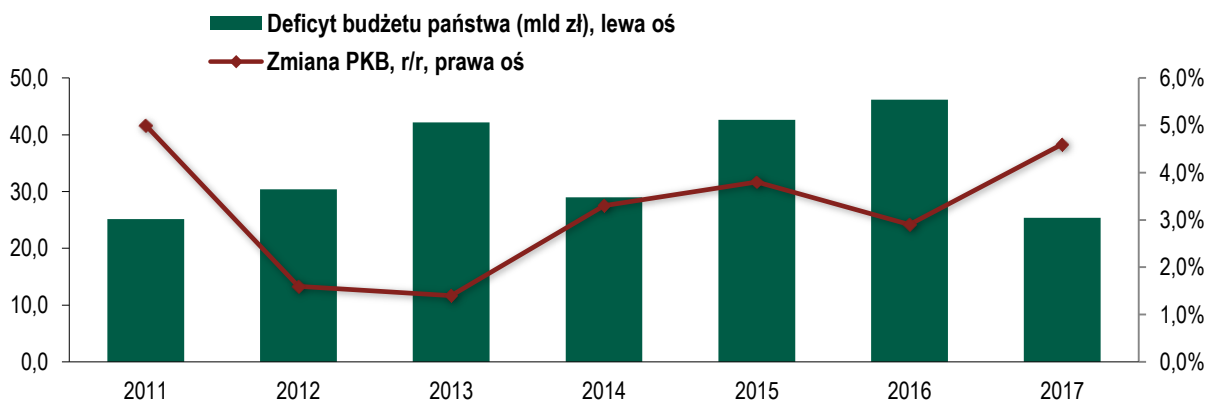
Rysunek 3. Inflacja CPI i inflacja bazowa (r/r)

Finanse publiczne (budżet państwa)

W 2017 r. dochody budżetu państwa zostały oszacowane przez resort finansów na poziomie 350,5 mld zł, wobec 314,7 mld zł w 2016 r. Wzrost dochodów ogółem (o 35,8 mld zł w porównaniu ze stanem sprzed roku) wynikał głównie ze wzrostu dochodów podatkowych (o 42,2 mld zł r/r, w tym VAT o 30,2 mld zł), które zrekompensowały brak w tegorocznym budżecie wpływów z aukcji LTE (dochody z tego tytułu zasiły budżet w 2016 r. w wysokości 9,2 mld zł). Równocześnie, wydatki w 2017 r. były wyższe niż przed rokiem o 15,1 mld zł, co pozwoliło na ograniczenie deficytu budżetowego do 25,4 mld zł, wobec 46,2 mld zł deficytu w 2016 r.

Rysunek 4. Deficyt budżetu państwa (w mld zł) na tle zmian PKB (%)

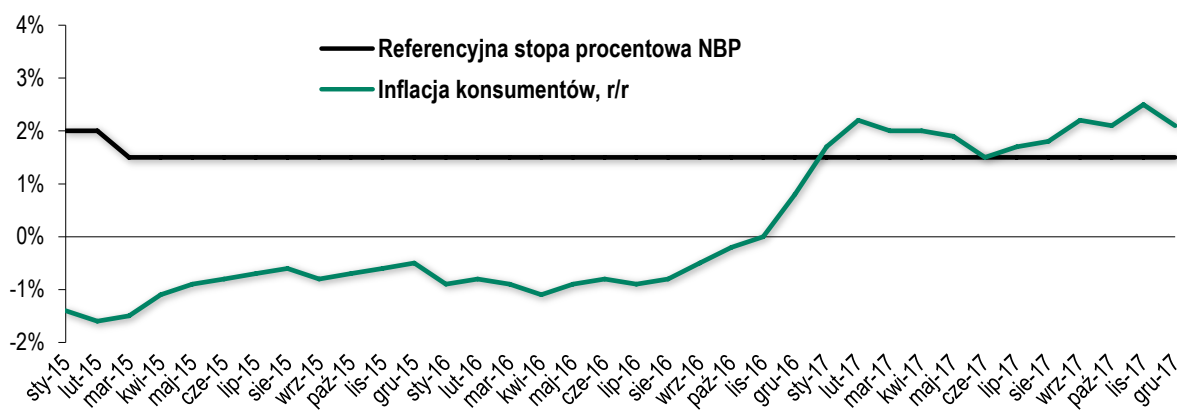

3.2. Rynki finansowe

Rynek stopy procentowej

Ze względu na fakt, iż zmiany wskaźnika inflacji w 2017 r. były konsekwencją czynników, na które Rada Polityki Pieniężnej nie ma wpływu (ceny surowców na światowych rynkach), władze monetarne nie zmieniły poziomu stóp procentowych NBP. W efekcie, stopa referencyjna na koniec 2017 r. wyniosła 1,50 %, bez zmian w porównaniu ze stanem na koniec 2016 r. Stabilizacja stóp procentowych NBP przełożyła się na poziom stawek rynkowych, które nie uległy istotnym zmianom. Na koniec 2017 r. WIBOR 1M i WIBOR 3M ukształtowały się na poziomie odpowiednio 1,65 % oraz 1,72 %, wobec 1,66 % i 1,73 % na koniec 2016 r.

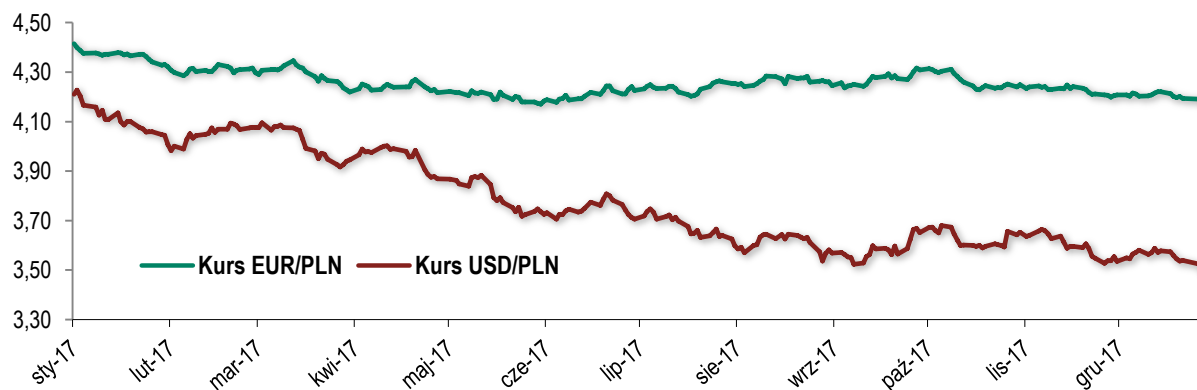
Rysunek 5. Stopa procentowa NBP a inflacja konsumentów

Rynek walutowy

W 2017 r. średni kurs EUR/PLN i USD/PLN wyniósł odpowiednio 4,26 zł i 3,78 zł. W porównaniu do roku poprzedniego złoty umocnił się wobec euro o 0,10 zł, natomiast wobec dolara o 0,16 zł. Umocnienie złotego wobec głównych walut było z jednej strony konsekwencją utrzymywania przez Radę EBC łagodnej polityki monetarnej, z drugiej natomiast utrzymujących się wątpliwości uczestników rynków finansowych odnośnie determinacji Rezerwy Federalnej w podnoszeniu stóp procentowych w USA. Korzystny wpływ na notowania naszej waluty miało również potwierdzenie w maju 2017 r. dotychczasowego ratingu Polski przez agencję Moody's („A2”), któremu towarzyszyło przywrócenie (po upływie roku) perspektywy stabilnej.

Rysunek 6. Kurs EUR/PLN i USD/PLN na fixingu NBP

3.3. Sytuacja sektora bankowego

Rok 2017 był okresem stabilnego rozwoju akcji kredytowej, czego przejawem był wzrost należności sektora niefinansowego i budżetowego o 3,1 %, wobec 5,0 % wzrostu w 2016 r. W porównaniu z tempem wzrostu akcji kredytowej, tempo wzrostu depozytów było wyższe (4,4 %, wobec 10,6 % przed rokiem), co prowadziło do poprawy relacji kredytów do depozytów, która zbliżała się do równowagi (na koniec 2017 r. relacja kredytów do depozytów wyniosła 100,5 %, wobec 101,7 % na koniec 2016 r.). Równocześnie, na koniec 2017 r. odnotowano spadek (o 2,3 %) wyniku finansowego sektora bankowego (do 13,6 mld zł, tj. o 319 mln zł mniej niż przed rokiem). Na osiągnięcie niższego zysku netto wpływ miał m.in. efekt statystyczny (w 2016 r. w efekcie rozliczenia sprzedaży udziałów w VISA Europe Limited, banki odnotowały dodatkowy dochód w łącznej wysokości 2,5 mld zł). Po wyeliminowaniu jednorazowego wpływu ubiegłorocznej transakcji, zysk sektora bankowego na koniec 2017 r. byłby wyższy niż przed rokiem o 2,1 mld zł (18,7 %). Pozytywny wpływ na wynik sektora miał przede wszystkim wyższy niż przed rokiem wynik z tytułu odsetek (o 4,6 mld zł, tj. o 12,1 %), który zrekompensował wzrost kosztów funkcjonowania (o 1,4 mld zł, tj. o 4,0 %). Wyższe koszty były głównie konsekwencją zwiększenia kosztów pracowniczych (o 906 mln zł, tj. o 5,8 %). Ponadto, do wzrostu kosztów przyczynił się również dodatkowy miesiąc naliczania podatku od niektórych instytucji finansowych (w styczniu 2017 r. banki zapłaciły 300 mln zł z tego tytułu, podczas gdy w 2016 r. pierwszym miesiącem obowiązywania podatku od niektórych instytucji finansowych był luty). Rok 2017 był również okresem znaczącej poprawy wskaźników adekwatności kapitałowej w sektorze bankowym. Łączny współczynnik kapitałowy wyniósł na koniec grudnia 2017 r. 19,0 % i w stosunku do stanu na koniec 2016 r. był wyższy o 1,3 pp., natomiast współczynnik kapitału Tier 1 wyniósł w tym samym okresie 17,3 % (o 1,1 pp. powyżej stanu z końca grudnia 2016 r.).

3.4. Czynniki, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe Grupy Kapitałowej w 2018 r.

Działalność Grupy Kapitałowej prowadzona jest wyłącznie na terytorium Polski, dlatego na jej wyniki wpływ będą miały wydarzenia gospodarcze zachodzące w kraju oraz wydarzenia międzynarodowe mające wpływ na gospodarkę krajową.

W 2018 r. polska gospodarka będzie się nadal rozwijać w stabilnym tempie, do czego przyczyniać się będzie:

- 1) wysoka dynamika nakładów inwestycyjnych, którą wspierać będzie napływ funduszy europejskich z perspektywy budżetowej UE;
- 2) dalsza poprawa sytuacji na rynku pracy (wzrost płac i zatrudnienia);
- 3) kształtowanie się inflacji konsumentów na umiarkowanym poziomie (w granicach dopuszczalnych odchyłeń od celu władz monetarnych; 2,5 %, plus/minus 1 pp.);
- 4) utrzymanie przez Radę Polityki Pieniężnej stóp procentowych NBP na niezmienionym poziomie;
- 5) konsekwentne utrzymywanie dyscypliny finansów publicznych (całoroczny deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych ukształtuje się poniżej 3 % PKB).

Równocześnie, zarówno w krajowej gospodarce, jak i w jej otoczeniu utrzymywać się będą istotne czynniki ryzyka, które mogą negatywnie wpłynąć na rozwój koniunktury w Polsce. Zaliczyć do nich należy m.in.:

- 1) zawirowania na rynkach finansowych związane ze wzrostem napięć w relacjach międzynarodowych (Korea Północna, Bliski Wschód, Ukraina);

- 2) możliwa negatywna ocena przez główne agencje ratingowe zmian w polskim sądownictwie, w efekcie której nastąpiłoby obniżenie ratingu Polski lub jego perspektywy;
- 3) ewentualne zaostrzenie polityki pieniężnej w strefie euro;
- 4) wzrost niepewności na rynkach finansowych odnośnie dalszego kierunku polityki monetarnej w Stanach Zjednoczonych w kontekście zmiany (od lutego 2018 r.) na stanowisku prezesa Rezerwy Federalnej;
- 5) wzrost napięć na rynku pracy oraz w finansach publicznych w Polsce, związany z przywróceniem od października 2017 r. dawnego wieku emerytalnego (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn).

IV. DZIAŁALNOŚĆ BANKU BPS S.A.

4.1. Współpraca z bankami spółdzielczymi

Bank BPS S.A. zrzesza 351 banków spółdzielczych oraz współpracuje z Krakowskim Bankiem Spółdzielczym, Bankiem Spółdzielczym w Brodnicy oraz Bankiem Spółdzielczym Rzemiosła w Krakowie. Realizując funkcje zrzeszeniowe, świadczy szeroki zakres usług dla banków spółdzielczych i równocześnie jest ich partnerem biznesowym i reprezentantem. Działa na rzecz ich rozwoju zapewniając obsługę finansową, realizuje rozliczenia, zagospodarowuje nadwyżki środków pieniężnych, a także współuczestniczy w zaspokajaniu potrzeb kredytowych klientów banków spółdzielczych w ramach konsorcjów. Banki spółdzielcze mają dostęp do najnowszych produktów i rozwiązań finansowych, dzięki czemu mogą oferować nowoczesne usługi po konkurencyjnych cenach, dostosowanych do potrzeb różnych grup klientów oraz poszczególnych regionów kraju.

Zadania realizowane w obszarze współpracy z bankami spółdzielczymi obejmują m.in.:

- 1) zapewnienie bezpieczeństwa płynnościowego Zrzeszenia, przede wszystkim poprzez oferowanie instrumentów finansowych dedykowanych bankom spółdzielczym;
- 2) wspieranie banków spółdzielczych w ograniczaniu ryzyka prowadzonej działalności, interpretowanie nowych przepisów i pomoc w ich wdrażaniu;
- 3) wspomaganie banków spółdzielczych w zarządzaniu ryzykiem finansowym;
- 4) zapewnienie bankom spółdzielczym możliwości elastycznego i bezpiecznego lokowania środków pochodzących z nadwyżek płynnościowych banków;
- 5) pośrednictwo w obrocie dewizowym i bezgotówkowym;
- 6) usługi w zakresie obsługi kart płatniczych oraz systematyczne wspieranie BS-ów w rozbudowie sieci bankomatów;
- 7) prowadzenie rozliczeń dopłat do odsetek od kredytów preferencyjnych, aktywne działania w ich pozyskiwaniu oraz reprezentowanie Zrzeszenia w kontaktach z donatorami.

Aktualnie rola Banku BPS S.A. jest szczególna z racji uczestnictwa w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS oraz pełnienia funkcji Banku Zrzeszającego wobec banków, które nie przystąpiły do tego Systemu.

System Ochrony Instytucjonalnej Zrzeszenia BPS

W dniu 31 grudnia 2015 r. w Zrzeszeniu BPS utworzony został System Ochrony Instytucjonalnej, spełniający kryteria określone w art. 113 ust. 7 Rozporządzenia CRR na podstawie Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS zawartej przez 241 zrzeszonych banków spółdzielczych oraz Bank BPS S.A.

W 2017 roku umowę Systemu Ochrony podpisało 15 kolejnych banków spółdzielczych i na koniec grudnia 2017 r., łącznie z bankami spółdzielczymi, które przystąpiły do Systemu w 2016 r., ich liczba wyniosła 292. Trwa procedura weryfikacyjna w stosunku do kolejnych banków, które złożyły dokumenty związane z przystąpieniem do Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

Rolę jednostki zarządzającej Systemem pełni Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, której członkami są wszyscy uczestnicy. Została ona wyposażona w odpowiednie uprawnienia ustawowe oraz umowne. Dysponuje środkami finansowymi, zgromadzonymi w ramach depozytu obowiązkowego i funduszu zabezpieczającego, przeznaczonymi na interwencję zapobiegającą utracie płynności i wypłacalności przez podmioty należące do Systemu.

W ramach mechanizmów pomocowych funkcjonuje depozyt obowiązkowy, którego wartość stanowi 9 % średniego stanu depozytów w czerwcu i grudniu każdego roku, od którego naliczana jest rezerwa obowiązkowa. Depozyt obowiązkowy ma na celu zgromadzenie środków zapewniających stworzenie skutecznego mechanizmu zapewnienia płynności uczestnikom Systemu Ochrony, dlatego też zdecydowano, że musi on mieć pokrycie w instrumentach o wysokiej płynności, tj. dłużnych papierach wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski oraz w aktywach przyjmowanych przez NBP, jako zabezpieczenie kredytu lombardowego. Bankom, które przystąpiły do Systemu Ochrony, konstrukcja ta gwarantuje, że w przypadku wystąpienia zagrożenia utraty bieżącej płynności, możliwe będzie na mocy decyzji Zarządu Spółdzielni Systemu Ochrony niezwłoczne, tj. w ciągu 24 godzin, wypłacenie uczestnikowi Systemu Ochrony kwoty stanowiącej równowartość depozytu obowiązkowego złożonego przez tego uczestnika.

Ważnym mechanizmem pomocowym w Systemie Ochrony jest Fundusz Zabezpieczający, tworzony z wpłat środków objętych zwolnieniem z opłat na rzecz BFG oraz wkładów pieniężnych. Wysokość składek, płatnych kwartalnie, ustalana jest na podstawie kwot wyliczonych przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny, skorygowanych wskaźnikiem wynikającym z oceny punktowej ustalonej zgodnie z Umową Systemu. Dodatkowo, dla uzupełnienia przez uczestników Systemu Ochrony stanu środków Funduszu Zabezpieczającego do poziomu 1 % środków gwarantowanych klientom, wnoszone są wkłady pieniężne przez uczestników proporcjonalnie do ich ekspozycji na ryzyko.

Banki spółdzielcze, które przystąpiły do Spółdzielni Systemu Ochrony mogą ubiegać się o zwolnienie przez Komisję Nadzoru Finansowego z wymogów:

- 1) art. 113 ust. 1 Rozporządzenia CRR;
- 2) art. 412 oraz art. 414 Rozporządzenia CRR (w części odnoszącej się do art. 412);
- 3) odliczania posiadanych przez bank spółdzielczy udziałów kapitałowych w Banku BPS S.A. do celów funduszy własnych na zasadzie indywidualnej.

Powyższe zwolnienia pozwalają bankom spółdzielczym m.in. na stosowanie skonsolidowanego wskaźnika LCR w ramach Systemu Ochrony, niestosowania wag ryzyka w odniesieniu do ekspozycji wobec innych uczestników Systemu, z wyjątkiem ekspozycji stanowiących podstawę pozycji kapitału podstawowego Tier I, pozycji dodatkowych w Tier I oraz pozycji w Tier II, zgodnie z art. 113 ust. 7 Rozporządzenia, skutkujących uwolnieniem kapitałów pozwalających na rozwój z jednoczesnym zachowaniem określonych standardów bezpieczeństwa obowiązujących w Systemie Ochrony oraz zaliczania akcji emitowanych przez uczestnika Systemu Ochrony do funduszy własnych. Do końca 2017 r. zgodę KNF uzyskało 289 banków spółdzielczych.

Kolejnym ważnym elementem jest obowiązek przygotowania przez banki planów naprawy wynikający z Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 14 lipca 2016 r. w sprawie planu naprawy banku oraz grupowego planu naprawy, które weszło w życie w dniu 9 października 2016 r. Dla banków spółdzielczych – uczestników Systemu Ochrony w 2017 r. Spółdzielnia przygotowała Grupowy Plan Naprawy, który został złożony w KNF i oczekuje na akceptację.

Fundusze pomocowe i pożyczki podporządkowane

W celu wsparcia utrzymania bezpieczeństwa działalności prowadzonej przez banki spółdzielcze, w strukturze Zrzeszenia funkcjonowały dwa fundusze pomocowe, tj. Fundusz Pomocowy oraz Fundusz FAPA. Środki z nich pochodzące wspomagały działalność banków spółdzielczych w zakresie zachowania (podtrzymania) bieżącej płynności, wdrożenia nowych technologii informatycznych, wsparcia finansowego przeprowadzanych procesów łączeniowych i programów postępowania naprawczego, a także zwiększenia funduszy własnych banków spółdzielczych.

Jednakże, wraz z utworzeniem Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, nastąpiły zmiany w obszarze funkcjonowania funduszy.

Bank, realizując zalecenia Komisji Nadzoru Finansowego, stopniowo wygasza Fundusz Pomocowy. Od 31 grudnia 2015 r. zaprzestano udzielania zrzeszonym bankom spółdzielczym nowej pomocy finansowej oraz zwiększania stanu środków na rachunku tego Funduszu. W 2017 r. decyzją Rady Zrzeszenia ponownie została zmniejszona wysokość odpisu na Fundusz Pomocowy. Wskaźnik partycypacji członków Zrzeszenia w tym Funduszu obniżono z 0,15 % do 0,05 % stanu depozytów, od których naliczana jest rezerwa obowiązkowa, co spowodowało jego realne obniżenie. Zgromadzone środki są sukcesywnie zwracane bankom spółdzielczym. Kwota funkcjonujących pożyczek z Funduszu Pomocowego według stanu na 31.12. 2017 r. wyniosła 303,7 mln zł i dotyczyła 67 pożyczek podporządkowanych.

W 2017 roku Fundusz FAPA także funkcjonował w ograniczonym zakresie. Z uwagi na wypowiedzenie z dniem 31 grudnia 2014 r. przez Fundację Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA Umowy o administrowaniu środkami, od 1 stycznia 2015 r. nie były udzielane nowe pożyczki z tego Funduszu. Spłata rat funkcjonujących pożyczek odbywała się zgodnie z zawartymi umowami. Na dzień 31.12.2017 r. wszystkie pożyczki zostały spłacone, a środki zwrócone do Fundacji.

Tabela 2. Fundusze pomocowe oraz pożyczki udzielone bankom spółdzielczym (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Fundusze pomocowe, z tego:	436 075	332 282	-103 793	76,2%
Fundusz Pomocowy	434 264	332 282	-101 982	76,5%
Fundusz FAPA	1 812	0	-1 812	-
Wykorzystanie śr. z funduszy pomocowych, z tego:	340 870	303 720	-37 150	89,1%
z Funduszu Pomocowego:	339 058	303 720	-35 338	89,6%
- pożyczki podporządkowane	336 058	303 720	-32 338	90,4%
- pozostałe (w tym głównie płynnościowe)	3 000	0	-3 000	-
z Funduszu FAPA	1 812	0	-1 812	-
Pożyczki podporządkowane udziel. ze środków własnych Banku:	2 200	2 200	0	100,0%
- dla niezrzeszonych banków spółdzielczych	2 200	2 200	0	100,0%

Kredyty konsorcjalne z udziałem banków spółdzielczych

Bank BPS S.A. współpracuje z bankami spółdzielczymi w zakresie udzielania kredytów w konsorcjach, wspierając tym samym ich aktywność kredytową oraz dywersyfikując ryzyko, co pozwala między innymi na finansowanie dodatkowych przedsięwzięć oraz na wykorzystanie nadpłynności banków spółdzielczych w celu zwiększenia ich rentowności. Wpływ na bezpieczny rozwój portfela kredytów konsorcjalnych Banku ma przede wszystkim znajomość rynku lokalnego przez banki spółdzielcze oraz ich doświadczenie w kredytowaniu wybranych klientów.

Wprowadzone w 2015 r. nowe zasady zawierania konsorcjów ze zrzeszonymi i współpracującymi bankami spółdzielczymi miały usprawnić i zoptymalizować proces procedowania wniosków konsorcjalnych oraz ograniczyć ryzyko kredytowe związane z tymi transakcjami. Jednakże, wprowadzone zmiany okazały się zbyt restrykcyjne dla banków spółdzielczych, co w powiązaniu ze zbyt długim czasem procedowania transakcji spowodowało istotne ograniczenie aktywności BS-ów na tym polu.

Na koniec 2017 roku bilansowy stan kredytów konsorcjalnych ukształtował się na poziomie 1,9 mld zł i w ciągu roku zmniejszył się o 121,4 mln zł. W ewidencji pozabilansowej odnotowano kwotę 129,4 mln zł, tj. wyższą niż przed rokiem o 54,0 mln zł.

Tabela 3. Należności kredytowe udzielone w konsorcjach z bankami spółdzielczymi* (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Zaangażowanie bilansowe	2 001 117	1 879 731	-121 386	93,9%
Zaangażowanie pozabilansowe	75 403	129 389	53 986	171,6%
Razem	2 076 520	2 009 120	-67 400	96,8%

* Dane zarządcze Banku

Realizacja rozliczeń

W ramach działalności zrzeszeniowej Bank prowadzi obsługę elektronicznych rozliczeń pieniężnych, krajowych oraz zagranicznych.

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. Centrum Rozliczeń Elektronicznych (CRE) Banku, w zakresie rozrachunków międzybankowych i międzyoddziałowych, obsługiwało rozliczenia 625 jednostek banków spółdzielczych i 36 jednostek rozliczeniowych Banku BPS S.A. oraz odpowiadało za poprawność i terminowość przeprowadzanych rozliczeń.

W 2017 r. odnotowano znaczący wzrost zleceń realizowanych w Zrzeszeniu BPS przez klientów Banku i banków spółdzielczych. Zwiększeniu uległy zarówno zlecenia wysłane jak i otrzymane.

Tabela 4. Zlecenia zrealizowane w Zrzeszeniu BPS (w szt.)

Wyszczególnienie	Zlecenia wysłane		Zmiana 2017-2016	Zlecenia otrzymane		Zmiana 2017-2016
	2016	2017		2016	2017	
Ilość zleceń wysłanych i otrzymanych za pośrednictwem ELIXIR						
Zlecenia BS	117 681 924	119 695 424	2 013 500	69 067 192	72 338 849	3 271 657
Zlecenia własne Banku BPS	6 389 290	7 258 829	869 539	3 022 083	3 124 521	102 438
Razem	124 071 214	126 954 253	2 883 039	72 089 275	75 463 370	3 374 095

Wyszczególnienie	Zlecenia wysłane		Zmiana 2017-2016	Zlecenia otrzymane		Zmiana 2017-2016
	2016	2017		2016	2017	
Ilość zleceń rozliczonych w ExpressElixir						
Zlecenia BS	4 213	8 059	3 846	2 879	7 502	4 623
Zlecenia własne Banku BPS	15 087	18 777	3 690	10 808	14 489	3 681
Razem	19 300	26 836	7 536	13 687	21 991	8 304
Ilość zleceń rozliczonych w systemie Sorbnet						
Zlecenia CRE -Sorbnet	67 798	92 244	24 446	115 440	139 478	24 038

W ubiegłym roku odnotowano również wzrost ilości realizowanych transakcji w obrocie dewizowym. Korzystne warunki cenowe oraz dostępność wielu rodzajów rozliczeń walutowych, spowodowały wzrost zainteresowania klientów współpracujących w zakresie transakcji międzynarodowych. Mogli oni w szybki i tani sposób dokonywać transferu środków dewizowych do kontrahentów na całym świecie.

Tabela 5. Transakcje w obrocie dewizowym (w szt.)

Waluta	Przekazy eksportowe		Zmiana 2017-2016	Przekazy importowe		Zmiana 2017-2016
	2016	2017		2016	2017	
AUD	96	71	-25	68	63	-5
CAD	187	223	36	171	142	-29
CHF	2 488	2 555	67	187	221	34
CZK	763	878	115	585	745	160
DKK	1 596	2 155	559	97	177	80
EUR	597 745	677 936	80 191	155 261	182 919	27 658
GBP	5 497	7 366	1 869	2 916	3 661	745
HUF	50	57	7	466	645	179
JPY	1	1	0	18	21	3
NOK	3 916	4 431	515	577	559	-18
PLN	12 057	9 845	-2 212	5 225	6 065	840
SEK	8 668	8 164	-504	443	514	71
USD	6 441	17 043	10 602	10 169	14 187	4 018
Razem	639 505	730 725	91 220	176 183	209 919	33 736

Karty bankowe i bankomaty

Oferta Banku w zakresie usług kartowych zawiera pełen wachlarz produktów. Należą do niej wydawnictwo i obsługa kart płatniczych, obsługa i rozliczanie bankomatów oraz instalacja, obsługa i rozliczanie terminali POS. Oferowane usługi należą do najnowocześniejszych na rynku. Oferta kart płatniczych obejmuje karty debetowe i kredytowe, zarówno dla klientów indywidualnych, jak i firmowych, w tym karty w technologii bezstykowej Visa payWave, MasterCard PayPass oraz Naklejka Zbliżeniowa Visa. W 2017 r. dodano do oferty również karty debetowe Visa rozliczane w walucie EUR. Wszystkie karty umożliwiają dokonywanie transakcji w bankomatach, terminalach POS oraz w Internecie. Transakcje wykonywane za pomocą kart w Internecie są chronione zabezpieczeniem 3D Secure w postaci kodu SMS. W Kartosferze jest zarejestrowanych 147 tys. użytkowników, którzy uruchomili zabezpieczenie 3D Secure dla 100 tys. kart.

Bank, jako Agent Rozliczeniowy, we współpracy z IT Card S.A. oferuje terminale POS akceptujące karty tradycyjne oraz bezstykowe, a także umożliwiające realizowanie transakcji cashback.

Tabela 6. Ilość kart w Zrzeszeniu BPS (w szt.)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016
Banki spółdzielcze, w tym:	845 887	915 586	69 699
karty debetowe	838 860	908 419	69 559
karty kredytowe	7 027	7 167	140
Bank BPS S.A., w tym:	35 661	36 085	424
karty debetowe	32 577	33 438	861
karty kredytowe	3 084	2 647	-437
Razem Zrzeszenie BPS, w tym:	881 548	951 671	70 123
karty debetowe	871 437	941 857	70 420
karty kredytowe	10 111	9 814	-297

Według stanu na 31.12.2017 r. w Zrzeszeniu BPS funkcjonowało 2 280 bankomatów. W placówkach Banku BPS instalowane są bankomaty sieci Planet Cash. Sieć bankomatów Zrzeszenia BPS pozostaje 3-cią pod względem liczebności sieci bankomatów na rynku polskim. Urządzenia są stopniowo doposażane w czytniki kart do wypłat zbliżeniowych.

Na koniec 2017 r. w Zrzeszeniu BPS funkcjonowało 26,3 tys. terminali POS służących do obsługi transakcji bezgotówkowych oraz 476 terminali POS w placówkach bankowych, umożliwiających realizację transakcji wypłaty gotówki (Cash Advance). Liczba terminali wzrasta wraz z zainteresowaniem klientów płatnościami bezgotówkowymi. Wygoda wykonywania transakcji bezgotówkowych w trybie zbliżeniowym napędza rozwój sieci terminali POS, w tym sieci urządzeń umiejscowionych w placówkach bankowych.

Tabela 7. Ilość bankomatów i terminali (w szt.)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016
Bankomaty	2 302	2 280	-22
Terminale POS	24 458	26 313	1 855
Terminale Cash Advance	459	476	17

Wraz ze wzrostem liczby terminali POS i wydanych kart nastąpił przyrost realizowanych transakcji kartowych. Klienci posiadający karty Zrzeszenia BPS w 2017 r. zrealizowali 94,6 mln szt. transakcji na kwotę 20,3 mld zł.

Tabela 8. Ilość i wartość transakcji zrealizowanych kartami w Zrzeszeniu BPS

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016
Liczba zrealizowanych transakcji (mln szt.)	75,7	94,6	18,9
Wartość transakcji (mld zł)	16,8	20,3	3,5

4.2. Rynek pieniężny i kapitałowy

Polityka inwestycyjna Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w 2017 r. związana była ściśle z uwarunkowaniami makroekonomicznymi oraz z bieżącą sytuacją na rynku międzybankowym. Podobnie jak w latach poprzednich koncentrowała się na realizacji zadań zrzeszeniowych, tj. głównie na obsłudze finansowej banków spółdzielczych, zagospodarowywaniu nadwyżek środków pieniężnych oraz zapewnianiu bezpieczeństwa płynnościowego Zrzeszenia.

Środki pozyskane

Środki pozyskane przez Bank na rynku pieniężnym i kapitałowym na koniec 2017 r. wyniosły 19,9 mld zł i w porównaniu do stanu odnotowanego przed rokiem wzrosły o 3,4 mld zł, tj. o 20,8 %.

Tabela 9. Środki pozyskane na rynku pieniężnym i kapitałowym (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Środki pozyskane*, z tego:	16 499 260	19 929 584	3 430 324	120,8%
Zobowiązania wobec banków spółdzielczych, z tego:	16 062 169	19 242 566	3 180 397	119,8%
- depozyty banków spółdzielczych**	15 586 670	18 562 067	2 975 397	119,1%
- Bankowe Papiery Wartościowe	400 000	605 000	205 000	151,3%
- obligacje zwykle niepodporządkowane	75 499	75 499	0	100,0%
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	249 927	249 927	-
Zobowiązania podporządkowane Banku	437 091	437 091	0	100,0%

* z wyłączeniem odsetek bilansowych oraz korekty wartości

** z wyłączeniem środków zgromadzonych na Funduszu Pomocowym

Największy udział w strukturze pozyskanych środków stanowią zobowiązania wobec banków spółdzielczych. BS-y swoje nadwyżki finansowe lokują w Banku w formie depozytów (złotowych i walutowych), w tym depozytu obowiązkowego oraz obligacji płynnościowych.

Według stanu na 31.12.2017 r. depozyty banków spółdzielczych ukształtowały się na poziomie 18,6 mld zł i w ciągu roku zwiększyły się o 3,0 mld zł, tj. o 19,1 %.

Wzrost depozytów banków spółdzielczych w 2017 r. był przede wszystkim rezultatem znacznego zwiększenia środków klientów banków spółdzielczych (wyплаты dofinansowań i dotacji unijnych oraz program 500 plus). Dodatkowo, Bank prowadzi szereg działań mających na celu dywersyfikację i podniesienie atrakcyjności oferty inwestycyjnej dla zrzeszonych banków spółdzielczych. Należą do nich m.in.: stosowanie w wybranych terminach promocyjnego podwyższonego oprocentowania dla depozytów, jak również zmiany wprowadzone w IV kwartale 2016 r. w zakresie przyjmowania zleceń od banków spółdzielczych na zakup bonów pieniężnych NBP (ograniczenia wartości zlecenia do wysokości środków dostępnych na rachunku bieżącym BS).

Większość swoich środków zrzeszone banki lokowały w depozyty krótkoterminowe (do 1 miesiąca), co związane było z chęcią elastycznego zarządzania bieżącą płynnością oraz stosunkowo płaską krzywą stóp procentowych, co zwiększało atrakcyjność cenową depozytów o krótszych terminach.

Banki spółdzielcze część swoich środków lokują również w formie depozytu obowiązkowego. Zgodnie z zapisami Załącznika nr 2 do Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, jego wysokość ustalana jest w styczniu i lipcu

każdego roku i stanowi kwotę odpowiadającą 9 % średniego stanu depozytów poszczególnych uczestników Systemu Ochrony w czerwcu i grudniu każdego roku, od którego naliczana jest rezerwa obowiązkowa. Według stanu na 31.12.2017 r. na rachunkach depozytu obowiązkowego złożone były środki o wartości 5,3 mld zł, określone na podstawie aktualizacji dokonanej w lipcu 2017 r. W porównaniu do stanu odnotowanego przed rokiem, kwota ta zwiększyła się o 0,5 mld zł, tj. o 11,0 %.

W celu dostosowania struktury bilansu do wymogów płynnościowych (LCR), ofertę Banku skierowaną do banków spółdzielczych poszerzono o obligacje płynnościowe 3, 6 i 12 miesięczne, tj. Bankowe Papiery Wartościowe. Na koniec 2017 r. ich stan ukształtował się na poziomie 605,0 mln zł, tj. wyższym niż przed rokiem o 205,0 mln zł. Bank w ubiegłym roku wyemitował powyższe instrumenty w następujących miesiącach: w lutym, kwietniu, sierpniu i grudniu. Nominały i terminy emisji dostosowywane były do potrzeb płynnościowych Zrzeszenia, z uwzględnieniem wymogów w zakresie minimalnego poziomu LCR zarówno w ujęciu indywidualnym Banku, jak i skonsolidowanym za uczestników Systemu Ochrony.

Bank w 2016 r. przeprowadził emisję obligacji zwykłych niepodporządkowanych, o terminie zapadalności 10 lat, na kwotę 75,5 mln zł. W 2017 r. wartość powyższych obligacji nie uległa zmianie.

Według stanu na 31.12.2017 r. w bilansie Banku zaewidencjonowano kwotę zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (0,2 mld zł). Powyższa sytuacja związana była z zawarciem transakcji repo, w celu zapewnienia dodatkowego finansowania po korzystnych stawkach, w związku z rozbudową portfela skarbowych papierów wartościowych.

Wartość zobowiązań podporządkowanych na koniec 2017 r. wyniosła 437,1 mln zł i w ciągu minionego roku nie uległa zmianie.

Środki angażowane

Według stanu na 31.12.2017 r. środki angażowane na rynku pieniężnym i kapitałowym wyniosły łącznie 13,0 mld zł i w porównaniu do poziomu odnotowanego przed rokiem zwiększyły się o 3,1 mld zł, tj. o 31,3 %.

Tabela 10. Środki angażowane na rynku pieniężnym i kapitałowym (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Środki angażowane, z tego:	9 917 331	13 024 093	3 106 762	131,3%
Rachunki bieżące	216 580	279 065	62 485	128,9%
Lokaty międzybankowe	287 557	402 673	115 116	140,0%
Dłużne papiery wartościowe*	8 526 168	11 438 970	2 912 802	134,2%
Inwestycje kapitałowe	887 026	903 385	16 359	101,8%

* z uwzględnieniem instrumentów dłużnych zaliczonych do kredytów i pożyczek

Bank lokując pozyskane środki na rynku pieniężnym i kapitałowym stosował przede wszystkim zasadę efektywnego i bezpiecznego zarządzania płynnością Zrzeszenia BPS, z uwzględnieniem wszystkich rekomendacji i regulacji nadzorczych. Dlatego też, w 2017 r. znaczną część środków angażowano w instrumenty skarbowe. Bank prowadził politykę inwestycyjną mając na uwadze ograniczanie ekspozycji narażonych na ryzyko stopy procentowej i walutowe, zgodnie z nałożonymi limitami zaangażowania.

Stan dłużnych papierów wartościowych na 31 grudnia 2017 r. wyniósł 11,4 mld zł i w ciągu roku zwiększył się o 2,9 mld zł, tj. o 34,2 %. Wielkość portfela powyższych papierów uzależniona jest przede wszystkim od poziomu pozyskanych pasywów, w tym głównie od zobowiązań wobec banków spółdzielczych. Wzrost środków BS w 2017 r. spowodował zwiększenie portfela omawianych instrumentów.

Tabela 11. Stan dłużnych papierów wartościowych (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Dłużne papiery wartościowe, z tego:	8 526 168	11 438 970	2 912 802	134,2%
Bony pieniężne	690 168	2 722 639	2 032 471	394,5%
Obligacje Skarbu Państwa	7 122 086	7 934 463	812 377	111,4%
Obligacje komunalne	335 412	403 674	68 262	120,4%
Obligacje komercyjne	51 366	93 697	42 331	182,4%
Papiery banków komercyjnych	327 136	284 497	-42 639	87,0%

Największy udział w portfelu papierów dłużnych stanowiły Obligacje Skarbu Państwa. Według stanu na 31.12.2017 r. wyniosły one 7,9 mld zł i stanowiły blisko 70 % wszystkich papierów wartościowych.

Na przestrzeni 2017 r. stan Obligacji Skarbu Państwa powiększył się o 0,8 mld zł, tj. o 11,4 %. Rozbudowę portfela powyższych instrumentów rozpoczęto w IV kwartale 2016 r. ze względu na wysoką rentowność oraz oczekiwanie na wzrost cen obligacji o zmiennym oprocentowaniu. W listopadzie 2017 r. Bank wykorzystując korzystne warunki rynkowe dokonał częściowej ich sprzedaży (na kwotę ok. 1,5 mld zł), realizując na nich znaczący zysk.

W 2017 r. największy wzrost instrumentów dłużnych odnotowano w przypadku bonów pieniężnych (o 2,0 mld zł), co związane było przede wszystkim z koniecznością utrzymywania powyższych instrumentów na wymaganym poziomie, ponieważ stanowią one zabezpieczenie depozytu obowiązkowego, Funduszu Zabezpieczającego SOZ, środków pod BFG oraz Funduszu Przymusowej Restrukturyzacji.

Na przestrzeni 2017 r. odnotowano również zwiększenie:

- obligacji komunalnych (o 68,3 mln zł), w rezultacie wygranych przetargów na objęcie emisji obligacji jednostek samorządu terytorialnego;
- obligacji komercyjnych (o 42,3 mln zł), w efekcie zakupu obligacji dwóch podmiotów z rocznym terminem zapadalności i korzystnym oprocentowaniem.

Niewielki spadek nastąpił natomiast w przypadku papierów banków komercyjnych (o 42,6 mln zł), głównie na skutek obniżającej się rentowności powyższych papierów i w konsekwencji braku papierów spełniających oczekiwaną relację zysku do ryzyka.

Stan inwestycji kapitałowych na koniec 2017 r. wyniósł 903,4 mln zł i w ciągu roku zwiększył się o 16,4 mln zł, tj. o 1,8 %.

Tabela 12. Stan inwestycji kapitałowych (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Inwestycje kapitałowe, z tego:	887 026	903 385	16 359	101,8%
Inwestycje w jednostki podporządkowane	599 664	611 105	11 441	101,9%
Akcje mniejszościowe	32 659	38 664	6 005	118,4%
Udziały mniejszościowe	168	159	-9	94,6%
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	254 535	253 457	-1 078	99,6%

Wzrost inwestycji kapitałowych w 2017 r. odnotowano przede wszystkim w przypadku inwestycji w jednostki podporządkowane (o 11,4 mln zł), co było rezultatem zwiększenia zaangażowania kapitałowego Banku w podmioty zależne. W ubiegłym roku dokonano:

- dokapitalizowania spółki Veni S.A., poprzez objęcie przez Bank emisji akcji serii C i D o wartości 87,1 mln zł, co miało związek z restrukturyzacją sposobu finansowania Spółki i umożliwiło jednorazową spłatę większości zobowiązań względem Banku. Niemniej, na zaangażowanie kapitałowe w Spółkę we wrześniu i październiku 2017 r. utworzone zostały odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości na łączną kwotę 41,1 mln zł,
- dokapitalizowania BPS Nieruchomości Sp. z o.o. na kwotę 2,0 mln zł, poprzez objęcie 20 tys. nowych udziałów o wartości nominalnej 100,0 zł każdy i pokrycie w całości wkładem niepieniężnym w postaci nieruchomości gruntowej,
- dotworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości na DM Banku BPS S.A. (5,3 mln zł) oraz BPS Doradztwo S.A (6,5 mln zł), z uwagi na ich trudną sytuację finansową,
- sprzedaży wszystkich posiadanych przez Bank akcji Centrum Finansowego Banku BPS S.A. (6,7 mln zł).

Ponadto, zmniejszeniu uległo zaangażowanie Banku w certyfikaty inwestycyjne (o 18,0 mln zł), w związku z prowadzonym procesem restrukturyzacji funduszy inwestycyjnych.

Akcje mniejszościowe w porównaniu do stanu odnotowanego na koniec 2016 r. zwiększyły się o 6,0 mln zł, co było efektem wzrostu wartości zaangażowania Banku w Visa Inc., na skutek aktualizacji dodatniej korekty ceny zakupu akcji posiadanych w Spółce do wartości rynkowej.

4.3. Działalność Banku BPS S.A. w sieci sprzedaży

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. prowadzi niekonkurencyjną wobec zrzeszonych banków spółdzielczych działalność komercyjną poprzez sieć liczącą 36 placówek sprzedażowych na terenie kraju. Szeroka i różnorodna oferta produktowa Banku dostosowywana jest na bieżąco do preferencji i potrzeb klientów - obejmuje produkty związane z oszczędzaniem i inwestowaniem, a także zapewnia wachlarz usług dodatkowych. W swojej działalności Bank stosuje podział klientów na następujące segmenty rynkowe:

- 1) bankowość detaliczną;
- 2) biznes, w tym jednostki samorządu terytorialnego;
- 3) agrobiznes;
- 4) wspólnoty mieszkaniowe,

którym oferuje dostosowaną do ich potrzeb ofertę produktową.

Segment bankowości detalicznej

Oferta depozytowa

W swojej ofercie dla klientów detalicznych Bank posiada pełną gamę produktów oszczędnościowych, rozliczeniowych oraz kart płatniczych. Klientom tym proponuje się m.in.:

- 1) wygodneKonto – które łączy zalety obsługi rachunku bankowego przez Internet z tradycyjną obsługą w oddziale, dzięki czemu daje swobodę decyzji dotyczących użytkowania konta;
- 2) talentKonto – unikalny na rynku zestaw produktów i usług skierowany do dzieci i młodzieży do lat 18, który przygotowuje do pierwszych kontaktów ze światem finansów oraz uczy zarządzania własnymi oszczędnościami. Zawiera on rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy oraz oszczędnościowy, a młodzieży powyżej 13 roku życia umożliwia korzystanie z nowoczesnej bankowości internetowej oraz karty debetowej z funkcjonalnością zbliżeniową;
- 3) IKonto – rachunek skierowany do studentów i osób, które cenią wygodę obsługi rachunku bankowego przez Internet. Pozwala swobodnie korzystać z nowoczesnego systemu bankowości internetowej e25;
- 4) VIPKonto - rachunek dla osób korzystających z indywidualnych rozwiązań. W ramach jednej opłaty za konto klient otrzymuje szeroki zakres produktów i usług, może korzystać z bezpłatnych wypłat z bankomatów w kraju i na świecie oraz automatycznie lokować środki na atrakcyjnie oprocentowanej lokacie nocnej;
- 5) POL- IKE – idealne rozwiązanie dla klientów, którzy już teraz myślą o zabezpieczeniu swojej przyszłości na emeryturze. Indywidualne Konto Emerytalne daje możliwość długoterminowego odkładania pieniędzy, a dzięki zwolnieniu zysków z podatku dochodowego, pozwala osiągnąć wyższy zysk niż z innych form oszczędzania;
- 6) Rachunek walutowy – idealne rozwiązanie dla klientów pracujących za granicą, zarabiających w walucie wymiennej lub często podróżujących poza granice kraju. Rachunek umożliwia gromadzenie środków, a także przeprowadzanie rozliczeń w walucie. Zapewnia wygodę oraz bezpieczeństwo operacji na koncie.

Uzupełnieniem powyższej oferty jest rachunek oszczędnościowy (Pol-efekt), dający możliwość deponowania środków na wysoko oprocentowanym rachunku oraz swobodę ich wybierania bez utraty odsetek.

Bank oferuje również swoim klientom lokaty, takie jak:

- 1) Lokata 365 – atrakcyjnie oprocentowana, wygodna lokata odnawialna umożliwiająca zdeponowanie środków na indywidualnie określonej liczbie dni;
- 2) Lokata Progres 10 – lokata o progresywnie wzrastającym oprocentowaniu.

Dodatkowo, za pośrednictwem spółek zależnych BPS TFI S.A. i Domu Maklerskiego Banku BPS S.A., Bank proponuje swoim klientom bogatą ofertę produktów rynku kapitałowego, tj. szeroki wybór funduszy inwestycyjnych różnych klas aktywów, programy systematycznego inwestowania oraz usługi z zakresu zarządzania portfelami – „Asset Management” oraz innych alternatywnych form inwestowania.

Oferta kredytowa

Bank BPS S.A. posiada w swojej ofercie szeroką gamę produktów kredytowych, takich jak:

- 1) Kredyt Mój Dom, przeznaczony na finansowanie zakupu nieruchomości na rynku pierwotnym i wtórnym oraz celów powiązanych z nieruchomością, jak remont, wykończenie, modernizacja czy zakup pomieszczeń gospodarczych. W ramach kredytu klient może skorzystać z finansowania kosztów na poziomie 90 % LTV z okresem kredytowania wynoszącym do 30 lat;

- 2) Kredyt Mieszkanie dla Młodych, który umożliwia dofinansowanie wkładu własnego dla osób do 35 lat, kupujących własne mieszkanie na rynku pierwotnym i wtórnym;
- 3) Kredyt konsolidacyjny, który umożliwia konsolidację kredytów zabezpieczonych hipotecznie oraz kredytów konsumpcyjnych. Wysokość kredytu w przypadku finansowania m.in. kredytu zabezpieczonego hipotecznie wynosi 80 % LTV z okresem kredytowania do 25 lat;
- 4) Uniwersalny kredyt hipoteczny, który przeznaczony jest na dowolny cel. Główną zaletą kredytu jest brak konieczności rozliczenia wykorzystania kredytu oraz wysoka kwota uzależniona od wysokości zabezpieczenia hipotecznego. Maksymalny poziom kredytu wynosi 60 % LTV i okres kredytowania do 15 lat. Wysokość oprocentowania jest konkurencyjna w stosunku do kredytów konsumpcyjnych;
- 5) Bezpieczna Gotówka, która przeznaczona jest na dowolny cel. Charakteryzuje się korzystnym oprocentowaniem w porównaniu do wielu ofert banków komercyjnych. Kredyt może być udzielony bez dodatkowego zabezpieczenia do kwoty 100 000 zł z okresem kredytowania wynoszącym do 8 lat;
- 6) Kredyt odnawialny w ROR, który udzielany jest posiadaczom rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych z regularnymi wpływami. Wysokość kredytu zależna jest od długości okresu posiadania rachunku oraz wysokości wpływów. Maksymalna kwota kredytu wynosi 80 tys. zł. W okresie korzystania z kredytu klient może spłacać wyłącznie odsetki od wykorzystanego limitu kredytu w ROR;
- 7) Kredyt studencki, który skierowany jest do studentów wszystkich poziomów studiów (studia licencjackie, magisterskie, doktoranckie), z przeznaczeniem na pokrycie kosztów studiów. Kredyt związany jest z dofinansowaniem do odsetek dla klientów z niskim poziomem dochodów przez BGK lub ARiMR. Przez okres studiów oraz 2 lata po ich ukończeniu klient opłaca jedynie część kosztów odsetkowych, następnie długość okresu spłaty uzależniona jest od długości okresu wykorzystania środków z kredytu i wynosi nie mniej niż okres pobierania środków z kredytu. Klienci znajdujący się na liście najlepszych studentów oraz dokumentujący złą sytuację finansową mogą ubiegać się o umorzenie kredytu (w przypadku klientów o trudnej sytuacji finansowej o umorzeniu decyduje Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego);
- 8) Kredyt inwestycja, który przeznaczony jest na sfinansowanie zakupu na rynku wtórnym papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu zorganizowanego, na nabycie papierów wartościowych w związku z realizacją prawa pierwszeństwa w objęciu akcji nowej emisji oraz na spłatę zadłużenia z tytułu zakupu poprzez DM papierów wartościowych na warunkach odroczonego terminu zapłaty. Wysokość kredytu może wynosić do 200 % środków własnych na rachunku inwestycyjnym. Okres kredytowania wynosi do 12 miesięcy i jest automatycznie przedłużony na kolejny okres, przedłużenie okresu kredytowania odbywa się bez konieczności podpisywania aneksu / nowej umowy kredytowej.

Oferta kredytów hipotecznych wsparta jest promocją cenową związaną z zakupem dodatkowych produktów. Oferta promocyjna od 2 lat plasuje kredyty hipoteczne Banku BPS S.A. w czołówkach niezależnych rankingów i wpływa pozytywnie na osiągnięcie celów sprzedażowych i przychodowych.

W ramach wsparcia sprzedaży kredytów konsumpcyjnych (Bezpieczna Gotówka, odnawialny kredyt w ROR oraz kart kredytowych) Bank wprowadził i kontynuuje akcję promocyjną bazującą na decyzjach pre-approved pod nazwą „Szybki kredyt bez zaświadczeń”. Oferta skierowana jest do stałych klientów Banku, którzy systematycznie zasilają rachunek ROR oraz spełniają kryteria związane ze zdolnością i wiarygodnością kredytową. Akcja pozwala zwiększyć współczynnik uproduktowania klientów oraz zwiększenia przychodów związanych z relacją z klientem.

W ramach akcji promocyjnych Bank wprowadza akcje promujące karty kredytowe i debetowe celem zwiększenia portfela użytkowników kart oraz poziomu przychodów związanych z posiadaniem i użytkowaniem kart.

Segment bankowości biznesowej

Oferta depozytowa

Dla mikro, małych i średnich firm przygotowana jest oferta dopasowana do segmentu wykonywanej działalności i jej specyfiki:

- 1) Startkonto – dla energicznie rozpoczynających działalność gospodarczą niezależnie od formy prowadzonej księgowości;
- 2) Profitkonto – dla przedsiębiorczych, którzy chcą ponosić niskie koszty obsługi konta;
- 3) Premiumkonto – dla profesjonalistów, potrzebujących konta indywidualnie dopasowanego do charakteru wykonywanej działalności.

Dodatkowo, w ofercie znajdują się również rachunki pomocnicze umożliwiające wydzielenie środków na określone cele np. składki ZUS lub płace. Rachunki te prowadzone są zarówno w złotych, jak i w walutach wymiennalnych (EUR, USD, GBP).

W ramach rachunków powierniczych swoim klientom Bank proponuje:

- 1) Rachunek powierniczy – który zabezpiecza środki finansowe w transakcjach między kontrahentami. Służy do gromadzenia środków pieniężnych powierzonych posiadaczowi rachunku przez osobę trzecią na podstawie odrębnej umowy. Zgromadzone środki mogą zostać wypłacone posiadaczowi rachunku w momencie spełnienia warunków określonych w umowie rachunku powierniczego;
- 2) Zamknięty mieszkaniowy rachunek powierniczy – to rachunek należący do dewelopera, który zasila nabywcę na cele określone w umowie deweloperskiej. Wypłata środków deweloperowi następuje jednorazowo, po przeniesieniu na nabywcę prawa własności lokalu mieszkalnego lub domu;
- 3) Otwarty mieszkaniowy rachunek powierniczy – to rachunek należący do dewelopera, służący gromadzeniu pieniędzy wpłacanych przez nabywcę na cele określone w umowie deweloperskiej. Wypłata środków z rachunku następuje w transzach zgodnych z harmonogramem. Każdorazowa wypłata pieniędzy wymaga stwierdzenia przez Bank zakończenia realizacji danego etapu prac.

W ramach produktów oszczędnościowych oferowanych klientom biznesowym dostępne są między innymi:

- 1) Rachunek Lokacyjny – rachunek, dzięki któremu w wygodny i efektywny sposób można oszczędzać pieniądze. Daje możliwość wpłaty w dowolnej kwocie i czasie oraz wypłaty bez utraty odsetek;
- 2) Lokata 365 – wygodna lokata odnawialna umożliwiającą zdeponowanie środków na indywidualnie określoną liczbę dni;
- 3) Lokata O/N – jednodniowa lokata, na którą przeksięgowywane są automatycznie salda środków pieniężnych stanowiące nadwyżki na rachunkach rozliczeniowych.

Oferta kredytowa

Oferta produktów kredytowych przeznaczonych dla klientów biznesowych zawiera m.in.:

- 1) Kredyt w rachunku bieżącym MIKRO – uproszczony kredyt odnawialny przeznaczony dla klientów, których przychody z tytułu prowadzonej działalności nie przekroczyły 5 mln zł i zaangażowanie kredytowe w Banku (wraz z wnioskowaną transakcją) nie przekracza 2 mln zł. Kredyt udzielany jest na 24 miesiące z możliwością odnowienia na kolejny okres bez konieczności spłaty zadłużenia;

- 2) Kredyt w rachunku bieżącym – odnawialny kredyt w rachunku bieżącym, przeznaczony na finansowanie bieżącej działalności firmy w sytuacji przejściowego braku środków własnych. Każda spłata części lub całości wykorzystanej kwoty kredytu powoduje podwyższenie wolnego salda do ponownego wykorzystania w całym okresie kredytowania. Kredyt udzielany jest na 24 miesiące z możliwością odnowienia na kolejny okres bez konieczności spłaty zadłużenia;
- 3) Kredyt obrotowy – kredyt w rachunku kredytowym, udzielany w PLN i walutach obcych (EUR, USD), przeznaczony na zakup majątku obrotowego (zapasów, środków do produkcji itp.), uruchamiany po przedstawieniu faktury. Okres kredytowania dostosowywany jest do potrzeb klienta (nawet do 36 m-cy);
- 4) Kredyt rewolwingowy – odnawialny kredyt obrotowy, ewidencjonowany w rachunku kredytowym. Jest formą finansowania, w której Bank określa maksymalny limit zadłużenia do wykorzystania;
- 5) Kredytowa linia hipoteczna – długoterminowy kredyt zabezpieczony hipotecznie, przeznaczony na finansowanie dowolnego celu, związanego z prowadzoną działalnością. Maksymalna kwota kredytu wynosi 5 mln zł lub 70 % wartości nieruchomości będącej przedmiotem zabezpieczenia. Klient otrzymuje możliwość korzystania z limitu kredytowego w formie kredytu odnawialnego przez okres 5 lat (po tym okresie kredyt podlega ratalnej spłacie). Maksymalny okres kredytowania to 15 lat;
- 6) Szybka inwestycja – uproszczony kredyt inwestycyjny, przeznaczony na finansowanie nakładów inwestycyjnych związanych z zakupem środków trwałych (maszyny, urządzenia, środki transportu czy nieruchomości). Kredyt udzielany jest do kwoty 1 mln zł z okresem kredytowania do 15 lat. Kredyt nie wymaga prognoz i biznesplanu;
- 7) Kredyt inwestycyjny – kredyt przeznaczony na realizację przedsięwzięć rozwojowych i przedsięwzięć inwestycyjnych związanych ze stworzeniem nowego lub powiększeniem istniejącego majątku trwałego firmy;
- 8) Kredyty pomostowe:
 - Kredyt pomostowy Unia Biznes – przeznaczony dla tych klientów, którzy w związku z realizacją projektów inwestycyjnych ubiegają się o dotacje z funduszy Unii Europejskiej (możliwość sfinansowania nawet do 100 % wartości przedsięwzięcia). Kredyt udzielany jest w kilku walutach, na okres do 15 lat z okresem realizacji inwestycji do 5 lat;
 - Kredyt technologiczny – przeznaczony dla tych klientów Banku, którzy posiadając status mikro, małego lub średniego przedsiębiorstwa, będą realizować inwestycję technologiczną i będą ubiegać się o dotację w formie premii technologicznej przyznawanej przez Bank Gospodarstwa Krajowego;
- 9) Wykup wierzytelności handlowych – wykup wierzytelności handlowych jest dogodną formą poprawy bieżącej płynności finansowej Przedsiębiorcy (Zbywcy), któremu przysługują wierzytelności od kontrahentów (Dłużników). Bank w ramach przyznanego Zbywcy limitu nabywa poszczególne wierzytelności z prawem do regresu (roszczenia zwrotne) po otrzymaniu zgody Dłużnika na cesję wierzytelności. W wyniku nabycia wierzytelności, Bank BPS S.A. staje się wierzycielem Dłużnika, a Zbywca otrzymuje szybciej płatność wierzytelności;
- 10) Gwarancje i poręczenia. Bank udziela poręczeń, gwarancji, regwarancji, potwierdzeń gwarancji oraz podejmuje inne czynności z zakresu obsługi gwarancji wystawionych przez inne banki. W zależności od rodzaju zobowiązania Bank oferuje następujące rodzaje gwarancji:
 - gwarancja przetargowa (wadialna),
 - gwarancja zwrotu zaliczki,

- gwarancja należytego wykonania umowy,
 - gwarancja spłaty kredytu,
 - gwarancja terminowej zapłaty (zabezpieczająca należności za zakupione towary i usługi),
 - gwarancja zapłaty rat leasingowych,
 - gwarancja stanowiąca zabezpieczenie akcyzowe,
 - gwarancja zabezpieczająca zapłatę długu celnego,
 - gwarancja zabezpieczająca wypłatę nagród osobom wygrywającym w ramach loterii,
 - gwarancja potwierdzająca posiadanie sytuacji finansowej zapewniającej podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie transportu drogowego,
 - gwarancja stanowiąca kaucję gwarancyjną zabezpieczającą kwoty podatku lub zaległości podatkowych w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa,
 - gwarancja zwrotu zaliczki z PROW 2014-2020 (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich) oraz w zakresie mechanizmów Wspólnej Polityki Rolnej;
- 11) Gwarancje BGK. Bank udziela kredytów z gwarancjami Banku Gospodarstwa Krajowego udzielanych w trybie portfelowym. W zależności od rodzaju Bank oferuje następujące rodzaje gwarancji:
- gwarancja de minimis PLD,
 - gwarancja COSME,
 - gwarancja FG POIR (Biznesmax).

Bank posiada ofertę produktową zapewniającą kompleksową obsługę budżetów samorządów, zarówno dużych miast, jak i powiatów oraz małych gmin. Oferta obejmuje m.in. bieżące zarządzanie środkami finansowymi, produkty kredytowe, a także doradztwo w zakresie finansowania inwestycji. Bank aktywnie uczestniczy w zamówieniach publicznych na kompleksową obsługę budżetu oraz udzielanie kredytów na sfinansowanie niedoboru budżetu czy innych wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez samorzady.

Segment agrobiznesu

Oferta depozytowa dla klientów z segmentu agrobiznesu oparta jest na produktach oferowanych klientom mikro, małych i średnich firm, niemniej dostosowana jest do rodzaju i specyfiki wykonywanej działalności.

W ramach produktów kredytowych, oprócz standardowej oferty przeznaczonej dla klientów biznesowych, klientom z segmentu agrobiznesu Bank proponuje:

- 1) Kredyt AGRO – SKUP – kredyt obrotowy udzielany w ramach kredytu obrotowego/rewolwingowego w rachunku kredytowym, przeznaczony dla klientów, którzy prowadzą lub rozpoczynają prowadzenie działalności w zakresie skupu lub przechowywania płodów rolnych, produktów, półproduktów i odpadów z produkcji rolniczej oraz zakupu i przechowywania sezonowych nadwyżek produktów przemysłu rolno-spożywczego;
- 2) Kredyt szybka inwestycja AGRO – uproszczony kredyt inwestycyjny na finansowanie gospodarstw rolnych, może być przeznaczony na utworzenie nowego gospodarstwa rolnego, powiększenie gospodarstwa rolnego mającego powierzchnię ogólną co najmniej 1 ha, reorganizację już posiadanego gospodarstwa rolnego polegającą np. na wprowadzeniu nowej działalności produkcyjnej, specjalizacji produkcji, zwiększenia skali produkcji lub zamianie technologii produkcji, jak również na urządzenie gospodarstwa rolnego;
- 3) Kredyty preferencyjne z dopłatami ARiMR, tj.:

- a) Kredyty z dopłatą do oprocentowania:
 - Linia Z – kredyt inwestycyjny przeznaczony na zakup użytków rolnych z dopłatami do oprocentowania w formie pomocy de minimis,
 - Linia RR – preferencyjna linia kredytowa przeznaczona dla gospodarstw rolnych, działów specjalnych produkcji rolnej i rybactwa śródlądowego na inwestycje w rolnictwie i rybactwie z dopłatami do oprocentowania,
 - Linia PR – preferencyjna linia kredytowa przeznaczona na inwestycje w przetwórstwie produktów rolnych, ryb, skorupiaków i mięczaków z dopłatami do oprocentowania,
- b) Kredyt z częściową spłatą kapitału – kredyt inwestycyjny na zakup użytków rolnych przez młodych rolników z dopłatą ARiMR do kapitału (tzw. linia MRcsk),
- c) Kredyty kłeszkowe:
 - kredyt inwestycyjny dla dużych przedsiębiorstw, tzw. linia kredytowa KD01,
 - kredyt obrotowy dla dużych przedsiębiorstw, tzw. linia kredytowa KD02,
 - kredyt inwestycyjny w rachunku kredytowym dla mikro, małych lub średnich przedsiębiorstw, tzw. linia kredytowa K01;
 - kredyt obrotowy w rachunku kredytowym dla mikro, małych lub średnich przedsiębiorstw, tzw. linia kredytowa K02;
- 4) Kredyty ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej. Dostępnych jest pięć linii kredytowych przeznaczonych na finansowanie:
 - a) inwestycji budowy, przebudowy i remontu dróg publicznych na terenach wiejskich,
 - b) inwestycji oświaty wiejskiej,
 - c) inwestycji zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę,
 - d) przedsięwzięć inwestycyjnych na terenach wiejskich w zakresie agroturystyki,
 - e) pozarolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich - „WIARYGODNY PARTNER”.

Segment wspólnot mieszkaniowych

Oprócz standardowej oferty rozliczeniowo-depozytowej, Bank wspólnotom mieszkaniowym proponuje m.in.: usługę identyfikacji przychodzących płatności masowych – polegającą na przetworzeniu, identyfikacji i konsolidacji płatności masowych kierowanych na rachunek bankowy klienta, do postaci jednego pliku wynikowego. Plik wynikowy zawiera dane o płatnościach w formacie Elixir umożliwiającym automatyczne wczytanie do systemu finansowo - księgowego klienta.

Oferta kredytowa zawiera m.in.:

- 1) Kredyt Wspólny Remont – kredyt inwestycyjny przygotowany specjalnie dla wspólnot mieszkaniowych, przeznaczony na finansowanie i refinansowanie nakładów inwestycyjnych związanych z remontem i modernizacją nieruchomości wspólnej. Kredyt umożliwia finansowanie 100 % inwestycji na 20-letni okres kredytowania;
- 2) Kredyt Wspólny Remont z premią BGK – kredyt inwestycyjny przeznaczony na sfinansowanie przedsięwzięć:
 - a) termomodernizacyjnych w budynkach, lokalnych sieciach ciepłowniczych, lokalnych źródłach ciepła lub zmianę konwencjonalnych źródeł energii na źródła niekonwencjonalne,

- b) remontowych w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych, których użytkowanie rozpoczęto przed 14 sierpnia 1961 r.

O konkurencyjności oferty produktowej Banku świadczą otrzymane nagrody i wyróżnienia. Należą do nich m.in.:

- 1) 1 miejsce w rankingu Bankier.pl oraz Puls Biznesu dla kredytu hipotecznego w promocji „Kredyt hipoteczny z kartą kredytową VISA” w kategorii najlepszych warunków cenowych z LTV 80 % za najlepszy kredyt z wkładem własnym i najlepszy kredyt bez wkładu własnego (luty, marzec, czerwiec, lipiec i sierpień 2017 r.);
- 2) 3 miejsce w rankingu Bankier.pl dla rachunku oszczędnościowego za ofertę z najlepszym oprocentowaniem bez dodatkowych warunków (marzec, kwiecień, maj i lipiec 2017 r.);
- 3) 3 miejsce w rankingu wszystkich banków biorących udział w procesie udzielania Kredytu Technologicznego dla przedsiębiorców w zakresie liczby złożonych wniosków i wartości wnioskowanego przez przedsiębiorcę dofinansowania oraz 2 miejsce w zakresie liczby wniosków rekomendowanych do wsparcia i wartości przyznanego dofinansowania;
- 4) Nagroda w kategorii „Przedsiębiorczość” dla Kredytu Unia Biznes podczas Targów Techniki Rolniczej Agrotech w Kielcach (marzec 2017 r.);
- 5) Nagroda „Złoty Żuraw Rolnictwa” dla Kredytu Unia Biznes podczas Centralnych Targów Rolniczych 2017 (grudzień 2017 r.);
- 6) wyróżnienie e-Lokaty 365 (2-miesięcznej), w rankingu TOP5 Bankier.pl.

Przeciętne stopy procentowe stosowane przez Bank

Średnie nominalne oprocentowanie depozytów złotych kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.
Osoby fizyczne	1,32%	1,31%
Podmioty gospodarcze	0,63%	0,58%
Jednostki Samorządu Terytorialnego	1,38%	1,31%

Średnie nominalne oprocentowanie kredytów kształtowało się następująco:

Wyszczególnienie	2016 r.	2017 r.
Osoby fizyczne	4,13%	3,97%
- kredyty mieszkaniowe	3,86%	3,84%
- kredyty gotówkowe	8,45%	6,90%
Podmioty gospodarcze	4,32%	4,33%
Jednostki Samorządu Terytorialnego	2,64%	2,74%

4.4. Współpraca z instytucjami zewnętrznymi

W 2017 r. działania Banku koncentrowały się na poszerzaniu bądź kontynuacji współpracy z:

- 1) Bankiem Gospodarstwa Krajowego, m.in. w zakresie:
 - a) gwarancji de minimis PLD (Portfelowa Linia Gwarancyjna) - zawarto Aneks do Umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis z dnia 4 marca 2013 r., w sprawie przedłużenia okresu dostępności gwarancji do czerwca 2018 r.,

- b) gwarancji FG POIR - podpisano umowę portfelową linii gwarancyjnej, w ramach której Bank i zrzeszone banki spółdzielcze mogą udzielać kredytów dla innowacyjnych MSP z gwarancją finansowaną ze środków Funduszu Gwarancyjnego. Przyznany limit gwarancji wynosi 20 mln zł. Gwarancje FG POIR udzielane są bezpłatnie i mogą zabezpieczyć do 80 % kapitału kredytu. Maksymalna kwota gwarancji wynosi 2,5 mln euro, a okres trwania gwarancji nie może być dłuższy niż 20 lat,
 - c) gwarancji COSME - zawarto umowę portfelową linii gwarancyjnej z regwarancją udzielaną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI), w ramach jednego z programów ramowych UE pn. "Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorców i MSP (COSME) 2014-2020". Przyznany limit gwarancji wynosi 20 mln zł. Na mocy powyższej umowy Bank i zrzeszone banki spółdzielcze mogą udzielać klientom z sektora MSP kredytów obrotowych i inwestycyjnych z gwarancją BGK. Gwarancje COSME mogą zabezpieczyć 80 % kapitału kredytu. Maksymalna kwota gwarancji wynosi 480 tys. zł,
 - d) gwarancji PES – w dniu 20 grudnia 2017 r. podpisano umowę o współpracy w ramach Funduszu Gwarancyjnego dla Podmiotów Ekonomii Społecznej (organizacje, takie jak m.in. fundacje, stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, pracy, inwalidów i niewidomych, realizujące cele społeczne i kierujące się przede wszystkim dobrem społeczeństwa). Na mocy powyższej umowy Bank oraz zrzeszone banki spółdzielcze będą mogły udzielać Podmiotom PES kredytów i pożyczek zabezpieczonych z powołanego w BGK Funduszu Gwarancyjnego. Maksymalna kwota udzielonej gwarancji dla jednego podmiotu może wynieść do 500 tys. zł;
- 2) Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie wprowadzenia zmian do Umowy z dnia 25 marca 2015 r. z późn. zm. skutkujących:
- a) wprowadzeniem nowego rodzaju gwarancji bankowej, tj. gwarancji zwrotu zaliczki z PROW 2014 – 2020 będącej zobowiązaniem Banku do zapłacenia ARiMR określonej kwoty w przypadku, gdy zleceniodawca gwarancji nie wywiąże się ze zobowiązań wynikających z uczestnictwa w działaniach i poddziałaniach Wspólnej Polityki Rolnej, realizowanej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020,
 - b) zwiększeniem stawek prowizyjnych w odniesieniu do udzielanych kredytów preferencyjnych z linii kredytowych - z 1,85 % do 2,00 %,
 - c) modyfikacją zasad przeprowadzania kontroli i monitoringu kredytów preferencyjnych;
- 3) Grupą MAK Investments w zakresie projektu zbudowania jednolitego Portalu Ubezpieczeniowego dla Zrzeszenia BPS, oferującego klientom zunifikowaną kompleksową ofertę ubezpieczeniową wielu zakładów ubezpieczeń. Dotychczas w ramach realizowanego projektu:
- a) wynegocjowano warunki porozumienia operacyjnego określającego przyszły podział obowiązków pomiędzy Bankiem a podmiotem zarządzającym Portalem z ramienia MAK,
 - b) zakończono negocjację wzorów umów agencyjnych z kolejnymi zakładami ubezpieczeń, które zaoferowały swoje produkty ubezpieczeniowe w ramach Portalu,
 - c) kontynuowano prace związane z implementacją procesów wystawiania i obsługi ubezpieczeń w powstającym Portalu,
 - d) uzgodniono szczegółowe zapisy OWU (ogólne warunki ubezpieczenia) oraz taryf składek ubezpieczeń na życie.

W pierwszym etapie, tj. do końca II kwartału 2018 r., planowane jest udostępnienie Portalu z ofertą dla klientów detalicznych, w zakresie ubezpieczeń na życie, majątkowych i komunikacyjnych wybranym bankom spółdzielczym;

V. DZIAŁALNOŚĆ REALIZOWANA PRZEZ SPÓŁKI GRUPY

Spółki zależne wchodzące w skład Grupy Kapitałowej, zapewniają kompleksową obsługę finansową poprzez udostępnienie klientom w jednym miejscu wystandaryzowanych produktów, zarówno dla klientów Banku, jak i zrzeszonych banków spółdzielczych.

Dom Maklerski Banku BPS S.A. – prowadzi działalność maklerską na rzecz klientów korporacyjnych i detalicznych. W ramach swojej oferty Spółka:

- 1) świadczy usługi w zakresie wykonywania zleceń na regulowanym rynku giełdowym prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie (rynek Catalyst, rynek NewConnect);
- 2) pełni funkcję animatora dla emisji obligacji banków spółdzielczych oraz aktywnie współpracuje z nimi w organizowaniu finansowania dla ich klientów korporacyjnych;
- 3) wspólnie z bankami spółdzielczymi kieruje ofertę do jednostek samorządu terytorialnego i przedsiębiorstw użyteczności publicznej.

W 2017 r. Spółka prowadziła swoją działalność poprzez sieć 6 Punktów Usług Maklerskich i za pośrednictwem Agenta Firmy Inwestycyjnej (Bank BPS), gdzie Bank występuje w roli oferującego produkty Domu Maklerskiego, a faktyczne czynności maklerskie wykonuje DM, do którego trafiają zlecenia. Na dzień 31.12.2017 r. DM prowadził łącznie 2 963 rachunki papierów wartościowych.

IT BPS Sp. z o.o. – jest producentem i integratorem rozwiązań informatycznych obsługujących instytucje z sektora bankowego, administruje systemami informatycznymi Banku BPS S.A. i banków spółdzielczych oraz nadzoruje prace i rozwój infrastruktury technicznej w całym Zrzeszeniu. Wdraża oprogramowania i aplikacje, świadczy usługi szkoleniowe i konsultingowe, buduje i integruje sieci komputerowe, dostarcza i instaluje sprzęt komputerowy.

Spółka opracowuje rozwiązania IT dla podmiotów z Grupy Kapitałowej Banku BPS i banków spółdzielczych oraz zapewnia niezbędne systemy informatyczne.

BPS Nieruchomości Sp. z o.o. – powołana do obsługi administracyjnej, zarządzania majątkiem Banku BPS S.A., podmiotów z Grupy BPS oraz innych podmiotów zewnętrznych. W 2017 r. Spółka zajmowała się wynajmem, zarządzaniem oraz bieżącym utrzymaniem 4 nieruchomości oraz świadczyła usługi dotyczące przedsięwzięć deweloperskich i inspekcji budowlanych na rzecz banków spółdzielczych.

BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o. – celem działalności Spółki było zorganizowanie procesu nabycia, a następnie przygotowania budynku biurowego przeznaczonego na siedzibę Centrali Banku oraz Spółek z Grupy Kapitałowej, przy ulicy Grzybowskiej 81 w Warszawie. Po oddaniu budynku do eksploatacji Spółka jest operatorem zarządzającym i serwisującym nieruchomości.

BPS TFI S.A. – zadaniem strategicznym Spółki jest dostarczenie Grupie BPS oraz jej klientom bogatej oferty produktów rynku kapitałowego, ze szczególnym uwzględnieniem produktów, takich jak:

- 1) otwarte fundusze inwestycyjne różnych klas aktywów;
- 2) otwarte fundusze inwestycyjne powiązane z lokatami bankowymi;
- 3) zamknięte fundusze inwestycyjne;
- 4) usługi zarządzania aktywami;
- 5) programy systematycznego inwestowania;

- 6) programy oszczędnościowo-inwestycyjne;
- 7) pracownicze programy emerytalne.

W 2017 roku Spółka uruchomiła Pracownicze Programy Emerytalne oraz wprowadziła do sprzedaży nowe produkty oszczędnościowe – Indywidualne Konta Emerytalne (IKE) i Indywidualne Konta Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE)”.

BPS Doradztwo S.A. – prowadzi działalność w sferze usług doradztwa finansowego.

BPS Leasing S.A. – powołana w celu świadczenia kompleksowych usług leasingu środków trwałych dla klientów Grupy Kapitałowej Banku BPS i zrzeszonych banków spółdzielczych. Spółka w 2017 r. rozwijała klasyczny model biznesowy oparty na finansowaniu transakcji kredytem celowym oraz kontynuowała współpracę w zakresie akwizycji i refinansowania transakcji leasingowych z Bankiem BPS S.A. i wybranymi bankami spółdzielczymi, w oparciu o sprzedaż wierzytelności leasingowych. Na koniec ubiegłego roku Spółka posiadała podpisane 103 umowy o współpracę z bankami spółdzielczymi.

BPS Faktor S.A. – Spółka powołana w celu świadczenia usług faktoringowych dla klientów Banku BPS S.A. oraz zrzeszonych banków spółdzielczych.

Oferta produktowa Spółki obejmuje finansowanie w ramach faktoringu z regresem (niepełnego), faktoringu bez regresu (pełnego) oraz faktoringu odwrotnego (finansowanie dostaw). Dodatkowo, Spółka zapewnia klientom usługi monitorowania i administrowania należnościami, jak również dochodzenie roszczeń. W 2017 roku Spółka nawiązała bądź aktywowała współpracę z 50 bankami spółdzielczymi.

ABC Finanse S.A. – powołana w celu obrotu wierzytelnościami trudnymi.

Veni S.A. - powołana w celu restrukturyzacji majątku jednego z kredytobiorców Banku.

QRS Finanse S.A. oraz Con-Finance Sp. z o.o. – powołane do prowadzenia holdingów finansowych.

FW Południe Sp. z o.o. – powołana do przygotowania, realizacji i bieżącej eksploatacji farm wiatrowych.

Uzdrowisko Iwonicz S.A., Zakład Leczniczy Uzdrowisko Nałęczów S.A., Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A., Uzdrowisko Konstancin-Zdrój S.A. – prowadzą działalność uzdrowską i sanatoryjną.

Solar City Szczecin Sp. z o.o. – powołana do realizacji projektów budowlanych.

UP Nieruchomości S.A. – prowadzi działalność w zakresie wynajmu i zarządzania nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi.

VI. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

System zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej zorganizowano w sposób zapewniający ciągły, efektywny i kompleksowy proces identyfikacji, pomiaru, limitowania, monitorowania, raportowania i kontroli ekspozycji na poszczególne rodzaje ryzyka. Określa on w szczególności zakres kompetencji i odpowiedzialności uczestników tego procesu, z uwzględnieniem rozdzielenia funkcji podejmowania ryzyka, tj. operacyjnej działalności rynkowej, od funkcji niezależnej jego oceny i kontroli.

Grupa Kapitałowa zarządza poszczególnymi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka występującymi w jego działalności w oparciu o strategię oraz polityki, jak również wewnętrzne instrukcje, regulujące zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Obowiązujące procedury podlegają okresowej weryfikacji, stosownie do zmian uwarunkowań zewnętrznych (w tym nadzorczych) i wewnętrznych funkcjonowania Grupy.

6.1. Ryzyko kredytowe

Cele i zasady zarządzania ryzykiem kredytowym

Grupa Kapitałowa definiuje ryzyko kredytowe jako niebezpieczeństwo niewypłacalności kredytobiorcy lub braku spłaty zaciągniętych zobowiązań w terminie określonym w umowie, spowodowanych brakiem możliwości uregulowania w całości lub części zobowiązań wobec podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.

Ryzyko kredytowe jest związane zarówno z bilansowymi ekspozycjami kredytowymi (udzielone kredyty i pożyczki), jak również z pozabilansowymi zobowiązaniami, do których zalicza się gwarancje bankowe i niewykorzystane linie kredytowe.

Identyfikacja ryzyka kredytowego i zarządzanie tym ryzykiem odbywa się zarówno na poziomie pojedynczej ekspozycji kredytowej, jak i w ujęciu portfelowym.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym i utrzymanie tego ryzyka na bezpiecznym poziomie ma zasadnicze znaczenie dla wyników prowadzonej działalności i stabilności funkcjonowania Grupy Kapitałowej.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej realizowane jest m.in. poprzez:

- 1) właściwą ocenę ryzyka;
- 2) skuteczny proces monitorowania zaangażowania kredytowego zarówno wobec pojedynczego klienta, jak również całego portfela kredytowego;
- 3) ostrożnościowe podejście do ryzyka, polegające na:
 - a) identyfikacji oraz ocenie aktualnych i potencjalnych źródeł jego występowania,
 - b) preferowaniu płynnych zabezpieczeń o wysokiej wartości,
 - c) stosowaniu metod ograniczania ryzyka kredytowego generowanego przez ekspozycje kredytowe,
 - d) rekomendowaniu stosowania jednolitych zasad oceny ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej.

Bank, w granicach i na zasadach wynikających z obowiązującego prawa, sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem, kierując się regułami odnoszącymi się do nadzorowanych spółek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej.

Proces zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej zawiera elementy identyfikacji, pomiaru i oceny, prognozowania i monitorowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka kredytowego. Metody zarządzania ryzykiem oraz systemy pomiaru ryzyka dostosowane są do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej oraz planowanej działalności przy uwzględnieniu otoczenia, w którym działa Grupa Kapitałowa. Proces ten odbywa się w ramach zdefiniowanych zakresów odpowiedzialności, zgodnie z przepisami wewnętrznymi oraz z wykorzystaniem odpowiedniej infrastruktury informatycznej.

Funkcjonujące w Grupie Kapitałowej regulacje dotyczą wszystkich etapów procesu kredytowego, tj. analizy kredytowej i oceny ryzyka, podejmowania decyzji kredytowych, monitoringu ekspozycji oraz kredytobiorcy i zarządzania zabezpieczeniami.

Grupa Kapitałowa kontynuuje prace nad stałą optymalizacją procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w kierunku poprawy jego efektywności i bezpieczeństwa. Doskonalone są w szczególności procedury i narzędzia pomiaru i monitorowania ryzyka.

W celu zwiększenia skuteczności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczych transakcji kredytowych oraz oceny wiarygodności klientów, Grupa Kapitałowa kontynuowała i rozszerzała współpracę z instytucjami zewnętrznymi, oferującymi systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym.

W zakresie portfela kredytowego Grupa Kapitałowa zarządzała ryzykiem na poziomie skonsolidowanym, tj.:

- 1) zarządzała ryzykiem koncentracji zaangażowań, zarówno na poziomie jednostkowym, jak i całego portfela aktywów;
- 2) stosowała i monitorowała limity zaangażowania, w szczególności w odniesieniu do grupy klientów, produktów, branż, regionów, zabezpieczeń i walut;
- 3) identyfikowała koncentracje zaangażowań i dokonywała oceny poziomu ryzyka kredytowego, związanego z tymi koncentracjami;
- 4) raportowała jakość portfela kredytowego Banku oraz tych podmiotów Grupy Kapitałowej, których działalność obciążona jest ryzykiem kredytowym.

Polityka kredytowa

Podstawowe kierunki zarządzania ryzykiem kredytowym wyznacza polityka kredytowa. Polityka kredytowa jest opracowywana w celu identyfikacji i pomiaru podejmowanego ryzyka, a także dla regularnego ustalania i weryfikowania odpowiednich parametrów ograniczających skalę narażenia na ryzyko.

Główne cele polityki kredytowej na rok 2017 zakładały poprawę jakości oraz struktury portfela kredytowego. Poprawa jakości portfela kredytowego realizowana była przez:

- 1) utrzymanie przeciętnego, akceptowalnego poziomu ryzyka dla nowych ekspozycji kredytowych na poziomie nie niższym niż w roku poprzednim, przy jednoczesnym zwiększeniu efektywności i kontroli nad procesem kredytowym;
- 2) zwiększenie skuteczności monitoringu w celu wcześniejszej identyfikacji pogorszenia sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta i szybszego podejmowania działań o charakterze restrukturyzacyjnym, co pozwoli na ograniczenie potencjalnych i rzeczywistych strat;
- 3) kontynuację oraz zwiększenie efektywności działań w obszarze restrukturyzacji i windykacji.

W zakresie poprawy struktury portfela kredytowego działania Banku skierowane były na:

- 1) zmniejszenie wartości jednostkowych ekspozycji;
- 2) ograniczanie ryzyka koncentracji poprzez dywersyfikację ryzyka ze względu na zidentyfikowane czynniki ryzyka;
- 3) skrócenie średniego terminu wymagalności portfela kredytowego.

Zarządzanie ryzykiem, zgodne z obowiązującą w danym roku polityką kredytową, odnosi się do poszczególnych segmentów biznesowych i portfeli kredytowych oraz zawiera wytyczne w zakresie identyfikacji obszarów występowania ryzyka, ich pomiaru, jak również metod ich minimalizacji do poziomu akceptowanego przez Grupę. Polityka kredytowa uwzględnia bieżącą sytuację w otoczeniu makroekonomicznym, wymogi regulacyjne i najlepsze praktyki rynkowe.

W 2017 r. Grupa Kapitałowa koncentrowała się na finansowaniu klientów korporacyjnych, w tym małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów detalicznych.

Wartość oraz jakość portfela kredytowego Grupy Kapitałowej jest przede wszystkim determinowana bezpośrednim wpływem portfela kredytowego jednostki dominującej, tj. Banku BPS S.A.

Tabela 13. Główne wskaźniki jakości kredytów i pożyczek udzielonych klientom niebankowym Grupy

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Kredyty ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości (w tys. zł)	2 456 447	1 781 236	-675 211	72,5%
Kredyty ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości/Kredyty ogółem	27,2%	19,9%	-7,3 pp.	-
Wartość odpisów na kredyty i pożyczki z utratą wartości (w tys. zł)	1 221 548	764 734	-456 814	62,6%
Odpisy z tytułu utraty wartości / portfel kredytowy ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości	49,7%	42,9%	-6,8 pp.	-

Udział kredytów ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości w kredytach i pożyczkach udzielonych klientom niebankowym zmniejszył się z 27,2 % według stanu na 31.12.2016 r. do 19,9 % na 31.12.2017 r. Na poprawę jakości kredytów wpływ miało m.in. wdrożenie nowej polityki kredytowej oraz prowadzenie szczegółowego monitoringu wszystkich transakcji kredytowych. Dodatkowo, na koniec grudnia 2017 r. z portfela kredytów ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości przekwalifikowana została do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży kwota 458,4 mln zł (powyższe kredyty zostały sprzedane podmiotowi spoza Grupy Kapitałowej w I kwartale 2018 roku).

Na koniec 2017 r. wartość odpisów na kredyty i pożyczki ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości wyniosła 764,7 mln zł i w relacji do poziomu odnotowanego przed rokiem była niższa o 456,8 mln zł.

6.2. Ryzyko płynności

Ryzykiem płynności Grupa Kapitałowa określa zagrożenie utraty zdolności do terminowego wywiązywania się ze zobowiązań i wynikającą z powyższego faktu potencjalną konieczność dokonywania sprzedaży aktywów na niekorzystnych warunkach lub poniesienia dodatkowych kosztów pozyskania zewnętrznego finansowania.

Celem zarządzania płynnością w Grupie Kapitałowej jest zabezpieczenie jej poziomu dostosowanego do rzeczywistych i dających się przewidzieć potrzeb, realizowane poprzez kształtowanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz w głównych walutach obcych. Zarządzanie ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej obejmuje zarządzanie płynnością bieżącą, średnio- i długoterminową oraz plany działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych.

Płynność finansowa Banku i Grupy Kapitałowej kształtowana jest przede wszystkim przez środki deponowane przez banki spółdzielcze, angażowane przez Departament Skarbu Banku w znaczącej mierze w bezpieczne i płynne instrumenty dłużne emitowane przez Skarb Państwa i NBP. Aktywa Grupy Kapitałowej finansowane są także depozytami bieżącymi i terminowymi przyjmowanymi od klientów niebankowych, w szczególności stabilną częścią salda środków pozyskanych od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych. Rozwój akcji kredytowej, w tym kredytów udzielanych w konsorcjach ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi, w ramach przyznanych im limitów, jest ściśle uzależniony od poziomu stabilnej bazy depozytowej Banku. Pełniona funkcja zrzeszeniowa

nakłada na Bank szczególny obowiązek, jakim jest zabezpieczenie środków zapewniających utrzymanie płynności przez zrzeszone banki spółdzielcze oraz wspomaganie banków spółdzielczych w procesie osiągnięcia wymaganych poziomów nadzorczych miar płynności. W ramach zabezpieczenia płynności członków Zrzeszenia BPS, Bank wykonuje czynności, do których zalicza się w szczególności:

- 1) utrzymywanie rezerwy obowiązkowej za BS na poziomie wymaganym przez NBP;
- 2) zagospodarowywanie nadwyżek środków finansowych BS-ów;
- 3) sprzedaż zrzeszonym BS-om bonów pieniężnych i skarbowych papierów wartościowych zakupionych na rynku międzybankowym;
- 4) dokonywanie zasileń i przyjmowanie odprowadzeń gotówki od BS;
- 5) udzielanie lokat, kredytów i pożyczek, poręczeń, gwarancji bankowych oraz limitów operacyjnych na międzybankowym rynku pieniężnym.

W oparciu o dane ze sprawozdawczości obowiązkowej, Bank przeprowadza analizy płynności Zrzeszenia BPS, obejmujące raportowanie podstawowych pozycji bilansowych Banku i zrzeszonych BS oraz szacunek poziomu nadzorczych miar płynności Zrzeszenia.

Zapisy Regulaminu Finansowego Zrzeszenia oraz Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS wprowadziły w Zrzeszeniu depozyt obowiązkowy, którego wysokość określono na 9 % średniego stanu depozytów w czerwcu i grudniu każdego roku, od którego naliczana jest rezerwa obowiązkowa. Według stanu na koniec 2017 r. łączne saldo depozytu obowiązkowego wyniosło 5,3 mld zł. Funkcjonowanie depozytu obowiązkowego oraz utrzymywanie się relatywnie wysokiego salda depozytów bieżących i terminowych zrzeszonych BS stabilizowały w 2017 r. sytuację płynnościową Banku.

Decyzją KNF z dnia 10 października 2016 r. Bank został zwolniony z przestrzegania wymogu wskaźnika LCR na zasadzie indywidualnej i zobowiązany do dotrzymywania wymaganego jego minimalnego poziomu w ujęciu skonsolidowanym, tj. dla wskaźnika kalkulowanego dla banków należących do Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. Według stanu na koniec 2017 r. wskaźnik LCR za System Ochrony, tj. skalkulowany z uwzględnieniem danych Banku i 289 BS wyniósł 1,7854.

Zgodnie z obowiązującymi procedurami, w ramach systemu zarządzania ryzykiem płynności dokonywany jest dzienny pomiar, monitorowanie i raportowanie płynności finansowej, obejmujący:

- 1) analizy wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP, pozwalające na efektywne zagospodarowywanie środków, z uwzględnieniem obowiązku utrzymania na wymaganym poziomie rezerwy obowiązkowej za Bank i zrzeszone BS;
- 2) wyliczanie poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów;
- 3) analizę luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności/wymagalności;
- 4) codzienne wyliczanie nadzorczych miar płynności KNF;
- 5) kalkulowanie w trybie dziennym wskaźnika LCR;
- 6) analizę wskaźników stabilności bazy depozytowej;
- 7) badanie płynności długoterminowej Banku.

Za szczególnie istotne w zarządzaniu płynnością uznaje się utrzymywanie przez Bank odpowiednio wysokiego salda aktywów płynnych, zabezpieczających realizację bieżących i hipotetycznych potrzeb płynnościowych Banku i zrzeszonych banków spółdzielczych oraz prowadzenie działalności w ramach zaakceptowanego przez

Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko płynności. Według stanu na koniec 2017 r. wartość aktywów płynnych Banku, w skład których wchodziły przede wszystkim łatwo zbywalne skarbowe papiery dłużne i bony pieniężne, wynosiła 10 563,0 mln zł i stanowiła 154 % wymaganego minimalnego ich poziomu. Dla porównania, na koniec 2016 r. wartość środków płynnych oszacowano na 7 778,3 mln zł, tj. na kwotę stanowiącą 140 % obowiązującego wówczas limitu. Nadwyżka aktywów o wysokim stopniu płynności (tj. sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności) nad niestabilnymi środkami obcymi wyliczona w ramach nadzorczych miar płynności ukształtowała się na koniec 2017 r. na poziomie 5 422,6 mln zł, wobec 2 509,3 mln zł rok wcześniej, przy wymaganej minimalnej wartości miary M1 równej 0. Jednostkowy wskaźnik LCR kalkulowany za Bank zgodnie z zasadami Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS wyniósł na koniec 2017 r. 90,7 %, wobec 75,4 % na koniec 2016 r., przy obowiązującym uczestników SOZ BPS w roku 2017 minimum na poziomie 64,0 %. Z kolei wskaźnik LCR w ujęciu jednostkowym Banku wyliczony zgodnie z wytycznymi obowiązującymi dla sprawozdawczości obowiązkowej skalkulowano na koniec minionego roku na 121,7 %, przy wymaganej nadzorczej wartości minimalnej 80,0 %, określonej w akcie delegowanym do Rozporządzenia CRR.

Kształtowanie się miar płynności KNF i wskaźnika LCR Banku w 2017 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Miary płynności

Miara	29.12.2017	Maksimum	Minimum	Średnia	Wymagane wartości minimalne
M1 (w tys. zł)	5 422 599	6 272 647	2 373 822	4 258 724	0
M2	1,85	2,20	1,42	1,72	1
M3	2,00	2,60	1,71	2,26	1
M4	1,63	1,69	1,39	1,57	1
LCR	0,91	0,99	0,68	0,84	0,64

Na potrzeby oceny płynności, spółki Grupy Kapitałowej zobowiązane są do przekazywania do Banku miesięcznych raportów dotyczących ekspozycji na ryzyko płynności, ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe. Informacja w zakresie ryzyka płynności obejmuje raport luki płynności oraz informacje o wewnętrznych miarach wykorzystywanych do oceny poziomu płynności finansowej w spółkach zależnych, takich jak:

- 1) wskaźnik bieżącej płynności, stanowiący relację majątku obrotowego do zobowiązań bieżących;
- 2) wskaźnik szybkiej płynności, określony jako relacja majątku obrotowego pomniejszonego o zapasy i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe do zobowiązań bieżących;
- 3) analiza przepływu środków, zawierająca ocenę realnych przepływów gotówkowych z uwzględnieniem terminów pozostałych do realizacji płatności i możliwości upłynnienia aktywów.

W ramach comiesięcznej analizy dotyczącej ryzyka finansowego w działalności Banku przygotowywana jest ocena sytuacji płynnościowej Grupy Kapitałowej, z uwzględnieniem danych Banku i spółek Grupy. Analiza prezentuje m.in. kształtowanie się dla Grupy Kapitałowej urealnionych wskaźników płynności (do 1, do 3 i do 12 miesięcy) oraz nadzorczych miar płynności M2 i M4.

6.3. Ryzyko rynkowe

Zarządzanie ryzykiem rynkowym ma na celu ograniczanie negatywnego wpływu zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, cen instrumentów dłużnych, akcji lub towarów oraz wszelkich parametrów

zmienności tych stóp, kursów i cen, na sytuację finansową Grupy Kapitałowej, przy równoczesnym utrzymaniu atrakcyjności i konkurencyjności oferty dla klientów. Za najważniejszy rodzaj ryzyka rynkowego identyfikowanego w działalności Grupy uznawane jest ryzyko stopy procentowej.

W procesie monitorowania ryzyka rynkowego Grupa Kapitałowa stosuje:

- 1) modele wartości zagrożonej VAR;
- 2) analizę wrażliwości BPV;
- 3) analizę scenariuszy, tzw. testy warunków skrajnych.

Na potrzeby analizy wrażliwości Banku na ryzyko stopy procentowej wykonywane są oceny profilu ryzyka dla czterech jego kategorii, tj. ryzyka terminów przeszacowania, ryzyka bazowego, ryzyka opcji klienta i ryzyka krzywej dochodowości. Pomiar narażenia Banku na ryzyko dokonywany jest w oparciu o analizy luki niedopasowania aktywnych i pasywnych pozycji bilansowych i pozabilansowych, z uwzględnieniem ich podziału według terminów przeszacowania, rodzaju stawek bazowych i waluty. Najistotniejszymi w działalności Banku z punktu widzenia udziału w wyniku odsetkowym Banku i jego funduszach własnych są: ryzyko terminów przeszacowania i ryzyko bazowe.

Zgodnie z wewnętrznymi regulacjami, ekspozycja Grupy Kapitałowej na ryzyko rynkowe podlega monitoringowi i ocenie, które prowadzone są przez Bank w oparciu o informacje przekazywane przez spółki Grupy i raportowane nie rzadziej niż kwartalnie w ramach Systemu Informacji Kierownictwa Zarządowi Banku oraz Radzie Nadzorczej.

6.4. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne w Grupie Kapitałowej definiuje się jako ryzyko wystąpienia straty, wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A. odbywa się na podstawie:

- 1) Strategii zarządzania ryzykiem Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A.;
- 2) Polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.;
- 3) Instrukcji „Zasady współpracy podmiotów Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. w zakresie sprawozdawczości”.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest optymalizacja efektywności operacyjnej poprzez obniżenie strat operacyjnych, racjonalizację kosztów, jak również zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji na zdarzenia wewnętrzne i zewnętrzne.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz redukcję tego ryzyka.

Ryzyko operacyjne identyfikowane jest ex ante (zdarzenia potencjalne), poprzez proces samooceny ryzyka i kontroli, analizy scenariuszowe oraz ex post (zdarzenia rzeczywiste i incydenty) poprzez rejestrację zdarzeń operacyjnych.

Poziom ryzyka operacyjnego mierzony jest za pomocą Kluczowych Wskaźników Ryzyka Operacyjnego (KRI), przy czym definicje wskaźników opracowywane są w oparciu o obserwacje zmian profilu ryzyka operacyjnego w poszczególnych spółkach Grupy Kapitałowej. Dla wskaźników KRI określone zostały odpowiednie limity.

System raportowania przez podmioty Grupy Kapitałowej do Banku na temat poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje raporty o stratach nadzwyczajnych, zdarzeniach nadzwyczajnych, kwartalny raport o wszystkich zdarzeniach operacyjnych (ilościowo i wartościowo), wyniki pomiaru ryzyka przy pomocy wskaźników KRI oraz wyniki przeprowadzonego procesu analiz scenariuszowych.

Grupa Kapitałowa stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego oraz łagodzenia skutków realizacji tego ryzyka:

- 1) odpowiednie zdefiniowanie procesów, produktów, systemów i procedur;
- 2) mechanizmy kontrolne, m.in. procedury, podział obowiązków, autoryzacja, kontrola dostępu, kontrola fizyczna, szkolenia;
- 3) modyfikowanie procesów w aspekcie redukcji ryzyka operacyjnego do poziomu akceptowalnego;
- 4) wyeliminowanie procesów, produktów, systemów, które generują ryzyko;
- 5) zabezpieczenia fizyczne;
- 6) zabezpieczenia finansowe;
- 7) plany awaryjne.

Bank wylicza skonsolidowany wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka operacyjnego w Grupie Kapitałowej metodą wskaźnika podstawowego (BIA).

VII. SYTUACJA FINANSOWA GRUPY KAPITAŁOWEJ

7.1. Aktywa Grupy Kapitałowej

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. aktywa ogółem Grupy Kapitałowej wyniosły 23,7 mld zł i były wyższe od wielkości odnotowanej na koniec 2016 r. o 3,6 mld zł, tj. o 17,7 %.

Tabela 15. Aktywa Grupy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 697 998	1 936 366	238 368	114,0%
Należności od innych banków	885 248	1 055 188	169 940	119,2%
Pochodne instrumenty finansowe	6 330	2 190	-4 140	34,6%
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	6 158	3 863	-2 295	62,7%
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 777 814	8 159 139	381 325	104,9%
Należności z tytułu leasingu finansowego	264 257	285 547	21 290	108,1%
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i utrzymywane do terminu zapadalności	8 632 497	11 374 747	2 742 250	131,8%
Zapasy	14 496	11 120	-3 376	76,7%
Rzeczowe aktywa trwale oraz wartości niematerialne	642 664	601 909	-40 755	93,7%
Pozostałe aktywa	232 151	293 209	61 058	126,3%
Aktywa razem	20 159 613	23 723 278	3 563 665	117,7%

Największy udział w strukturze aktywów stanowiły instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży i utrzymywane do terminu zapadalności (47,9 %), jak również kredyty i pożyczki udzielone klientom (34,4 %). W porównaniu do poziomu odnotowanego na koniec poprzedniego roku stan powyższych aktywów zwiększył się o:

- 1) 2,7 mld zł – w przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz utrzymywanych do terminu zapadalności, co wynikało przede wszystkim ze wzrostu środków banków spółdzielczych ulokowanych w jednostce dominującej, tj. w Banku BPS S.A., które stanowią podstawowe źródło finansowania inwestycji w instrumenty dłużne;
- 2) 0,4 mld zł – w zakresie kredytów i pożyczek netto udzielonych klientom, głównie na skutek zwiększenia portfela kredytowego sektora instytucji rządowych i samorządowych (intensyfikacja działań w zakresie finansowania Jednostek Samorządu Terytorialnego) oraz osób fizycznych (skuteczna akwizycja kredytów hipotecznych).

Działalność kredytowa Grupy Kapitałowej

Kredyty i pożyczki brutto Grupy udzielone klientom na koniec 2017 r. wyniosły 8,7 mld zł i w zestawieniu z wielkością uzyskaną na koniec 2016 r. zmniejszyły się o 88,6 mln zł, tj. o 1,0 %.

Tabela 16. Kredyty i pożyczki brutto udzielone klientom (w tys. zł)

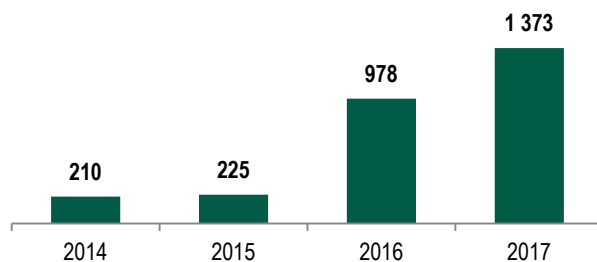
Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Kredyty i pożyczki brutto Grupy, z tego:	8 751 079	8 662 513	-88 566	99,0%
w rachunku bieżącym	464 883	475 583	10 700	102,3%
w rachunku kredytowym:	7 509 738	7 422 132	-87 606	98,8%
– klienci korporacyjni	4 406 117	3 672 960	-733 157	83,4%
– rolnicy	576 153	561 070	-15 083	97,4%
– przedsiębiorcy indywidualni	405 404	414 897	9 493	102,3%
– osoby fizyczne	1 144 552	1 399 751	255 199	122,3%
– instytucje rządowe i samorządowe	977 512	1 373 454	395 942	140,5%
dłużne papiery wartościowe	267 001	375 395	108 394	140,6%
skupione wierzytelności	271 447	185 288	-86 159	68,3%
pozostałe należności	238 010	204 115	-33 895	85,8%

Wielkość portfela kredytowego Grupy Kapitałowej uzależniona jest przede wszystkim od poziomu portfela kredytowego jednostki dominującej, tj. Banku BPS S.A.

Z uwagi na trudności kapitałowe Banku, systematycznie ograniczany jest przyrost kredytów w segmentach biznesowych, a aktywność sprzedażową kieruje się głównie na pozyskanie kredytów z sektora JST oraz mieszkaniowych, charakteryzujących się niską kapitałochłonnością oraz ryzykiem. W rezultacie, w ubiegłym roku największy spadek wolumenu kredytów odnotowano w przypadku klientów korporacyjnych, wzrost natomiast w grupie instytucji rządowych i samorządowych oraz osób prywatnych.

Bank w 2016 i 2017 r. aktywnie uczestniczył w przetargach na finansowanie Jednostek Samorządu Terytorialnego, co wpłynęło na znaczące zwiększenie wolumenu kredytów tej grupy klientów.

Rysunek 7. Kredyty brutto w rachunku kredytowym sektora instytucji rządowych i samorządowych (w mln zł)

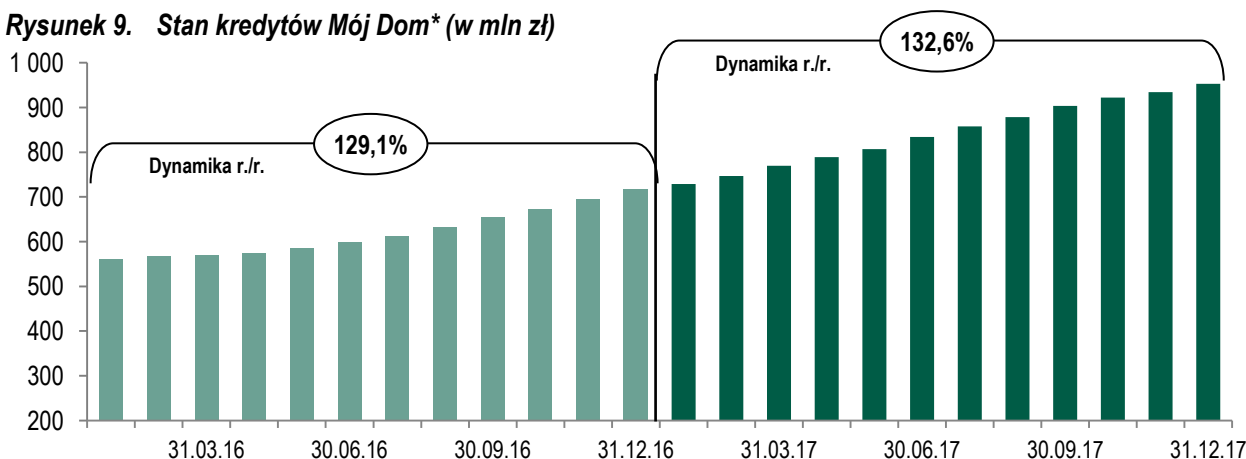
Rysunek 8. Udział kredytów instytucji rządowych i samorządowych w kredytach ogółem w rachunku kredytowym

Według stanu na 31.12.2017 r. kredyty w rachunku kredytowym instytucji rządowych i samorządowych ukształtowały się na poziomie 1,4 mld zł i w porównaniu do poziomu odnotowanego na 31.12.2016 r. zwiększyły się o 395,9 mln zł.

Portfel kredytowy w rachunku kredytowym osób fizycznych Grupy na koniec 2017 r. wyniósł 1,4 mld zł i w zestawieniu z kwotą uzyskaną przed rokiem zwiększył się o 255,2 mln zł. Największy wpływ na zaistniałą sytuację miała skuteczna akwizycja kredytów hipotecznych Banku BPS S.A., w szczególności Kredytu mieszkaniowego „Mój Dom”. Na przestrzeni 2017 r. stan bilansowy tych kredytów powiększył się o 235 mln zł. Oferta Banku „Mój Dom” przez wiele miesięcy ubiegłego roku znajdowała się na czele rankingów kredytów hipotecznych portalu Bankier oraz Puls Biznesu.

Rysunek 9. Stan kredytów Mój Dom* (w mln zł)

* Dane zarządcze Banku BPS S.A.

7.2. Pasywa Grupy Kapitałowej

Na koniec 2017 r. w pasywach Grupy zobowiązania stanowiły łącznie 96,4 %, natomiast kapitał własny 3,6 %.

Tabela 17. Pasywa Grupy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	37	61	24	164,9%
Zobowiązania wobec innych banków	15 703 845	18 650 235	2 946 390	118,8%
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	249 959	249 959	-
Pochodne instrumenty finansowe	1 353	1 581	228	116,9%
Zobowiązania wobec klientów	2 504 261	2 607 240	102 979	104,1%
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	923 733	1 127 853	204 120	122,1%
Pozostałe zobowiązania ¹	237 194	216 015	-21 179	91,1%
Rezerwy ²	20 433	21 505	1 072	105,2%
Zobowiązania razem	19 390 856	22 874 449	3 483 593	118,0%
Kapitał własny ogółem	768 757	848 829	80 072	110,4%
Pasywa razem	20 159 613	23 723 278	3 563 665	117,7%

¹ w tym zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego

² w tym rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Dominującym źródłem finansowania działalności Grupy Kapitałowej były środki ulokowane w Banku BPS S.A. przez zrzeszone banki spółdzielcze. Na przestrzeni minionego roku odnotowano znaczący wzrost poziomu powyższych środków, co było w głównej mierze efektem przyrostu depozytów klientów banków spółdzielczych (wypłaty dofinansowań i dotacji unijnych oraz program 500 plus). Dodatkowo, Bank prowadzi szereg działań, mających na celu dywersyfikację i podniesienie atrakcyjności oferty inwestycyjnej dla zrzeszonych banków spółdzielczych.

Na koniec 2017 r. w bilansie Grupy Kapitałowej zaewidencjonowano kwotę zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (250,0 mln zł), co związane było z zawarciem transakcji repo, w celu zapewnienia dodatkowego finansowania po korzystnych stawkach z uwagi na rozbudowę portfela skarbowych papierów wartościowych.

W porównaniu do poziomu odnotowanego na koniec 2016 r. nastąpiło zwiększenie zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych (o 204,1 mln zł), co było wynikiem wzrostu stanu Bankowych Papierów Wartościowych oferowanych bankom spółdzielczym, emitowanych w celu dostosowania struktury bilansu do wymogów płynnościowych.

Według stanu na 31.12.2017 r. kapitał własny Grupy Kapitałowej wyniósł 848,8 mln zł i w ciągu roku zwiększył się o 80,1 mln zł.

Tabela 18. Kapitał własny Grupy Kapitałowej (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Kapitał zakładowy	399 348	430 585	31 237	107,8%
Akcje własne	-2 133	-2 133	0	100,0%
Kapitał zapasowy	266 459	345 935	79 476	129,8%
Kapitał z aktualizacji wyceny	-46 719	19 110	65 829	-
Niepodzielony wynik z lat ubiegłych	-38 675	-45 495	-6 820	117,6%
Wynik roku bieżącego	25 949	-43 573	-69 522	-
Pozostałe kapitały	73 324	72 214	-1 110	98,5%
Razem kapitał własny przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	677 553	776 643	99 090	114,6%
Przypadający akcjonariuszom niekontrolującym	91 204	72 186	-19 018	79,1%
Kapitał własny ogółem	768 757	848 829	80 072	110,4%

Na przestrzeni 2017 r. odnotowano zwiększenie kapitału:

- zakładowego i zapasowego (łącznie o 110,7 mln zł) – przede wszystkim w efekcie zaliczenia przez Bank, tj. jednostkę dominującą:
 - w styczniu 2017 r. środków pochodzących z wyemitowanych w listopadzie 2016 r. akcji własnych serii W i Z o wartości 44,7 mln zł (minus koszty związane z przeprowadzeniem emisji w wysokości 0,7 mln zł),
 - w grudniu 2017 r. środków pochodzących z zrealizowanej w listopadzie 2017 r. emisji akcji serii AA o wartości 33,3 mln zł (minus koszty emisji w kwocie 0,6 mln zł);
- z aktualizacji wyceny (o 65,8 mln zł), co związane było z poprawą wyceny instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym głównie Obligacji Skarbu Państwa.

Działalność depozytowa Grupy Kapitałowej

Według stanu na 31.12.2017 r. zobowiązania Grupy Kapitałowej wobec podmiotów niebankowych ukształtowały się na poziomie 2,6 mld zł i w porównaniu do wielkości uzyskanej na koniec poprzedniego roku zwiększyły się o 103,0 mln zł, tj. o 4,1 %.

Tabela 19. Zobowiązania Grupy Kapitałowej w podziale na segmenty klientów (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Zobowiązania wobec klientów niebankowych, z tego:	2 504 261	2 607 240	102 979	104,1%
- klienci korporacyjni	1 046 576	1 118 923	72 347	106,9%
- rolnicy	46 601	46 085	-516	98,9%
- przedsiębiorcy indywidualni	110 933	117 306	6 373	105,7%
- osoby fizyczne	985 949	1 017 024	31 075	103,2%
- instytucje rządowe i samorządowe	171 795	148 355	-23 440	86,4%
- pozostałe podmioty	142 407	159 547	17 140	112,0%

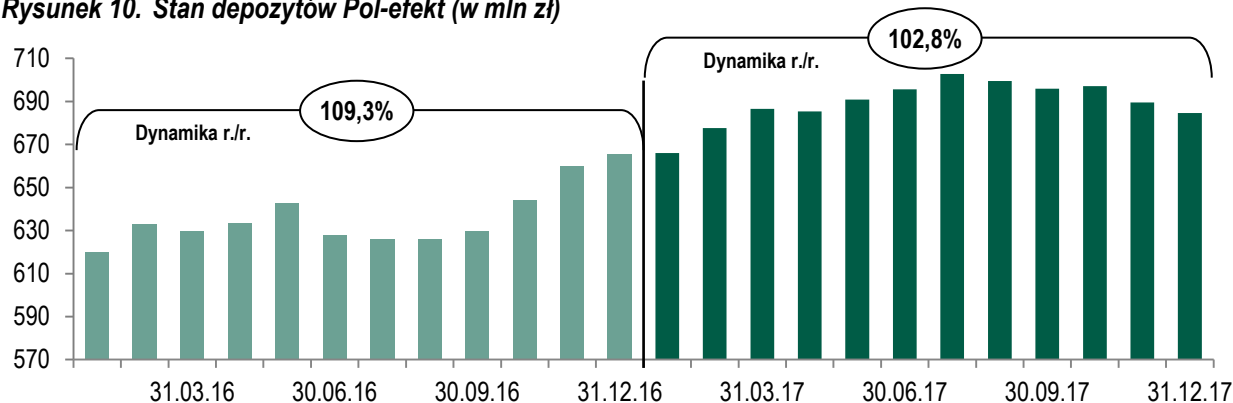
Największy przyrost stanu depozytów w 2017 r. odnotowano w grupie klientów korporacyjnych (o 72,3 mln zł), co było przede wszystkim efektem zwiększenia środków Spółdzielni zarządzającej Systemem Ochrony Zrzeszenia BPS. Na prowadzonym przez Bank rachunku Spółdzielni gromadzone są środki funduszu

zabezpieczającego, tj. składki i wkłady pieniężne, a także inne środki niezbędne do prowadzenia bieżącej działalności przez tę jednostkę.

Na przestrzeni 2017 r. zwiększeniu uległy również depozyty osób fizycznych lokowane w Banku BPS S.A. Pomimo utrzymującej się konkurencji cenowej na rynku, w okresie 12 miesięcy 2017 r. wolumen depozytów omawianych klientów powiększył się o 31,1 mln zł.

Wzrost środków w omawianej grupie klientów odnotowano głównie na rachunkach bieżących Banku BPS S.A., w szczególności na rachunkach oszczędnościowych Pol-efekt. Rachunek ten cieszy się dużą popularnością wśród klientów, z uwagi na stosunkowo wysokie oprocentowanie, możliwość wypłaty środków bez utraty naliczonych i dopisywanych co miesiąc odsetek oraz możliwość dokonywania wpłat uzupełniających w czasie trwania umowy rachunku.

Rysunek 10. Stan depozytów Pol-efekt (w mln zł)

Według struktury rodzajowej zobowiązań klientów niebankowych największą pozycję stanowią rachunki bieżące. Na koniec 2017 r. ich stan ukształtował się na poziomie 1,9 mld zł i w ciągu roku powiększył się o 172,5 mln zł. Głównymi deponentami powyższych środków były osoby fizyczne, które zgromadziły 47 % wszystkich środków ulokowanych na rachunkach bieżących oraz klienci korporacyjni (40 %).

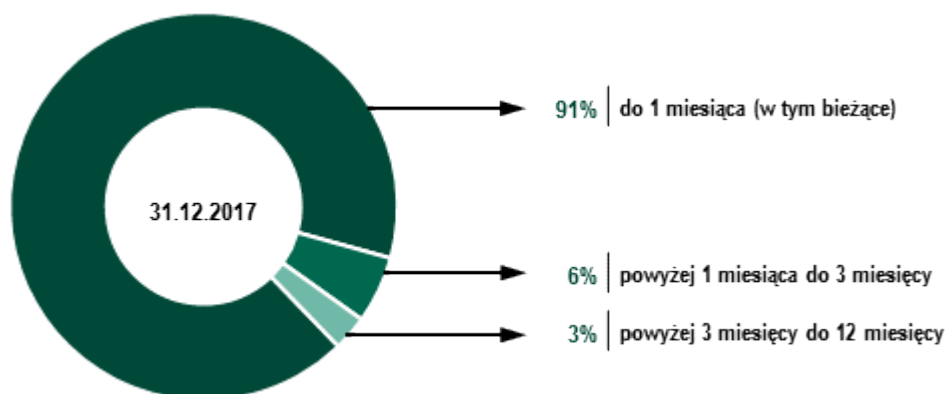
Depozyty terminowe Grupy Kapitałowej według stanu na 31.12.2017 r. wyniosły 647,0 mln zł i porównaniu do kwoty odnotowanej przed rokiem zmniejszyły się o 59,1 mln zł. Powyższa sytuacja była z jednej strony wynikiem świadomie prowadzonej polityki zmiany struktury depozytów mającej na celu obniżenie kosztowości odsetkowej, z drugiej natomiast niewielkiego zainteresowania klientów lokatami terminowymi w warunkach rekordowo niskich stóp procentowych.

Tabela 20. Zobowiązania wobec klientów niebankowych Grupy Kapitałowej według rodzaju (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Zobowiązania wobec klientów niebankowych, z tego:	2 504 261	2 607 240	102 979	104,1%
rachunki bieżące	1 747 975	1 920 439	172 464	109,9%
depozyty terminowe	706 072	647 008	-59 064	91,6%
pozostałe zobowiązania, z tego:	50 214	39 793	-10 421	79,2%
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	25 891	12 499	-13 392	48,3%
- pozostałe	24 323	27 294	2 971	112,2%

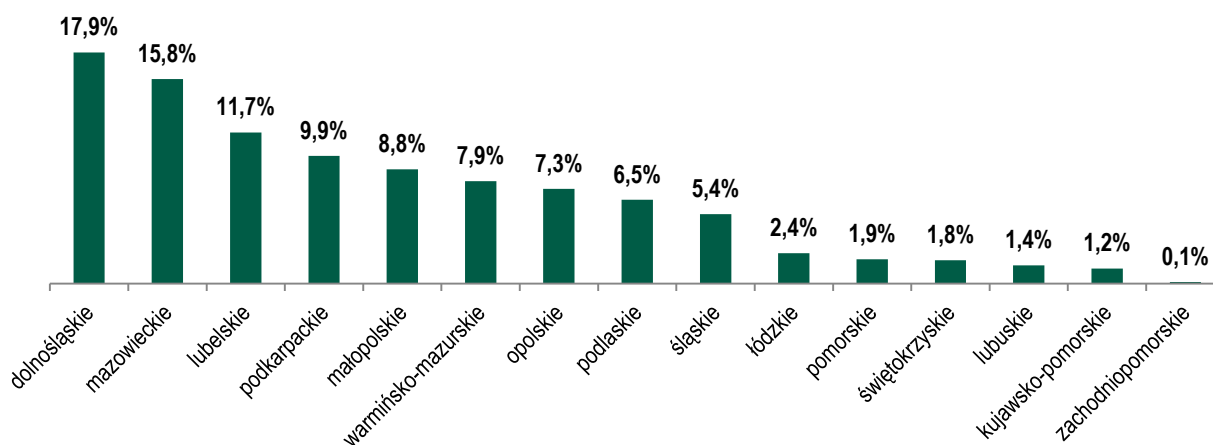
Poniżej przedstawiono strukturę zobowiązań wobec klientów niebankowych według terminów wymagalności. Klienci Grupy Kapitałowej swoje środki lokują przede wszystkim na rachunkach do 1 miesiąca. W ciągu 2017 r. struktura ta nie uległa zasadniczej zmianie.

Rysunek 11. Struktura zobowiązań wobec klientów niebankowych według terminów wymagalności

Strukturę depozytów według województw przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 12. Struktura depozytów klientów niebankowych według województw

7.3. Rachunek zysków i strat Grupy Kapitałowej

Grupa Kapitałowa Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w 2017 r. wygenerowała stratę brutto w wysokości 48,3 mln zł oraz netto w kwocie 46,3 mln zł. Wynik finansowy netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej ukształtował się na poziomie minus 43,6 mln zł.

Wyniki te były niższe niż w analogicznym okresie ubiegłego roku, z uwagi na otrzymanie przez jednostkę dominującą w czerwcu 2016 r. przychodu związanego z rozliczeniem transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc. w wysokości 131,3 mln zł.

Tabela 21. Podstawowe wielkości skonsolidowanego rachunku zysków i strat (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2016	2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Wynik z tytułu odsetek	226 917	260 705	33 788	114,9%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	69 402	65 196	-4 206	93,9%
Przychody z tytułu dywidend	1 286	1 024	-262	79,6%
Wynik na aktywach i zobowiązaniach finans. wycenianych do wart. godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z poz. wymiany	15 839	12 565	-3 274	79,3%
Wynik na działalności inwestycyjnej	136 498	16 466	-120 032	12,1%
Wynik na działalności podstawowej	449 942	355 956	-93 986	79,1%
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	91 492	101 171	9 679	110,6%
Ogólne koszty administracyjne	367 330	390 257	22 927	106,2%
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów	-138 352	-115 144	23 208	83,2%
Wynik finansowy brutto	35 752	-48 274	-84 026	-
Bieżący podatek dochodowy	-7 107	-14 919	-7 812	209,9%
Odroczony podatek dochodowy	-2 418	16 875	19 293	-
Wynik finansowy netto	26 227	-46 318	-72 545	-
Wynik finansowy netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	25 949	-43 573	-69 522	-

Wynik z tytułu odsetek

W 2017 r. wynik z tytułu odsetek Grupy Kapitałowej wyniósł 260,7 mln zł i był wyższy od osiągniętego w 2016 r. o 33,8 mln zł, tj. o 14,9 %.

Tabela 22. Wynik z tytułu odsetek (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2016	2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Wynik z tytułu odsetek:	226 917	260 705	33 788	114,9%
Przychody z tytułu odsetek	458 725	549 432	90 707	119,8%
Koszty z tytułu odsetek	231 808	288 727	56 919	124,6%

Wysokość wyniku odsetkowego Grupy Kapitałowej uzależniona jest przede wszystkim od poziomu wyniku odsetkowego wygenerowanego w jednostce dominującej, tj. w Banku BPS S.A. Wynik ten w 2017 r. w Banku ukształtował się powyżej wielkości odnotowanej w roku poprzednim, przede wszystkim w efekcie uzyskania korzystniejszego wyniku na dłużnych papierach wartościowych. Było to głównie rezultatem:

- zwiększenia średniego salda instrumentów dłużnych;
- wzrostu marży odsetkowej, w tym przede wszystkim na Obligacjach Skarbu Państwa, dzięki rozbudowie portfela obligacji zmiennokuponowych o atrakcyjnej rentowności;
- zmiany struktury powyższych papierów (wzrost udziału obligacji Skarbu Państwa o stosunkowo wysokiej rentowności, kosztem mniej dochodowych bonów pieniężnych).

Na poziomie wyższym niż w 2016 r. ukształtował się również wynik odsetkowy w zakresie kredytów i pożyczek udzielonych klientom, co było przede wszystkim efektem wzrostu średniego stanu portfela kredytowego jednostki dominującej.

Wynik z tytułu prowizji i opłat

Wynik z tytułu prowizji i opłat Grupy Kapitałowej za 2017 r. wyniósł 65,2 mln zł i w porównaniu do osiągniętego w 2016 r. obniżył się o 4,2 mln zł, tj. o 6,1 %.

Tabela 23. Wynik z tytułu prowizji i opłat (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2016	2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Wynik z tytułu opłat i prowizji, z tego:	69 402	65 196	-4 206	93,9%
z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	21 048	19 777	-1 271	94,0%
z tytułu obsługi rachunków bankowych	5 630	5 702	72	101,3%
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	9 991	8 533	-1 458	85,4%
z tytułu działaln. maklerskiej, powierniczej i zarząd. funduszami	9 923	7 977	-1 946	80,4%
z tytułu pośrednictwa sprzedaży ubezpieczeń	717	763	46	106,4%
z tytułu rozliczeń pieniężnych	22 971	23 170	199	100,9%
z tytułu zobowiązań gwarancyjnych	1 102	1 196	94	108,5%
- z tytułu prowizji dystrybucyjnej	-15	168	183	-
z tytułu administracji wierzytelnościami	-934	-894	40	95,7%
z pozostałych tytułów	-1 031	-1 196	-165	116,0%

Zmniejszenie wyniku z tytułu prowizji odnotowano przede wszystkim w zakresie:

- 1) kredytów i pożyczek (o 1,3 mln zł), co było głównie rezultatem mniejszej niż w 2016 r. kwoty udzielonych kredytów;
- 2) kart płatniczych i kredytowych (o 1,5 mln zł), co było przede wszystkim efektem wprowadzonych zmian w ustawie o VAT. Z dniem 1 lipca 2017 r. zlikwidowana została ulga, na podstawie której faktury VAT wystawiane przez IT Card były zwolnione z podatku VAT. W rezultacie koszty opłat związanych z wydawaniem i obsługą kart wzrosły miesięcznie o 160 tys. zł;
- 3) działalności maklerskiej, powierniczej i zarządzania funduszami (o 1,9 mln zł), co wynikało z poniesienia wyższych niż przed rokiem kosztów związanych z tą działalnością.

Wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wynik z pozycji wymiany oraz wynik na działalności inwestycyjnej

W 2017 r. wynik na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat wraz z wynikiem z pozycji wymiany i wynikiem na działalności inwestycyjnej ukształtował się na poziomie 29,0 mln zł i w porównaniu do uzyskanego w 2016 roku zmniejszył się o 123,3 mln zł.

Obniżenie powyższego wyniku było spowodowane efektem bazy, tj. znaczącym wzrostem wyniku na instrumentach kapitałowych w 2016 r. W ramach przejęcia Visa Europe przez Visa Inc., Bank jako jeden z beneficjentów transakcji otrzymał kwotę 22,3 mln EUR płatną w gotówce oraz 8 097 sztuk uprzywilejowanych akcji serii C Visa Inc. Ponadto, na dzień rozliczenia transakcji Bank ujął w przychodach z operacji finansowych jako bieżącą wartość należności z tytułu odroczonej płatności kwotę 1,8 mln EUR. Bez uwzględnienia przychodu zaewidencjonowanego w wyniku na instrumentach kapitałowych (w wysokości 131,3 mln zł), skonsolidowany wynik na działalności inwestycyjnej, wycenie aktywów i zobowiązań finansowych oraz z pozycji wymiany w 2017 r. ukształtował się na poziomie korzystniejszym od wygenerowanego przed rokiem o 8,0 mln zł. Było to

rezultatem uzyskania korzystniejszego wyniku z operacji dłużnymi papierami wartościowymi w segmencie obligacji Skarbu Państwa. Bank, jako jednostka dominująca na początku 2017 r. wykorzystał niski poziom cen do zakupów obligacji stało-kuponowych, po czym w kolejnych miesiącach, wykorzystując wzmożony popyt na powyższe instrumenty na rynku oraz wzrost ich wyceny związany z łagodną polityką monetarną kluczowych banków centralnych i NBP, jak również spadkiem ryzyka związanego z inwestowaniem w polskie aktywa, dokonywał ich sprzedaży realizując na nich zysk.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto

Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto w 2017 r. wyniosły 101,2 mln zł i były wyższe niż w 2016 r. o 9,7 mln zł. Na poziomie korzystniejszym niż przed rokiem ukształtowały się zarówno przychody (o 6,5 mln zł), jak i koszty (o 3,2 mln zł).

Tabela 24. Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2016	2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto:	91 492	101 171	9 679	110,6%
Pozostałe przychody operacyjne	173 299	179 794	6 495	103,7%
Pozostałe koszty operacyjne	81 807	78 623	-3 184	96,1%

Koszty administracyjne Grupy

Ogólne koszty administracyjne Grupy Kapitałowej w 2017 r. wyniosły 390,3 mln zł i w porównaniu do odnotowanych w roku poprzednim były wyższe o 22,9 mln zł, tj. o 6,2 %.

Było to przede wszystkim związane ze wzrostem kosztów działania (o 31,2 mln zł), w tym przede wszystkim kosztów opłat na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego i Komisji Nadzoru Finansowego.

Tabela 25. Ogólne koszty administracyjne Grupy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2016	2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Koszty świadczeń pracowniczych	167 190	165 277	-1 913	98,9%
Koszty działania	140 737	171 949	31 212	122,2%
Amortyzacja	55 380	52 818	-2 562	95,4%
Pozostałe	4 023	213	-3 810	5,3%
Ogólne koszty administracyjne	367 330	390 257	22 927	106,2%

Odnutowany w 2017 r. wzrost kosztów wyżej wymienionych pozycji był przede wszystkim związany z zastąpieniem dotychczasowych składek na rzecz BFG (obowiązkowej i ostrożnościowej) składkami na finansowanie systemu gwarantowania depozytów oraz na finansowanie przymusowej restrukturyzacji, kalkulowanych według nowych metodologii (poziom składek wyznaczany jest indywidualnie dla każdego banku, przy uwzględnieniu przez BFG oceny profilu ryzyka tego banku). Wpłynęło to również na zmianę struktury ponoszonych wydatków – w 2017 r. koszty opłat na rzecz SSOZ BPS wyniosły 5,4 mln zł, natomiast na rzecz BFG i KNF 35,5 mln zł, podczas gdy w 2016 r. było to odpowiednio 18,7 mln zł i 8,4 mln zł (w tym 0,3 mln zł stanowił koszt wypłaty środków gwarantowanych deponentom Banku Spółdzielczego w Nadarzynie).

Ponadto, na poziomie wyższym niż przed rokiem ukształtowały się m.in. koszty z obszaru utrzymania, remontów i wynajmu budynków, eksploatacji systemów informatycznych (głównie kosztów realizowanych projektów IT oraz kosztów serwisu i użytkowania oprogramowania w podmiocie dominującym), a także usług badania bilansu, doradztwa i konsultingu (większe zapotrzebowanie w tym zakresie).

Jednocześnie, w 2017 r. poniesiono niższe koszty leasingu operacyjnego (m.in. efekt mniejszych niż przed rokiem kosztów opłat za wynajem samochodów służbowych) oraz kosztów reprezentacji i reklamy (ograniczenie wydatków na materiały reklamowe oraz reklamę w środkach masowego przekazu).

Odnutowany w 2017 r. spadek kosztów świadczeń pracowniczych (o 1,9 mln zł), związany był głównie ze spadkiem poziomu wynagrodzeń w podmiocie dominującym, w efekcie kontynuowanych w 2017 r. działań optymalizujących w sieci sprzedaży (m.in. likwidacja nierentownych placówek, centralizacja wybranych procesów).

Poniesione w 2017 r. koszty amortyzacji wyniosły 52,8 mln zł, tj. były o 2,6 mln zł niższe niż w 2016 r. Było to m.in. związane z wydłużeniem okresów amortyzacyjnych w jednym z podmiotów Grupy Kapitałowej (wydłużenie ekonomicznej użyteczności w wyniku weryfikacji środków trwałych na podstawie informacji uzyskanych od producentów i pracowników działu technicznego).

Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów

Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe za 2017 r. wyniósł minus 115,1 mln zł i w porównaniu do wielkości odnotowanej za 2016 r. poprawił się o 23,2 mln zł.

Na poziomie korzystniejszym niż przed rokiem ukształtował się przede wszystkim wynik z tytułu odpisów na rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne (o 21,0 mln zł), co było przede wszystkim rezultatem efektu bazy, tj. pogorszeniem tego wyniku w 2016 r. na skutek dokonania odpisu na wartość firmy oraz majątek trwały jednej ze spółek Grupy.

Dodatkowo, poprawie uległ wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości na aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (o 13,2 mln zł), w rezultacie mniejszych niż w roku poprzednim odpisów na obligacje komercyjne.

Tabela 26. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2016	2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Wynik z tytułu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe, z tego:	-138 352	-115 144	23 208	83,2%
Kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz należności od innych banków	-88 810	-88 468	342	99,6%
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-17 028	-3 810	13 218	22,4%
Należności z tytułu leasingu finansowego	-430	-2 653	-2 223	617,0%
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	-777	-775	2	99,7%
Inwestycje w jednostki podporządkowane	5 687	0	-5 687	-
Rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne	-28 203	-7 186	21 017	25,5%
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	-5 389	-5 389	-
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	852	130	-722	15,3%
Pozostałe	-9 643	-6 993	2 650	72,5%

7.4. Zarządzanie kapitałem własnym

W roku 2017 funkcjonowanie systemu zarządzania kapitałem w Grupie Kapitałowej opierało się na poniższych regulacjach zewnętrznych:

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych;
- 2) Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym;
- 3) Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.);
- 4) Uchwała KNF Nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku (do dnia 1 maja 2017 r.);
- 5) Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach (od dnia 1 maja 2017 r.).

W Grupie Kapitałowej istnieje udokumentowany proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału, funkcjonujący na podstawie „Instrukcji funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP) w Banku BPS S.A.” oraz „Polityki zarządzania kapitałem w Banku BPS S.A.”, jak również instrukcji „Organizacja procesu zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.”. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje pomiar, monitorowanie, raportowanie, limitowanie i kontrolę adekwatności kapitałowej, efektywną alokację kapitału oraz procedury awaryjne. Podstawową miarą stosowaną do pomiaru adekwatności kapitałowej są współczynniki kapitałowe.

Fundusze własne dla potrzeb wyliczenia adekwatności kapitałowej obliczane są w oparciu o postanowienia Rozporządzenia CRR oraz Ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym.

Tabela 27. Adekwatność kapitałowa Grupy Kapitałowej (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Kapitał Tier I	537 675	648 949	111 274	120,7%
Kapitał Tier II	353 608	215 154	-138 454	60,8%
Fundusze własne ogółem	891 283	864 103	-27 180	97,0%
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko, z tego:	8 648 873	9 344 874	696 001	108,0%
Kwota ekspozycji na ryzyko w odniesieniu do ryzyka kredytowego	7 721 285	8 352 369	631 084	108,2%
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka operacyjnego	917 117	957 417	40 300	104,4%
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka rynkowego	9 736	26 602	16 866	273,2%
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA)	735	8 486	7 751	1 154,6%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	6,2%	6,9%	0,7 pp.	-
Łączny współczynnik kapitałowy	10,3%	9,2%	-1,1 pp.	-

Według stanu na 31.12.2017 r. fundusze własne Grupy Kapitałowej ukształtowały się na poziomie 864,1 mln zł i w porównaniu do stanu odnotowanego na koniec 2016 r. uległy obniżeniu o 27,2 mln zł, tj. o 3,0 %. Było to w głównej mierze wynikiem zmniejszenia poziomu kapitału Tier II o 138,5 mln zł, przede wszystkim w efekcie nie uwzględniania począwszy od 30.11.2017 r. w funduszach własnych podmiotu dominującego 10-letnich obligacji serii BPS 1122 o wartości 85,2 mln zł wyemitowanych w roku 2012 (w związku z zakwestionowaniem zgodności warunków przeprowadzonej emisji z kryteriami określonymi w art. 63 lit. h) Rozporządzenia CRR), jak również w rezultacie dziennej amortyzacji zobowiązań podporządkowanych.

Równocześnie nastąpił wzrost kapitału Tier I Grupy Kapitałowej o 111,3 mln zł, co było związane głównie z:

- 1) zaliczeniem przez podmiot dominujący w styczniu 2017 roku do kapitału podstawowego Tier I środków pochodzących z przeprowadzonych w IV kwartale 2016 r. emisji akcji;
- 2) korzystniejszą wyceną instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży;
- 3) mniejszymi odliczeniami z tytułu wartości niematerialnych oraz aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego;
- 4) zaliczeniem do kapitału rezerwowego zysku netto za 2016 r.

Przy wyliczaniu kwot ekspozycji na ryzyko, Grupa Kapitałowa stosuje:

- w zakresie ryzyka kredytowego – metodę standardową (SA), obejmującą wykorzystanie parametrów regulacyjnych wskazanych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych;
- w zakresie ryzyka operacyjnego – metodę wskaźnika bazowego BIA (Basic Indicator Approach);
- w obszarze ryzyka rynkowego oraz ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej – metody standardowe w zgodzie z wymogami regulacyjnymi określonymi w wyżej wymienionym Rozporządzeniu.

Łączna kwota ekspozycji na ryzyko ukształtowała się na poziomie 9 344,9 mln zł i w porównaniu do wielkości osiągniętej w 2016 r. była wyższa o 696,0 mln zł, w tym kwota ekspozycji na ryzyko kredytowe o 631,1 mln zł, z tytułu ryzyka operacyjnego o 40,3 mln zł oraz kwota ekspozycji na ryzyko rynkowe łącznie z CVA o 24,6 mln zł.

Łączny współczynnik kapitałowy ukształtował się na poziomie 9,2 %, tj. niższym od uzyskanego na koniec 2016 r. o 1,1 pp., natomiast współczynnik kapitału Tier I wyniósł 6,9 % i był wyższy od uzyskanego przed rokiem o 0,7 pp.

Grupa Kapitałowa spełniła wymogi w zakresie funduszy własnych określone w art. 92 ust. 1 Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Grupa Kapitałowa wyznaczała kapitał wewnętrzny zgodnie z Uchwałą Nr 258/2011 KNF z dnia 4 października 2011 roku (do dnia 1 maja 2017 r.) oraz Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach (od dnia 1 maja 2017 r.), w oparciu o wewnętrzną Instrukcję funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP). Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Grupy Kapitałowej oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka. Na dzień 31 grudnia 2017 roku kapitał wewnętrzny alokowany został na następujące rodzaje ryzyka: kredytowe, operacyjne, rynkowe, stopy procentowej, braku zgodności, oraz

wyniku finansowego. Łączna kwota kapitału wewnętrznego oszacowana została na poziomie 831,3 mln zł, a relacja kapitału wewnętrznego do funduszy własnych wyniosła 96,2 %.

VIII. ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE

8.1. Struktura organizacyjna Banku BPS S.A.

Strukturę Banku tworzą jednostki organizacyjne:

- 1) Centrala;
- 2) Oddziały.

W celu realizacji zadań Banku określonych dla Banku Zrzeszającego w Ustawie o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, działa Rada Zrzeszenia jako organ opiniodawczo-doradczy.

W celu wspomagania zarządzania, w Banku działają stałe Komitety. Do ich podstawowych zadań należy wykonywanie czynności decyzyjnych lub opiniodawczo-doradczych w zakresie określonym w Regulaminach Komitetów, uchwalonych przez Zarząd, za wyjątkiem Regulaminu Komitetu Kredytowego, który podlega zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą Banku. W 2017 r. w Banku działały:

- 1) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, jako organ opiniodawczo-decyzyjny w zakresie kształtowania polityki zarządzania aktywami i pasywami w Banku. Zgodnie z Regulaminem, Komitetowi przewodniczył Prezes Zarządu Banku, natomiast Wiceprezesa Zarządu nadzorujący: Pion Finansów i Ryzyka oraz Pion Bankowości Komercyjnej pełnili funkcję Wiceprzewodniczącego Komitetu;
- 2) Komitet Innowacji, jako organ decyzyjny w procesie zarządzania projektami. Komitetowi przewodniczył Prezes Zarządu Banku, a jego członkami, oprócz wskazanych Dyrektorów komórek organizacyjnych Banku byli: Wiceprezes Zarządu nadzorujący Pion Wsparcia, Wiceprezes Zarządu nadzorujący Pion Bankowości Komercyjnej oraz Wiceprezes Zarządu nadzorujący Pion Finansów i Ryzyka;
- 3) Komitet Bezpieczeństwa i Ciągłości Działania, który ma za zadanie wspieranie wszelkich inicjatyw i procesów zmierzających do unifikacji działań i rozwiązań technicznych oraz organizacyjnych w obszarach bezpieczeństwa, zgodnie z celami określonymi w Strategii Banku i Strategii Zrzeszenia. Komitetowi przewodniczył Prezes Zarządu Banku, a wiceprzewodniczącym Komitetu był Wiceprezes Zarządu nadzorujący Pion Wsparcia;
- 4) Komitet Kredytowy Banku, do którego kompetencji należy podejmowanie decyzji kredytowych, zgodnie z Regulaminem podejmowania decyzji kredytowych oraz odrębnymi wewnętrznymi aktami prawnymi Banku. Komitetowi przewodniczył Wiceprezes Zarządu nadzorujący Pion Finansów i Ryzyka, a wiceprzewodniczącym Komitetu był Wiceprezes Zarządu nadzorujący Pion Bankowości Komercyjnej;
- 5) Komitet Ryzyka Operacyjnego jako organ opiniodawczy w sprawach kształtowania strategii oraz modelu procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku, a także w innych określonych w Regulaminie. Komitetowi przewodniczył Wiceprezes Zarządu Banku nadzorujący Pion Finansów i Ryzyka;
- 6) Komitet Inwestycji Kapitałowych, któremu przewodniczył Wiceprezes Zarządu nadzorujący Pion Bankowości Komercyjnej, a wiceprzewodniczącym Komitetu był Wiceprezes Zarządu nadzorujący Pion Finansów i Ryzyka. Komitet jako organ opiniodawczo – doradczy oraz decyzyjny wydawał opinie i/lub podejmował decyzje w sprawach dotyczących transakcji nabycia oraz sprzedaży inwestycji kapitałowych Banku w podmioty z Grupy Kapitałowej, a także inwestycji Banku w fundusze inwestycyjne zamknięte i fundusze inwestycyjne otwarte.

Ponadto, w Banku działały dwa stałe Komitety, powołane spośród członków Rady Nadzorczej, tj. Komitet Audytu oraz Komitet ds. wynagrodzeń.

W Banku mogą funkcjonować działające stale lub okresowo komisje i zespoły zadaniowe, których powołanie, zmiana i likwidacja oraz określanie zadań następuje w formie uchwał Zarządu lub zarządzeń Prezesa Zarządu.

Centrala

Według stanu na 31.12.2017 r. w Banku funkcjonowało 16 Departamentów i 3 Biura, w ramach wyodrębnionych 5 Pionów (Zarządzania Bankiem, Bankowości Spółdzielczej, Finansów i Ryzyka, Bankowości Komercyjnej oraz Wsparcia).

W 2017 roku w Banku przeprowadzono kompleksowy przegląd struktury organizacyjnej, w wyniku którego wprowadzono nowy Regulamin Organizacyjny Banku, obowiązujący od 1 grudnia 2017 roku. Najistotniejsze zmiany wprowadzone do Regulaminu to:

- 1) zdefiniowanie systemu zarządzania, obejmującego system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej, który oparty jest na trzech liniach obrony określonych w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego;
- 2) uregulowanie kwestii związanej z ostatecznym ukształtowaniem się funkcji audytu Banku, która powierzona została Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, co wiąże się z decyzją o przekształceniu Departamentu Audytu Banku w Departament Kontroli;
- 3) uwzględnienie wcześniejszych decyzji Zarządu Banku o utworzeniu nowych komórek organizacyjnych funkcjonujących dotychczas w organizacji, tj. Departamentu Relacji Zrzeszeniowych i Korporacyjnych, Biura Nadzoru Właścicielskiego, Departamentu Polityki Kredytowej oraz włączenie Departamentu Bankowości Internetowej i Mobilnej w strukturę Departamentu Informatyki. Powyższe zmiany mają na celu usprawnienie funkcjonowania i wzmocnienie nadzoru nad wybranymi obszarami działalności Banku, jak również stanowią realizację zaleceń nadzorczych;
- 4) poprawa procesu w zakresie zarządzania ryzykiem w działalności podmiotów zależnych, która zakłada realizację przez Departamenty i Biura ds. ryzyka zadań związanych z opracowaniem zasad współpracy z podmiotami w zakresie raportowania poszczególnych rodzajów ryzyka i oceną wpływu zidentyfikowanego ryzyka podmiotów na ryzyko Banku oraz koordynowanie działań związanych z nadzorem nad ryzykiem dotyczącym działalności podmiotów zależnych (ze szczególnym uwzględnieniem oceny wielkości i profilu tego ryzyka) przez Biuro Nadzoru Właścicielskiego;
- 5) uzupełnienie struktury organizacyjnej o Komitet Bezpieczeństwa i Ciągłości Działania w Pionie Zarządzania Bankiem.

Oddziały

Na koniec 2017 r. Bank posiadał 36 placówek sprzedażowych, tj. 35 Oddziałów oraz 1 Filię.

W 2017 r. kontynuowano rozpoczęty w 2015 r. proces restrukturyzacji sieci sprzedaży. Przeprowadzono likwidację:

- 1) I Oddziału Banku BPS S.A. w Warszawie;
- 2) Oddziału Banku BPS S.A. w Zgorzelcu;
- 3) Filii w Wasilkowie I Oddziału w Białymstoku Banku BPS S.A.;
- 4) Oddziału Banku BPS S.A. w Ostrołęce.

W listopadzie 2017 r. podjęto również decyzję o likwidacji Filii w Strzelcach Opolskich Oddziału w Opolu Banku BPS S.A., którą zamknięto z dniem 12.01.2018 r. W ubiegłym roku zlikwidowano ponadto drugą lokalizację I Oddziału Banku BPS S.A. we Wrocławiu.

Restrukturyzacja sieci sprzedaży ma przede wszystkim na celu zwiększenie efektywności placówek poprzez spłaszczenie struktury zarządzania oraz optymalizację czynności wsparcia sprzedaży poprzez ich centralizację i w rezultacie poprawę wskaźnika C/I.

Do najważniejszych działań realizowanych w 2017 r. w powyższym zakresie należy zaliczyć:

- 1) prowadzenie prac nad rozszerzeniem trwającego pilotażu obsługi centralnej zadań związanych z administracją transakcji objętych ryzykiem kredytowym o nowy obszar związany z centralizacją zadań z obszaru niekredytowego;
- 2) prowadzenie prac mających na celu centralizację działań w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu;
- 3) kontynuowanie prac związanych z centralizacją procesu obsługi wierzytelności „trudnych”.

8.2. Akcjonariat

Na koniec 2017 r. kapitał zakładowy Banku BPS S.A. składał się z 430 585 433 szt. akcji o wartości nominalnej 1 zł każda.

Tabela 28. Kapitał zakładowy Banku BPS S.A. na 31.12.2017 r.

Wyszczególnienie	Ilość akcji (szt.)	Wartość akcji (zł)
A	2 000 000	2 000 000
B	12 000 000	12 000 000
C	4 000 000	4 000 000
D	2 000 000	2 000 000
E	1 865 000	1 865 000
F	1 517 700	1 517 700
H	74 864 077	74 864 077
I	35 000 000	35 000 000
J	66 623 388	66 623 388
K	115 461 039	115 461 039
L	14 708 211	14 708 211
M	24 000 000	24 000 000
N	57 127	57 127
O	12 022 169	12 022 169
P	15 000	15 000
R	2 277 523	2 277 523
S	12 000 000	12 000 000
T	18 936 457	18 936 457
Z	4 000 000	10 000 000
AA	13 338 701	13 338 701
Ogółem	430 585 433	430 585 433

W strukturze akcjonariatu Banku BPS S.A. dominują banki spółdzielcze, posiadając łącznie 83,93 % akcji, w tym banki zrzeszone 80,03 %.

Tabela 29. Struktura akcjonariatu Banku BPS S.A. na 31.12.2017 r.

Wyszczególnienie	Ilość akcji (szt.)	Udział w kapitale zakładowym
Banki Spółdzielcze:	361 406 826	83,93%
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	344 588 363	80,03%
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	1 344 431	0,31%
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	15 474 032	3,59%
Inne Banki Polskie	11 452 898	2,66%
Banki Zagraniczne	4 217 815	0,98%
Pozostali akcjonariusze:	52 900 106	12,29%
- osoby fizyczne	1 406 970	0,33%
- pozostali	51 493 136	11,96%
Bank BPS S.A.	607 788	0,14%
Razem	430 585 433	100,00%

W dniu 26 listopada 2015 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło Uchwałę nr 03/2015 w zakresie udzielenia Zarządowi Banku upoważnienia do podwyższania kapitału zakładowego Banku, poprzez emisje akcji o łącznej wartości nominalnej nie większej niż 84 000 000 zł, w drodze jednego lub kilku podwyższeń kapitału zakładowego z możliwością pozbawienia przez Zarząd za zgodą Rady Nadzorczej Akcjonariuszy w całości prawa poboru w stosunku do akcji. Na podstawie ww. Uchwały NWZ, w 2017 r. przeprowadzono dwie emisje akcji, skierowane do zrzeszonych i współpracujących banków spółdzielczych. W ramach tych emisji BS-y objęły 14 169 504 akcji. W 2017 r. kapitał zakładowy został podwyższony o kwotę 13 338 701,00 zł wynikającą z wyemitowanych akcji serii AA, natomiast podwyższenie kapitału o kwotę 830 803,00 zł, wynikające z wyemitowanych akcji serii AB zostało zarejestrowane w lutym 2018 r. Założenia Programu postępowania naprawczego w zakresie podwyższenia kapitału nie zostały zrealizowane w całości, dlatego w 2018 roku zostanie przeprowadzona kolejna emisja akcji.

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. Bank posiadał 607 788 sztuk akcji własnych, o wartości nominalnej 607 788 zł, które stanowiły 0,14 % kapitału zakładowego Banku. Akcje te Bank nabył w 2012 r. od akcjonariusza mniejszościowego, w ramach kapitału rezerwowego na nabycie akcji własnych Banku, utworzonego na mocy uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Banku z dnia 27 czerwca 2012 r.

Informacja o stanie posiadania akcji Banku BPS S.A. przez osoby zarządzające i nadzorujące

Według stanu na 31.12.2017 r. osoby zarządzające i nadzorujące w Banku BPS S.A. posiadały 2 000 sztuk akcji.

Tabela 30. Liczba akcji w posiadaniu osób zarządzających i nadzorujących (w szt.)

Imię i Nazwisko	Pełniona funkcja	Liczba akcji według stanu na 31.12.2017 r.	Zmiana w ciągu 2017 r.
Roman Marian Domański	Sekretarz Rady Nadzorczej	2 000 sztuk	-

Na koniec 2016 roku poza ww. Akcjonariuszem/Członkiem Rady Nadzorczej akcje Banku posiadała również Pani Hanna Barbara Ruszczyńska, która pełniła funkcję Członka Rady Nadzorczej do dnia 20 czerwca 2017 roku.

Ograniczenia prawa głosu

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. jest bankiem działającym w formie spółki akcyjnej i będącym jednocześnie Bankiem Zrzeszającym w rozumieniu ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Akcjonariuszami Banku są banki spółdzielcze z nim zrzeszone, a także inne podmioty gospodarcze, jak również osoby fizyczne. Każdemu akcjonariuszowi Banku przysługuje na Walnym Zgromadzeniu jeden głos z każdej posiadanej akcji. Zgodnie z ww. ustawą Akcjonariusze Banku nie będący bankami spółdzielczymi zrzeszonymi z Bankiem, nie mogą wykonywać na Walnym Zgromadzeniu łącznie prawa głosu z więcej niż 24 % akcji. Ograniczenie to nie ma zastosowania w stosunku do Akcjonariuszy będących bankami zrzeszającymi. Struktura właścicielska Banku nie wymagała w 2017 roku zastosowania ww. ograniczenia prawa głosu.

8.3. Władze Banku

Zarząd Banku – zgodnie ze Statutem – prowadzi sprawy Banku i reprezentuje go na zewnątrz. Prezes Zarządu kieruje bieżącą działalnością oraz pełni nadzór nad całością funkcjonowania Banku.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Banku. Do szczególnych obowiązków Rady należy powoływanie i odwoływanie członków Zarządu Banku, opiniowanie wszelkich wniosków i spraw wymagających uchwały Walnego Zgromadzenia, wybór biegłego rewidenta badającego sprawozdanie finansowe, zatwierdzenie rocznych planów finansowych i wieloletnich programów rozwoju Banku, zatwierdzenie regulaminu organizacyjnego Banku i regulaminu działania Zarządu Banku. Członków Rady Nadzorczej wybiera Walne Zgromadzenie spośród osób reprezentujących akcjonariuszy Banku, za wyjątkiem dwóch członków Rady Nadzorczej niebędących akcjonariuszami lub ich pełnomocnikami uprawnionymi do wykonywania głosu na Walnym Zgromadzeniu Banku, których wybiera spośród osób spełniających kryterium niezależności.

W 2017 r. upłynęła kadencja Zarządu obejmująca lata 2014-2017, w związku z czym Rada Nadzorcza w dniu 26 kwietnia 2017 r. powołała Zarząd Banku na okres kolejnej kadencji obejmującej lata 2017-2020. Do składu Zarządu wybrano ponownie:

- 1) Pana Zdzisława Wojciecha Kupczyka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku;
- 2) Pana Artura Jakuba Adamczyka na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku, któremu powierzono nadzór nad zarządzaniem ryzykiem w Banku;
- 3) Pana Piotra Chrzanowskiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku;
- 4) Pana Dariusza Artura Olkiewicza na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

Uchwały w sprawie powołania poszczególnych członków Zarządu zostały podjęte przez Radę, z mocą obowiązującą od chwili zatwierdzenia przez Walne Zgromadzenie sprawozdania finansowego Banku za 2016 rok, tj. od dnia 20 czerwca 2017 r.

Powołanie Zarządu Banku zostało poprzedzone przeprowadzeniem oraz zatwierdzeniem indywidualnych uprzednich ocen odpowiedniości kandydatów na członków Zarządu Banku kolejnej kadencji, a także uzyskaniem pozytywnej opinii Rady Zrzeszenia.

Tabela 31. Skład osobowy Zarządu Banku BPS S.A. w 2017 r.

Imię i Nazwisko	Pełniona funkcja
Zdzisław Kupczyk	Prezes Zarządu
Artur Adamczyk	Wiceprezes Zarządu
Piotr Chrzanowski	Wiceprezes Zarządu
Dariusz Olkiewicz	Wiceprezes Zarządu

W 2017 r. upłynęła kadencja Rady Nadzorczej obejmująca lata 2013-2017. Walne Zgromadzenie Banku w dniu 20 czerwca 2017 roku dokonało wyboru Rady Nadzorczej na kadencję obejmującą lata 2017-2021. Wybór członków Rady Nadzorczej został poprzedzony zbadaniem ich odpowiedniości i niezależności. Zgodnie z oceną zatwierdzoną przez Walne Zgromadzenie, wszyscy kandydaci na członków Rady Nadzorczej spełnili wymagane kryterium odpowiedniości, dwóch kandydatów spełniło dodatkowo wymagane kryterium niezależności.

Rada Nadzorcza działała w następującym składzie:

Tabela 32. Skład osobowy Rady Nadzorczej Banku BPS S.A.

Pełniona funkcja	Od 1 stycznia do 20 czerwca 2017 r.	Od 20 czerwca do 31 grudnia 2017 r.
Przewodniczący Rady Nadzorczej	Adam Dudek	Adam Dudek
Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	Roman Hryniewicz	Roman Hryniewicz
Sekretarz Rady Nadzorczej	Roman Domański	Roman Domański
Członek Rady Nadzorczej	Zbigniew Bodzioch	Zbigniew Bodzioch
Członek Rady Nadzorczej	Józef Czysz	Józef Czysz
Członek Rady Nadzorczej	Dariusz Jasiński	Dariusz Jasiński
Członek Rady Nadzorczej	Sławomir Juszczyk	Sławomir Juszczyk
Członek Rady Nadzorczej	Paweł Kapel	Krzysztof Kajko
Członek Rady Nadzorczej	Witold Morawski	Paweł Kapel
Członek Rady Nadzorczej	Barbara Pasierb	Jowita Martyniak-Lech
Członek Rady Nadzorczej	Andrzej Pawlik	Witold Morawski
Członek Rady Nadzorczej	Piotr Piasecki	Barbara Pasierb
Członek Rady Nadzorczej	Hanna Ruszczyńska	Andrzej Pawlik
Członek Rady Nadzorczej	Czesław Swacha	Piotr Piasecki
Członek Rady Nadzorczej	Tadeusz Tur	Czesław Swacha
Członek Rady Nadzorczej	Zdzisław Wojdak	Tadeusz Tur
Członek Rady Nadzorczej	Jerzy Woźniczko	Zdzisław Wojdak

Komitety Rady Nadzorczej

Spośród członków Rady Nadzorczej powołane zostały dwa stałe komitety:

- 1) Komitet Audytu, do zadań którego należy w szczególności monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej, skuteczności systemu kontroli wewnętrznej (w tym zapewnienia zgodności), audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem, wykonywania czynności rewizji finansowej oraz niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych. Skład oraz szczegółowy

zakres zadań Komitetu Audytu określa Rada Nadzorcza w odrębnej uchwale;

Tabela 33. Skład osobowy Komitetu Audytu

Pełniona funkcja	od 1 stycznia do 20 czerwca 2017 r.	od 30 czerwca do 31 grudnia 2017 r.
Przewodniczący Rady Nadzorczej	Józef Czysz	Józef Czysz
Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	Czesław Swacha	Czesław Swacha
Sekretarz Rady Nadzorczej	Jerzy Woźniczko	Andrzej Pawlik
Członek Rady Nadzorczej	Dariusz Jasiński	Dariusz Jasiński
Członek Rady Nadzorczej	Sławomir Juszczyk	Sławomir Juszczyk
Członek Rady Nadzorczej	Andrzej Pawlik	-

2) Komitet ds. wynagrodzeń, do zadań którego należy w szczególności:

- a) monitorowanie wynagrodzeń osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku oraz wydawanie opinii na temat polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro Banku, interes akcjonariuszy, inwestorów i udziałowców Banku,
- b) nadzorowanie polityki w zakresie obowiązującego w Banku systemu wynagrodzeń,
- c) dokonywanie oceny kompetencji i reputacji kandydatów na Członków Zarządu Banku i Zarządu Banku jako organu kolegialnego, zgodnie z procedurą odpowiedzialności.

Skład oraz szczegółowy zakres zadań Komitetu ds. wynagrodzeń określa Rada Nadzorcza w odrębnej uchwale.

Tabela 34. Skład osobowy Komitetu ds. Wynagrodzeń

Pełniona funkcja	od 1 stycznia do 20 czerwca 2017 r.	od 30 czerwca do 31 grudnia 2017 r.
Przewodniczący Rady Nadzorczej	Zbigniew Bodzioch	Zbigniew Bodzioch
Sekretarz Rady Nadzorczej	Paweł Kapel	Paweł Kapel
Członek Rady Nadzorczej	Witold Morawski	Witold Morawski
Członek Rady Nadzorczej	Zdzisław Wojdak	Zdzisław Wojdak

8.4. Umowy zawarte z osobami zarządzającymi

W rozumieniu przepisów § 2 ust. 1 pkt. 30 lit. a Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, osobami zarządzającymi są członkowie Zarządu.

Z każdym z członków Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. była zawarta umowa o pracę obowiązująca w 2017 roku, przewidująca odprawę w razie nie powołania członka Zarządu na okres kolejnej kadencji, w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia miesięcznego brutto.

Ponadto, w okresie obowiązywania umowy, na każde wezwanie Rady Nadzorczej, istnieje możliwość podpisania przez członków Zarządu umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy. Umowa ta może przewidywać

okres od jednego do sześciu miesięcy obowiązywania zakazu konkurencji, w czasie którego pracownik będzie otrzymywał odszkodowanie w wysokości 50 % wynagrodzenia zasadniczego brutto za każdy miesiąc obowiązywania zakazu konkurencji.

W 2017 roku Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. wypłacił członkom Zarządu łącznie 2,4 mln zł wynagrodzenia z tytułu umów o pracę w związku z pełnieniem funkcji w Zarządzie.

Tabela 35. Wynagrodzenia członków Zarządu Banku w 2017 r. (w tys. zł)

Nazwisko i imię	Pełniona funkcja	Wynagrodzenie zasadnicze oraz chorobowe	Benefity*	Wynagrodzenie zmienne	Narzutę pracodawcy
Kupczyk Zdzisław	Prezes Zarządu	720,0	20,8	0	25,7
Chrzanowski Piotr	Wiceprezes Zarządu	537,9	17,6	0	38,2
Adamczyk Artur	Wiceprezes Zarządu	540,0	9,8	0	38,5
Olkiewicz Dariusz	Wiceprezes Zarządu	420,0	16,8	0	34,6

* w skład benefitów wchodzi: opieka medyczna, samochód służbowy do celów prywatnych oraz PPE

Za udział w posiedzeniach Rady Nadzorczej, niezależnie od ilości posiedzeń w danym miesiącu, członkowie Rady Nadzorczej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. otrzymują miesięczne wynagrodzenie ryczałtowe uzależnione od pełnionej funkcji oraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw publicznych opublikowanego w Monitorze Polskim. W 2017 roku Bank wypłacił członkom Rady Nadzorczej łącznie 1,1 mln zł (z narzutami pracodawcy).

Tabela 36. Wynagrodzenia poszczególnych członków Rady Nadzorczej w 2017 r. (w tys. zł)

Nazwisko i imię	Pełniona funkcja	Wynagrodzenie zasadnicze oraz chorobowe	Benefity*	Wynagrodzenie zmienne	Narzutę pracodawcy
Dudek Adam	Przewodniczący Rady Nadzorczej	80,1	0	0	4,3
Hryniewicz Roman	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	64,3	0	0	6,8
Domański Roman	Sekretarz Rady Nadzorczej	64,3	0	0	5,7
Bodzioch Zbigniew	Członek Rady Nadzorczej	53,8	0	0	1
Czysz Józef	Członek Rady Nadzorczej	64,3	0	0	5,4
Jasiński Dariusz	Członek Rady Nadzorczej	64,3	0	0	7,6
Juszczak Sławomir	Członek Rady Nadzorczej	64,3	0	0	5,9
Kajko Krzysztof	Członek Rady Nadzorczej	28,8	0	0	0
Kapel Paweł	Członek Rady Nadzorczej	53,8	0	0	5,7
Martyniak-Lech Jowita	Członek Rady Nadzorczej	28,8	0	0	5,4
Morawski Witold	Członek Rady Nadzorczej	53,8	0	0	4,9
Pasierb Barbara	Członek Rady Nadzorczej	53,8	0	0	6,9
Pawlik Andrzej	Członek Rady Nadzorczej	64,3	0	0	11,2
Piasecki Piotr	Członek Rady Nadzorczej	53,8	0	0	5,3
Ruszczyńska Hanna	Członek Rady Nadzorczej	25,2	0	0	2,9
Swacha Czesław	Członek Rady Nadzorczej	64,3	0	0	3,9
Tur Tadeusz	Członek Rady Nadzorczej	53,8	0	0	5,2
Wojdak Zdzisław	Członek Rady Nadzorczej	53,8	0	0	4,9
Woźniczko Jerzy	Członek Rady Nadzorczej	30,3	0	0	4,9

Łączne wynagrodzenie członów Zarządu Banku BPS S.A. oraz spółek Grupy Kapitałowej za 2017 r. wyniosło 8 538 tys. zł i było niższe niż w roku poprzednim o 11 tys. zł, natomiast wynagrodzenie członków Rad Nadzorczych Banku i spółek ukształtowały się na poziomie 1 686 tys. zł, tj. niższym niż w roku 2016 r. o 58 tys. zł.

8.5. Polityka różnorodności stosowana do organów zarządzających i nadzorujących

Wszyscy członkowie Zarządu Banku BPS S.A. zatrudnieni są na podstawie umowy o pracę. Obowiązujące w Banku polityki, także w zakresie zarządzania różnorodnością, dotyczą wszystkich pracowników, w tym także członków Zarządu.

Powołanie do składu organu zarządzającego poprzedzone jest oceną odpowiedności kandydata, uwzględniającą w szczególności jego kwalifikacje, rozumiane jako wiedza i doświadczenie zawodowe, jak i reputację. Indywidualne kompetencje poszczególnych członków Zarządu Banku powinny dopełniać się w taki sposób, aby umożliwić zapewnienie odpowiedniego poziomu przygotowania merytorycznego do kolegiального zarządzania Bankiem. Wszyscy członkowie Zarządu Banku wykazują się odpowiednim doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego, niezbędnymi w zarządzaniu Bankiem. Ocena kolegialna Zarządu w tym zakresie realizowana jest corocznie.

Analogicznie powołanie do składu organu nadzorującego poprzedzone jest oceną odpowiedności kandydata i ocena ta jest corocznie powtarzana. Rada Nadzorcza, jako organ kolegialny, podlega także corocznej kolegialnej ocenie kwalifikacji. W składzie Rady Nadzorczej Banku zapewniony jest udział członków niezależnych.

W Grupie BPS, członkowie Zarządów Spółek zatrudnieni są na podstawie umowy o pracę, powołania lub kontraktu menadżerskiego. Powołanie do składu organu zarządzającego poprzedzone jest również oceną odpowiedności kandydata, uwzględniającą w szczególności jego kwalifikacje, rozumiane jako wiedza i doświadczenie zawodowe. W wybranych Spółkach ocenie podlega również reputacja kandydata na członka Zarządu Spółki. Indywidualne kompetencje poszczególnych członków Zarządów Spółek powinny dopełniać się w taki sposób, aby umożliwić zapewnienie odpowiedniego poziomu przygotowania merytorycznego do kolegiального, a w odniesieniu do jednoosobowego składu Zarządu indywidualnego, zarządzania Spółką. Wszyscy członkowie Zarządów Spółek wykazują się odpowiednim doświadczeniem i znajomością polskiego rynku, niezbędnymi w zarządzaniu Spółką. Częstotliwość oceny członków Zarządu Spółek jest zróżnicowana, przy czym dominuje coroczna ocena kompetencji, efektywności oraz w wybranych Spółkach reputacji.

Analogicznie, w Grupie dominuje coroczna ocena składów organów nadzorujących. Ocenie podlegają indywidualne kompetencje poszczególnych członków Rad Nadzorczych, a w przypadku wybranych Spółek, również reputacja. W składzie Rady Nadzorczej Banku zapewniony jest udział członków niezależnych.

8.6. Zasady zmiany Statutu Banku BPS S.A.

Zasady dotyczące dokonywania zmian statutu w Banku BPS S.A. odbywają się zgodnie z przepisami kodeksu spółek handlowych oraz ustawy Prawo bankowe.

W celu zmiany statutu, zgodnie z art. 34 ustawy Prawo bankowe, Bank BPS S.A., niezależnie od zakresu spraw określonych w art. 31 ust. 3 Prawa bankowego, każdorazowo kieruje wnioskiem do Komisji Nadzoru Finansowego

o wydanie decyzji w sprawie zmiany statutu Banku. We wniosku, zawarta jest treść projektowanej zmiany wraz z uzasadnieniem. Po uzyskaniu zgody KNF na dokonanie zmiany Statutu, projekt uzyskuje ostateczne zatwierdzenie przez Zarząd Banku BPS S.A., a następnie kierowany jest pod obrady Rady Nadzorczej Banku, w celu wydania opinii, o której mowa w § 1 pkt 9 Regulaminu działania Rady Nadzorczej Banku BPS S.A., zgodnie z którym Rada opiniuje wszelkie sprawy i wnioski wymagające uchwały Walnego Zgromadzenia. Następnie, informacja o treści projektowanej zmiany kierowana jest do akcjonariuszy Banku wraz z informacją o terminie i szczegółowej procedurze uczestnictwa w danym Walnym Zgromadzeniu. Zgodnie z przepisem art. 430 k.s.h. po podjęciu uchwały w sprawie zmiany statutu przez Walne Zgromadzenie Banku BPS S.A., Rada Nadzorcza podejmuje uchwałę o ustaleniu tekstu jednolitego statutu, a następnie wniosek o wpis zmiany statutu kierowany jest do KRS.

W przypadkach szczególnych, stosowne uchwały organów Banku o zmianie statutu mogą być podejmowane przed uzyskaniem decyzji KNF pod warunkiem, iż wejdą w życie po uzyskaniu decyzji Komisji Nadzoru Finansowego.

8.7. Sposób działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadnicze uprawnienia

Walne Zgromadzenie Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. odbywa się jako zwyczajne lub nadzwyczajne zgromadzenie, zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych i Statutu Banku na zasadach określonych w Regulaminie obrad Walnego Zgromadzenia.

Do wyłącznej kompetencji Walnego Zgromadzenia należy:

- 1) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdania Zarządu z działalności Banku oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy;
- 2) podejmowanie uchwał o podziale zysku lub pokryciu strat;
- 3) udzielanie członkom organów Banku absolutorium z wykonania przez nich obowiązków;
- 4) powoływanie i odwoływanie członków Rady Nadzorczej oraz ustalanie wysokości wynagrodzenia członków Rady;
- 5) zmiana statutu Banku;
- 6) podejmowanie uchwał w przedmiocie tworzenia i likwidowania funduszy specjalnych oraz uchwalanie regulaminów określających gospodarkę tymi funduszami;
- 7) emisja obligacji zamiennych lub z prawem pierwszeństwa;
- 8) zatwierdzanie regulaminu działania Rady Nadzorczej;
- 9) uchwalanie regulaminu obrad Walnego Zgromadzenia;
- 10) podejmowanie uchwał w przedmiocie zbycia przedsiębiorstwa bankowego lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego;
- 11) podejmowanie uchwał w sprawach wniesionych przez akcjonariuszy, Radę Nadzorczą lub Zarząd Banku, albo inne podmioty uprawnione, zgodnie z obowiązującymi przepisami i niniejszym Statutem;
- 12) ustalanie procedury dokonywania ocen odpowiedniości i niezależności kandydatów na członków Rady Nadzorczej, a także ocen Rady Nadzorczej oraz jej członków w trakcie kadencji.

W Walnym Zgromadzeniu uczestniczą Akcjonariusze Banku, którymi są przede wszystkim banki spółdzielcze z nim zrzeszone, a także inne podmioty. Akcjonariusze wykonują swoje prawo głosu osobiście lub przez wyznaczonych pełnomocników. Pełnomocnictwo winno być udzielone na piśmie pod rygorem nieważności

i powinno być złożone w oryginale przed rozpoczęciem Walnego Zgromadzenia, podczas rejestracji uczestników. Zgodnie z zapisami Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, banki spółdzielcze będące akcjonariuszami Banku są reprezentowane na Walnym Zgromadzeniu przez pełnomocników – wybranych przez Rady Nadzorcze tych banków w głosowaniu tajnym. Przedstawiciele akcjonariuszy i ich pełnomocnicy winni do pełnomocnictw załączyć wyciągi z odpowiednich rejestrów lub inne dokumenty wymieniające osoby uprawnione do reprezentowania akcjonariuszy.

Każdemu akcjonariuszowi Banku przysługuje na Walnym Zgromadzeniu jeden głos z każdej posiadanej akcji. Akcjonariusze Banku nie będący bankami spółdzielczymi zrzeszonymi z Bankiem, na Walnym Zgromadzeniu nie mogą wykonywać łącznie prawa głosu z więcej niż 24 % akcji.

Z uwagi na fakt, iż wszystkie akcje wyemitowane przez Bank są akcjami imiennymi, Walne Zgromadzenia zwoływane są za pomocą listów poleconych lub przesyłek nadanych pocztą kurierską, wysłanych co najmniej dwa tygodnie przed terminem Walnego Zgromadzenia. Akcjonariusz lub akcjonariusze reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego, mogą żądać umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Żądanie powinno zostać złożone na piśmie lub w postaci elektronicznej Zarządowi Banku nie później niż na czternaście dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia i zawierać uzasadnienie lub projekt uchwały dotyczącej proponowanego punktu porządku obrad. Wszystkie sprawy umieszczone w porządku obrad Walnego Zgromadzenia, Zarząd Banku przedstawia Radzie Nadzorczej i Radzie Zrzeszenia do zaopiniowania.

Walne Zgromadzenie, jeżeli zostało zwołane prawidłowo, jest zdolne do podejmowania uchwał bez względu na liczbę reprezentowanych na nim akcji. Uchwały Walnego Zgromadzenia są podejmowane zwykłą większością oddanych głosów, o ile Statut oraz Kodeks spółek handlowych nie wymagają większości kwalifikowanej. Uchwały podejmowane w zakresie zmian w Statucie Banku, zapadają większością 3/4 głosów oddanych. Uchwały podejmowane w zakresie wyłączenia prawa poboru zapadają większością 4/5 głosów oddanych. Uchwały na Walnym Zgromadzeniu podejmowane mogą być jedynie w sprawach objętych porządkiem obrad, za wyjątkiem uchwał porządkowych oraz w sprawie zwołania Walnego Zgromadzenia. W sprawach nieobjętych porządkiem obrad można powziąć uchwałę, jeżeli cały kapitał zakładowy jest reprezentowany na Walnym Zgromadzeniu, a nikt z obecnych nie wniósł sprzeciwu co do powzięcia uchwały. Walne Zgromadzenie może zmienić porządek obrad w ten sposób, że zmieni kolejność poszczególnych punktów.

Akcjonariusze w trakcie obrad Walnego Zgromadzenia mają prawo do zabrania głosu, którego udziela Przewodniczący Walnego Zgromadzenia. W razie potrzeby złożenia wyjaśnień, Przewodniczący Walnego Zgromadzenia udziela głosu członkom Rady Nadzorczej lub członkom Zarządu Banku.

W zgłoszonej sprawie formalnej może zabrać głos najwyżej dwóch mówców, w tym jeden za wnioskiem, drugi przeciw oraz ewentualnie obecny na obradach ekspert, po czym Przewodniczący Walnego Zgromadzenia zarządza głosowanie w sprawie przyjęcia lub odrzucenia wniosku. Podczas obrad Akcjonariuszom przysługuje prawo zgłaszania wniosków, pod warunkiem odczytania ich treści oraz złożenia w formie pisemnej do Komisji Uchwał i Wniosków.

Podczas obrad Walnego Zgromadzenia głosowania są jawne, chyba że przepisy ustanawiają wymóg przeprowadzenia głosowania tajnego, które jest obligatoryjne w szczególności w następujących sprawach:

- 1) przy wyborach Rady Nadzorczej Spółki;
- 2) przy rozpatrywaniu wniosków o usunięcie członków Rady Nadzorczej Spółki;

- 3) przy wnioskach o pociągnięcie członków Rady Nadzorczej do odpowiedzialności;
- 4) w sprawach osobowych.

Akcjonariusze nie mogą, ani osobiście, ani przez pełnomocnika, ani jako pełnomocnicy innych osób głosować przy podejmowaniu uchwał dotyczących:

- 1) ich odpowiedzialności wobec Spółki z jakiegokolwiek tytułu, w tym udzielenia absolutorium;
- 2) sporów pomiędzy nimi a Spółką;
- 3) zwolnienia z zobowiązania wobec Spółki.

Na żądanie chociażby jednego z akcjonariuszy obecnych lub reprezentowanych, Przewodniczący Walnego Zgromadzenia zarządza głosowanie tajne bez względu na jego przedmiot.

8.8. Działalność w zakresie kontroli i nadzoru

System kontroli wewnętrznej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. obejmuje całokształt działalności Banku i Grupy Kapitałowej, w tym aspekty społeczne i środowiskowe.

W 2017 roku w ramach systemu kontroli wewnętrznej w poszczególnych komórkach i jednostkach organizacyjnych przeprowadzane były kontrole funkcjonalne (bieżące i następne) oraz niezależny audyt.

Kontrole funkcjonalne następne miały charakter planowy, określany samodzielnie przez kierujących poszczególnymi komórkami i jednostkami organizacyjnymi, a ich częstotliwość powiązana była z oceną istotności ponoszonego ryzyka z uwzględnieniem obszarów obarczonych wyższym ryzykiem, zdefiniowanych w Zarządzeniu Prezesa Zarządu Banku. Planowanie odbywało się w okresie rocznym, a wyniki kontroli i zidentyfikowane nieprawidłowości sprawozdawane były półrocznie. Wzorem lat ubiegłych przygotowana była ujednolicona tematyka, zakresy i wielkości prób w zakresie kontroli funkcjonalnych przeprowadzanych w oddziałach Banku. We wszystkich oddziałach stosowany był jednorodny plan kontroli następnej oraz wybranych elementów kontroli bieżącej w ramach mitygacji ryzyka operacyjnego na rok 2017.

Audyt w Banku w 2017 r. realizowany był przez Departament Audytu Banku BPS S.A. oraz Departament Audytu Dużych Banków SSOZ BPS. W jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku BPS S.A. oraz w spółkach zależnych przeprowadzono łącznie 27 badań audytowych, w tym 4 audyty doraźne. Zakres przeprowadzonych audytów problemowych obejmował m.in.:

- 1) kredytowe aktywa dochodowe;
- 2) działalność depozytową oraz operacje bankowe, w tym: prawidłowość podejmowanych działań dotyczących operacji kasowych i przelewów, likwidacji lokat terminowych;
- 3) wprowadzenie zaleceń Rekomendacji D KNF w komórkach organizacyjnych Centrali Banku BPS S.A.;
- 4) działalność dealerska;
- 5) kredyty z dopłatą z BGK;
- 6) konsorcja bankowe w Grupie BPS;
- 7) proces walidacji modeli;
- 8) badanie funkcjonalności zaimplementowanej w systemie do zarządzania informacją i zdarzeniami bezpieczeństwa (SIEM);
- 9) zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
- 10) nadzór właścicielski nad spółkami z Grupy BPS;

- 11) zarządzanie uprawnieniami systemów informatycznych w Banku BPS S.A.;
- 12) spółki zależne Banku (BPS Doradztwo S.A.);
- 13) ryzyko płynności;
- 14) ryzyko ciągłości działania;
- 15) duże zaangażowania;
- 16) zarządzanie projektami;
- 17) zarządzanie ryzykiem kapitałowym i przegląd ICAAP.

W wyniku przeprowadzonych badań audytowych, Prezes Zarządu Banku wydał w 2017 r. łącznie 111 zaleceń poaudytowych dla jednostek i komórek organizacyjnych Banku oraz rekomendacji dla podmiotów zależnych. W przypadku audytów wykonywanych przez SSOZ BPS wydane zostały 22 zalecenia. Nie wszystkie badania audytowe zostały zakończone w 2017 r. w związku z powyższym liczba zaleceń po przeprowadzonych audytach jeszcze się zwiększy. Począwszy od stycznia 2018 r. audyt w pełnym zakresie będzie wykonywany przez SSOZ BPS.

Bank realizował zadania audytowe według jednolitych zasad zgodnych ze standardami audytowymi obowiązującymi na rynku. Takie podejście wpływało na sprawny przebieg procesu audytowego oraz transparentność jego dokumentowania. Wiązało się to z zastosowaniem harmonogramu realizacji zadań audytowych, rejestru kontroli postępu prac i terminowości realizacji poszczególnych jego faz, porównywalnych ocen jakości zarządzania w każdym z audytowanych obszarów i oceny ryzyka dla Banku oraz oceny wykonanego zadania audytowego przeprowadzanej przez jednostkę/komórkę audytowaną po jego zakończeniu.

W 2017 r. rozpoczął się proces budowy nowej organizacji systemu kontroli wewnętrznej, dostosowanej do nowych wymogów regulacyjnych według modelu trzech linii obrony, mający na celu zmianę funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w Banku. W związku z powyższym powołano Zespół Zadaniowy ds. wdrożenia w Banku matrycy funkcji kontroli. Zakończono prace w zakresie wyodrębnienia i określenia zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w Banku. Zarząd Banku 28.12.2017 r. przyjął Instrukcję systemu kontroli wewnętrznej w Banku określającą organizację i zasady funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą w dniu 29.01.2018 r. (z terminem obowiązywania od 01.01.2018 r.), w tym odpowiedzialność organów Banku, role komórek/jednostek organizacyjnych na poszczególnych liniach obrony, zakres zadań zapewniających funkcjonowanie matrycy funkcji kontroli, zasady monitorowania, raportowania i oceny skuteczności mechanizmów kontrolnych w procesach realizowanych w Banku. Jednocześnie zatwierdzony został opis funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej (Zasady systemu kontroli wewnętrznej w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.), który będzie podlegał ujawnianiu, zgodnie z wymogami Rekomendacji H. W ramach budowy matrycy do wszystkich procesów uznanych w Banku przez właścicieli poszczególnych procesów za istotne, przypisane zostały cele ogólne i szczegółowe. W każdym procesie istotnym wyodrębnione zostały podprocesy, zadania i czynności, zidentyfikowane oraz opisane zostały występujące w nich mechanizmy kontrolne, określone komórki je stosujące, przypisane atrybuty, pełniona rola oraz istotność mechanizmów kontrolnych. Ponadto, przy każdym mechanizmie kontrolnym rozpoznane zostały dotychczas stosowane sposoby jego monitorowania, tj. weryfikacja bieżąca i/lub testowanie. Dalszym krokiem jest przeprowadzenie weryfikacji i uzgodnienie planowanego testowania poziomego oraz pionowego w skali całego Banku, celem objęcia nim wybranych mechanizmów kontrolnych, w szczególności mechanizmów kluczowych w wszystkich procesach istotnych.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej w Banku funkcjonuje Biuro Zgodności (BZ), umiejscowione w Pionie Zarządzania Bankiem i podległe bezpośrednio Prezesowi Banku BPS S.A.

Celem funkcjonowania BZ jest:

- 1) ograniczenie ryzyka braku zgodności w działalności Banku z uwzględnieniem najlepszych standardów postępowania;
- 2) zapewnienie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi, realizowane poprzez stosowanie własnych mechanizmów kontrolnych oraz monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych przez „pierwszą linię obrony”;
- 3) zarządzanie ryzykiem braku zgodności, tj. identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie wielkości i poziomu ryzyka, rozumianego jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych.

Biuro Zgodności działa na postawie zatwierdzonego przez organy Banku BPS S.A. Regulaminu funkcjonowania BZ oraz Planu działań BZ.

W 2017 roku Biuro Zgodności dostosowało swoją działalność do postanowień:

- 1) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach;
- 2) Rekomendacji H KNF – dotyczącej systemu kontroli wewnętrznej w bankach.

8.9. Systemy kontroli i zarządzania ryzykiem w procesie sporządzania sprawozdań finansowych

Kontrola wewnętrzna

Proces sporządzania sprawozdań finansowych jest realizowany w ramach Pionu Finansów i Ryzyka. Podstawowymi elementami pozwalającymi na realizację procesu są przyjęte przez Zarząd Banku Zasady rachunkowości oraz sporządzane na ich podstawie zasady ewidencji zdarzeń gospodarczych Banku. W rezultacie ewidencji zdarzeń powstają księgi Banku, będące w dalszej kolejności podstawą sporządzenia sprawozdań finansowych.

W procesie sporządzania sprawozdań finansowych zidentyfikowano następujące rodzaje ryzyka:

- 1) ryzyko błędnych danych wejściowych;
- 2) ryzyko niewłaściwej prezentacji danych w sprawozdaniach finansowych;
- 3) ryzyko zastosowania błędnych szacunków;
- 4) ryzyko braku integracji systemów IT i aplikacji operacyjnych i sprawozdawczych.

W celu ograniczenia wyżej wymienionego ryzyka określono strukturę procesu sporządzania sprawozdań finansowych w dwóch warstwach: aplikacyjnej i merytorycznej.

Część aplikacyjna procesu składa się z przepływu danych z podstawowych systemów operacyjnych Banku poprzez szereg interfejsów do bazy danych sprawozdawczych, na której osadzone są aplikacje sprawozdawcze. Warstwa aplikacyjna podlega kontrolom zgodnym z przyjętą w Banku polityką bezpieczeństwa systemów IT. Kontrole w szczególności obejmują zarządzanie użytkownikami, zarządzanie środowiskiem developerskim, integralność systemów przesyłania danych, w tym prawidłowość działania interfejsów pod kątem kompletności transferu danych z systemów operacyjnych do środowiska sprawozdawczego. Dla potrzeb prawidłowości

zarządzania procesem sporządzania sprawozdań finansowych przygotowany został opis procesu według przyjętych w Banku Zasad sporządzania sprawozdania finansowego Banku BPS S.A., który zawiera wszelkie czynności występujące w procesie, a także określenie ich wykonawców. Ponadto, opis zawiera wskazanie kluczowych punktów kontrolnych.

Opis przyjętych przez Bank szacunków, zgodnych z MSR/MSSF, został ujęty w polityce rachunkowości. Szczegółowy opis zasad rachunkowości został ujęty w Skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku, w części „Zasady (polityka) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające”, jak również „Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości”.

Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych

Wyboru niezależnego biegłego rewidenta do badania sprawozdań finansowych dokonuje Rada Nadzorcza Banku na podstawie rekomendacji Komitetu Audytu.

W dniu 5 sierpnia 2015 roku Rada Nadzorcza Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. dokonała wyboru firmy Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. z siedzibą w Warszawie jako podmiotu uprawnionego do przeprowadzenia badania sprawozdań finansowych Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. za lata 2015 - 2019. Umowa na przeprowadzenie badania sprawozdania finansowego Banku została zawarta w dniu 2 września 2015 roku. Informacje o wynagrodzeniu podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego Banku zawarte są w nocie 50 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku.

8.10. Pozostałe informacje

Informacje wymagane na podstawie art. 111a ustawy Prawo bankowe

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym oferującym szeroki zakres usług w obrocie krajowym i zagranicznym, świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych, w szczególności dla banków spółdzielczych, zgodnie z zakresem usług określonych w statucie Banku.

Sprawując funkcję banku zrzeszającego, na podstawie Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, działa na rzecz rozwoju banków spółdzielczych zrzeszenia i prowadzi niekonkurencyjną wobec zrzeszonych banków spółdzielczych działalność. Bank prowadzi operacje zarówno w polskich złotych, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie krajowym.

Bank jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A., która obejmuje podmioty świadczące specjalistyczne usługi m.in. w zakresie działalności maklerskiej, leasingowej, faktoringowej, inwestycyjnej, administracji nieruchomościami oraz IT. Sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A., które obejmuje dane finansowe tych jednostek.

Bank oraz podmioty Grupy Kapitałowej mają siedzibę na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

W 2017 roku obrót wykazywany w sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej, obliczony jako suma wyniku z tytułu odsetek, wyniku z tytułu prowizji i opłat, przychodów z tytułu dywidend, wyniku na aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wyniku z pozycji wymiany, wyniku na działalności inwestycyjnej oraz pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych netto,

wyniósł 457 127 tys. zł, natomiast w 2016 roku 541 434 tys. zł. Dochód ten pochodzi w całości z działalności prowadzonej na terenie Polski.

W 2017 roku stopa zwrotu z aktywów Grupy Kapitałowej, obliczona jako stosunek zysku netto do aktywów razem wyrażonych jako średnia ze stanów bilansowych na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2017 roku wyniosła minus 0,21 %, a w 2016 roku 0,14 %.

W 2017 roku Grupa Kapitałowa nie otrzymała wsparcia finansowego pochodzącego ze środków publicznych, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 2009 roku o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym (Dz. U. z 2016 roku poz. 1436).

Na dzień 31 grudnia 2017 roku zatrudnienie w Grupie Kapitałowej BPS wynosiło 2 062 etatów, podczas gdy na dzień 31 grudnia 2016 roku 2 280 etatów.

Zobowiązania warunkowe i pozabilansowe

Zobowiązania pozabilansowe Grupy Kapitałowej obejmują:

- 1) zobowiązania do udzielania kredytów, na które składają się przyznane kwoty kredytów, limity na kartach kredytowych oraz limity zadłużenia w rachunku bieżącym;
- 2) udzielone gwarancje stanowiące zabezpieczenie wywiązania się klientów Grupy Kapitałowej ze swoich zobowiązań wobec osób trzecich. Wartość gwarancji odzwierciedla maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz 31 grudnia 2016 roku Grupa Kapitałowa nie zaciągała zobowiązań z tytułu gwarancji emisji.

Tabela 37. Zobowiązania warunkowe udzielone według rodzaju (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Zobowiązania finansowe	1 869 029	1 865 029	-4 000	99,8%
- niewykorzystane linie kredytowe	1 121 507	898 094	-223 413	80,1%
- niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	688 277	842 563	154 286	122,4%
- limity na kartach kredytowych	15 496	16 441	945	106,1%
- otwarte akredytywy importowe	0	178	178	-
- pozostałe	43 749	107 753	64 004	246,3%
Gwarancje udzielone	61 840	55 407	-6 433	89,6%
Razem zobowiązania warunkowe	1 930 869	1 920 436	-10 433	99,5%

Tabela 38. Zobowiązania pozabilansowe związane z realizacją operacji kupna lub sprzedaży (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Bieżące operacje wymiany	128 270	98 533	-29 737	76,8%
Terminowe operacje wymiany	460 852	410 740	-50 112	89,1%
Operacje papierami wartościowymi	271 573	1 491 995	1 220 422	549,4%
Razem zobowiązania pozabilansowe związane z realizacją operacji kupna lub sprzedaży	860 695	2 001 268	1 140 573	232,5%

Tabela 39. Zobowiązania pozabilansowe otrzymane (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2016	31.12.2017	Zmiana 2017-2016	Dynamika 2017/2016
Finansowe	6 961	12 295	5 334	176,6%
Gwarancyjne	75 824	88 189	12 365	116,3%
Razem zobowiązania pozabilansowe otrzymane	82 785	100 484	17 699	121,4%

Informacje o poręczeniach i gwarancjach udzielonych i otrzymanych w 2017 r.

Bank na przestrzeni 2017 r. udzielił 120 szt. gwarancji na łączną kwotę 38,8 mln zł oraz otrzymał 106 szt. o wartości 56,8 mln zł. Gwarancje te nie dotyczyły podmiotów powiązanych Banku.

Informacje o wartości zabezpieczeń ustanowionych na rachunkach lub aktywach kredytobiorców

Jednym z istotnych elementów minimalizowania nieprzewidywalnych ryzyk mogących zmaterializować się w przyszłości w procesie kredytowania jest zabezpieczenie wiarytelności kredytowych udzielonych przez Bank i podmioty Grupy Kapitałowej.

Polityka zabezpieczeń stosowana przez Bank oraz te spółki z Grupy Kapitałowej, których działalność związana jest z finansowaniem podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu produktu niosącego ryzyko kredytowe, nakierowana jest na ochronę interesów Grupy Kapitałowej. Cel ten osiągany jest m.in. poprzez ustanawianie pełnego zabezpieczenia – adekwatnego do podejmowanego ryzyka – o jak najwyższej jakości oraz obowiązującego w całym okresie trwania zabezpieczanej wiarytelności.

Preferowane przez Grupę Kapitałową zabezpieczenia charakteryzują się:

- odpowiednio wysoką płynnością, pozwalającą w możliwie krótkim czasie na pokrycie wiarytelności Banku,
- możliwością pomniejszenia tworzonych przez Bank odpisów z tytułu utraty wartości.

Bank oraz podmioty Grupy Kapitałowej cyklicznie monitorują ustanowione zabezpieczenia w celu wczesnej identyfikacji sygnałów ostrzegawczych oraz podjęcia stosownych działań ograniczających ryzyko kredytowe i gwarantujących uzyskanie planowanych przychodów z udzielonej ekspozycji kredytowej.

W przypadkach pogorszenia się sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy, istotnego obniżenia wartości zabezpieczeń lub wystąpienia innego rodzaju zagrożenia terminowej spłaty zabezpieczonej wiarytelności, poprzez odpowiednie postanowienia w umowie o zawarcie transakcji kredytowej, Grupa Kapitałowa dąży do ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia.

Ekspozycja kredytowa oraz wartość zabezpieczenia podlega monitoringowi w całym okresie kredytowania. Na koniec 2017 r. wartość wszystkich przyjętych przez Bank zabezpieczeń, które umożliwiły dokonanie pomniejszeń podstawy tworzenia odpisów wyniosła 20 450,0 mln zł, z tego 90,0 % (tj. 18 411,9 mln zł) stanowiły hipoteki, 7,9 % (tj. 1 614,2 mln zł) ustanowione zastawy oraz 2,1 % (tj. 423,9 mln zł) pozostałe typy zabezpieczeń (gwarancje lub poręczenia, przeniesienia prawa własności rzeczy, blokady środków pieniężnych).

Wystawione tytuły egzekucyjne

Zmiana ustawy Prawo bankowe uchyliła (od 27 listopada 2015 roku) uprawnienia banków do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych. Innych tytułów egzekucyjnych Grupa nie wystawia.

Wartość postępowań toczących się przed sądem

W ocenie Grupy Kapitałowej żadne z pojedynczych postępowań toczących się przed sądem, jak również łączna wartość wszystkich postępowań prowadzonych się w 2017 r. nie przekroczyła 10 % kapitałów własnych Grupy.

Istotne umowy

Istotne umowy znaczące dla działalności Grupy Kapitałowej:

- 1) Umowa o organizację emisji obligacji podpisana w dniu 20 stycznia 2016 roku pomiędzy Bankiem BPS S.A. jako Emitentem, a Domem Maklerskim Banku BPS S.A. jako organizatorem emisji. Umowa dotyczy niezabezpieczonych obligacji na okaziciela o wartości do 3 mld zł w kilku seriach. Na jej podstawie w 2017 roku były przeprowadzane emisje obligacji krótkoterminowych 3M i 6M o wartości łącznej 1,0 mld zł, w kilku seriach;
- 2) Umowa o oferowanie obligacji zawarta dnia 27 września 2017 r. pomiędzy Bankiem BPS S.A. jako Emitentem, a Raiffeisen Bank Polska S.A. jako organizatorem emisji. Umowa dotyczy podporządkowanych obligacji na okaziciela na kwotę do 100 mln zł w seriach. Umowa obowiązuje do 31 marca 2018 roku. W 2017 r. emisja nie została zrealizowana i nie przewiduje się przeprowadzenia emisji w ramach tej umowy;
- 3) Umowa o organizację emisji obligacji zawarta w dniu 30 listopada 2017 roku pomiędzy Bankiem BPS S.A. jako Emitentem, a Domem Maklerskim Banku BPS S.A. jako organizatorem emisji. Umowa dotyczy niezabezpieczonych obligacji na okaziciela o wartości do 600 mln zł w kilku seriach. Na podstawie tej umowy w 2017 roku były przeprowadzane emisje obligacji krótkoterminowych 3M, 6M i 12M o łącznej wartości 405 mln zł w kilku seriach;
- 4) Umowy, krytyczne dla ciągłości działania systemów informatycznych w Banku, podpisane z:
 - a) IBM Polska Sp. z o.o. (data zawarcia 20.04.2017 r.) – Umowa zakupu Pakietu Usług IBM - ServiceSuite;
 - b) Advatech Sp. z o.o. (data zawarcia 25.05.2017 r.) – Umowa licencyjna ELA nr 6747 na dostawę pakietu oprogramowania komputerowego VMware oraz usług wsparcia technicznego;
 - c) Oracle Polska Sp. z o.o. (data zawarcia 14.02.2017 r.) – Umowa zakupu usług wsparcia ATIK dla oprogramowania Oracle.

W dniu 29 grudnia 2017 r. nastąpiło podpisanie umowy sprzedaży pakietu akcji Centrum Finansowego Banku BPS S.A., inwestorowi zewnętrznemu. Zbycie akcji CFB nastąpiło po cenie 1,33 zł za 1 akcję.

Według stanu na 31.12.2017 r. Grupa nie posiadała:

- znaczących umów pożyczek, poręczeń i gwarancji nie dotyczących działalności operacyjnej,
- zobowiązań w stosunku do banku centralnego,
- umów, o których mowa w art. 141t ust. 1 ustawy Prawo bankowe.

W ubiegłym roku Bank nie zawarł istotnych transakcji z jednostkami powiązanymi na warunkach innych niż rynkowe. Transakcje zawarte przez Bank z podmiotami powiązanymi opisane zostały w nocie 49

Skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku.

Bank w 2017 r. nie udzielał ponadto pożyczek, w tym również podmiotom powiązanym.

Znaczące zdarzenia po dacie bilansu

W dniu 31 stycznia 2018 roku Zarząd Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., działając na podstawie Warunków emisji obligacji na okaziciela serii BPS1122, podjął uchwałę w sprawie wcześniejszego wykupu obligacji na okaziciela serii BPS1122 o łącznej wartości nominalnej 85,2 mln zł i dokonaniu w dniu 28 lutego 2018 roku wykupu wszystkich obligacji tej serii.

W dniu 7 lutego 2018 r. Zarząd Banku BPS S.A. podjął Uchwałę w sprawie emisji obligacji podporządkowanych na okaziciela serii BPS0228, skierowanej do zrzeszonych banków spółdzielczych (uchwała o przydziale obligacji podjęta została w dniu 27 lutego 2018 r.) oraz w dniu 28 lutego 2018 r. uchwałę w sprawie emisji obligacji na okaziciela serii BPS0328 (uchwała o przydziale obligacji podjęta 19 marca 2018 r.). W wyniku przeprowadzonych emisji banki spółdzielcze objęły obligacje w łącznej wysokości 95,6 mln zł.

Bank, w terminie od 26 marca do 13 kwietnia 2018 roku oferował bankom spółdzielczym akcje własne serii AC. W wyniku przeprowadzonej subskrypcji zostało podpisanych i opłaconych 66 umów objęcia akcji w ilości 2 520 574 sztuki o wartości emisyjnej 6 301 435 zł.

W dniu 14 lutego 2018 roku Rada Nadzorcza Banku BPS S.A. dokonała zmiany w składzie Zarządu Banku. W związku ze złożeniem przez Pana Piotra Chrzanowskiego rezygnacji z wykonywania funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., Rada Nadzorcza na wyżej wymienione stanowisko powołała Pana Piotra Konieczkę.

IX. INFORMACJE NIEFINANSOWE

W niniejszym rozdziale przedstawiono informacje niefinansowe, sporządzone zgodnie ze Standardem Informacji Niefinansowych (SIN) oraz z wymogami raportowania niefinansowego nałożonymi przez znowelizowaną Ustawę o Rachunkowości. Zawierają one kluczowe wskaźniki efektywnościowe związane z działalnością Banku oraz informacje dotyczące zagadnień pracowniczych i środowiska naturalnego.

9.1. Obszar zarządczy

9.1.1. Opis modelu biznesowego

Model biznesowy Banku BPS S.A. oparty jest na dwóch wzajemnie wspierających się filarach: działalności zrzeszeniowej oraz bankowości komercyjnej. Bank z jednej strony wspólnie z 352 bankami spółdzielczymi tworzy największe w Polsce Zrzeszenie, z drugiej natomiast działa na zasadach banku komercyjnego.

W ramach działalności zrzeszeniowej, Bank świadczy usługi dla banków spółdzielczych, będąc równocześnie ich partnerem biznesowym i reprezentantem w środowiskach opiniotwórczych.

Bankowość spółdzielcza ma w Polsce ponad stoletnią tradycję. Właścicielami banków spółdzielczych są udziałowcy będący często jednocześnie klientami banków. Struktura taka zapewnia stabilność właścicielską banków spółdzielczych. BS-y posiadają ponad 4,5 tys. placówek, co oznacza 39-procentowy udział w ogólnej liczbie placówek bankowych. BS-y są prężnymi instytucjami finansowymi, oferującymi szeroką paletę nowoczesnych produktów bankowych, porównywalną z ofertą banków komercyjnych. Umożliwiają klientom

korzystanie z sieci ponad sześciu tysięcy bankomatów oraz z terminali samoobsługowych i dostępu do rachunku bankowego poprzez internet. Udział banków spółdzielczych w podstawowych wielkościach bilansowych sektora bankowego w Polsce systematycznie wzrasta.

Silni razem
Bank Spółdzielczy to dobry pomysł!

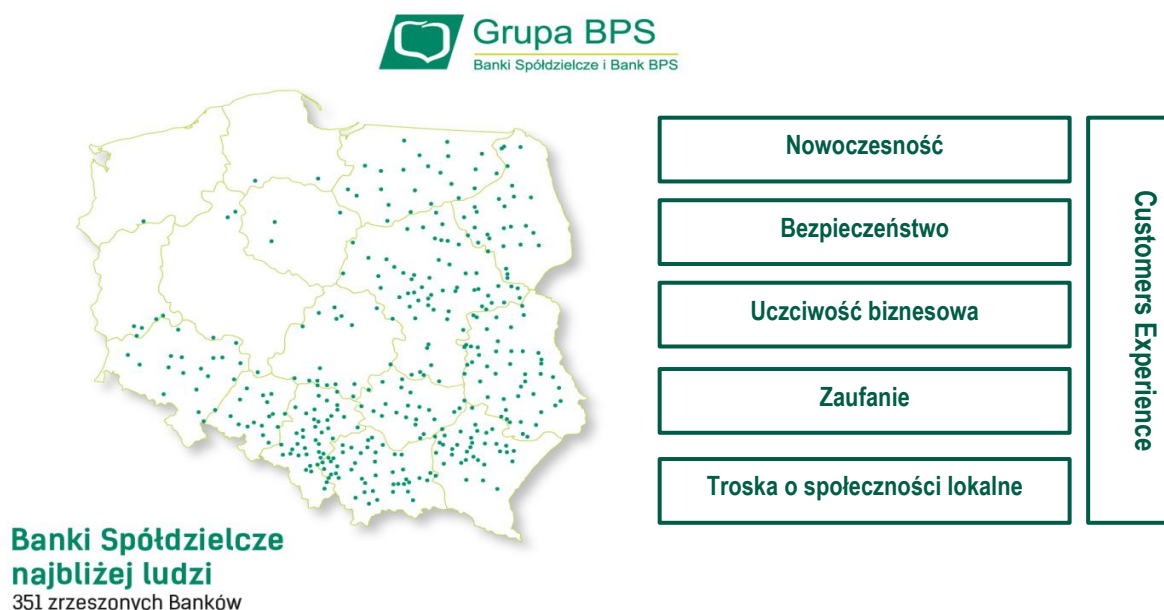

Banki spółdzielcze są najważniejszymi instytucjami finansowymi dla rolników oraz mieszkańców wsi i małych miast. Pozostają naturalnym partnerem dla samorządu terytorialnego, drobnego biznesu oraz rolników w absorpcji funduszy unijnych i dopłat bezpośrednich. Dodatkowo:

- banki spółdzielcze mają 100 % polski kapitał - pieniądze Polaków zostają więc „w domu”;
- wsparcia finansowego udziela człowiek, nie systemy. Prezes i pracownicy banku spółdzielczego są sąsiadami, znają swych klientów, wiedzą o nich więcej, niż wynika z dokumentacji bankowej;
- proces decyzyjny jest szybki, mniej skomplikowany, a usługi dobrane pod indywidualne potrzeby;
- są różnorodne, każdy z banków ma własną strategię funkcjonowania.

Bank BPS S.A. oraz zrzeszone z nim banki spółdzielcze kreują unikalną wartość, która przekłada się na budowanie długotrwałych relacji z klientami, poprzez utrzymywanie najwyższych standardów, profesjonalizm w działaniu oraz szeroką i różnorodną ofertę produktową, dostosowaną do preferencji i potrzeb klientów.

Rysunek 13. Bank i zrzeszone z nim banki spółdzielcze - elementy kreowania pozytywnych doświadczeń klienta

Zainteresowanie klientów nowoczesnymi produktami finansowymi oraz ograniczone możliwości pozyskania nowych klientów poprzez oferowanie produktów czysto bankowych, spowodowało, że Bank w 2008 r. powołał odrębne podmioty świadczące specjalistyczne usługi finansowe.

W początkowym okresie działalności spółki zależne oferowały usługi maklerskie, usługi związane z obsługą wierzytelności trudnych oraz kart płatniczych i bankomatów. W kolejnych latach, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klientów, Grupa Kapitałowa zwiększała zakres produktów i usług, proponowanych przez powoływane w tym celu nowe podmioty.

Na koniec 2017 r. w skład Grupy Kapitałowej oprócz Banku BPS S.A. wchodziły podmioty świadczące specjalistyczne usługi m.in. w zakresie działalności maklerskiej, leasingowej, faktoringowej, inwestycyjnej, IT, jak również administracji nieruchomościami.

W Grupie kapitałowej priorytetowym zadaniem jest zapewnienie najwyższej jakości obsługi klientów, w tym banków spółdzielczych, prowadzenie etycznego marketingu i sprzedaży oraz ułatwianie korzystania z usług bankowych poprzez wprowadzanie innowacyjnych produktów i usług.

Ważną wartością Grupy są jej pracownicy. Realizowane dla nich programy dotyczą przede wszystkim wspierania różnorodności w organizacji, zapewnienia stabilnych i atrakcyjnych warunków pracy oraz oferowania możliwości angażowania się w działania społeczne.

Grupa spełnia najwyższe standardy ładu korporacyjnego, realizuje programy społeczne wspierające rozwój kultury oraz edukację młodzieży

9.1.2. Kierunki rozwoju

Podstawowe cele i zadania przyjęte na 2018 r. nakierowane są przede wszystkim na zapewnienie bezpieczeństwa i stabilizacji funkcjonowania Banku. Zakłada się m.in. kontynuację działań mających na celu dalszą poprawę jakości i struktury portfela kredytowego oraz stałe zwiększanie skuteczności procesów restrukturyzacyjnych i windykacyjnych. Działania realizowane w powyższym obszarze ukierunkowane będą na:

- 1) utrzymanie przeciętnego, akceptowalnego poziomu ryzyka dla nowych ekspozycji kredytowych na poziomie z 2017 r., przy jednoczesnym zwiększeniu efektywności i kontroli nad procesem kredytowym;
- 2) zwiększenie skuteczności monitoringu w celu wcześniejszej identyfikacji pogorszenia sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta i szybszego podejmowania działań o charakterze restrukturyzacyjnym, co pozwoli na ograniczenie potencjalnych i rzeczywistych strat Banku;
- 3) kontynuację prowadzenia efektywnych działań w obszarze restrukturyzacji i windykacji.

W zakresie poprawy struktury portfela kredytowego działania Banku będą skupiały się na:

- 1) dalszym ograniczaniu ryzyka koncentracji, poprzez zmniejszenie wartości jednostkowych ekspozycji;
- 2) ograniczaniu ryzyka koncentracji, poprzez większą dywersyfikację ryzyka kredytowego na poziomie portfela kredytowego;
- 3) ograniczaniu ryzyka rezydualnego, poprzez skuteczniejszą weryfikację wartości przyjmowanych przez Bank zabezpieczeń oraz ujednoczenie i doprecyzowanie regulacji wewnętrznych w zakresie prawnych form zabezpieczeń.

Zakłada się ponadto kontynuowanie działań mających na celu podnoszenie atrakcyjności i konkurencyjności oferowanych produktów, realizacji działań określonych w Strategii Sprzedaży oraz eliminowanie barier sprzedażowych. Prowadzone będą również prace w kierunku wdrożenia inicjatyw ustawodawczych związanych ze zmianą prawa krajowego i międzynarodowego. Jednakże, działania te będą przede wszystkim dostosowywane do możliwości kapitałowych Banku. Bank, podobnie jak w 2017 roku będzie koncentrował się na kredytach dla JST oraz mieszkaniowych osób prywatnych, które w najmniejszym stopniu obciążają kapitały Banku.

Priorytetowym zadaniem niezbędnym do realizacji wyznaczonych celów będzie poprawa adekwatności kapitałowej Banku, realizowana poprzez emisję akcji własnych (warunkującą pełną realizację założeń przyjętych w programie postępowania naprawczego w obszarze dokapitalizowania, jak również postanowień NWZA w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Banku w granicach kapitału docelowego) oraz optymalizację wymogów kapitałowych i pomniejszeń funduszy własnych.

W perspektywie długoterminowej działalność Banku będzie koncentrowała się przede wszystkim na:

- 1) kontynuacji działań stabilizacyjnych zgodnie z programem postępowania naprawczego;
- 2) ewolucji działalności komercyjnej w kierunku stabilizacji źródeł przychodów przy zachowaniu niskiego poziomu ryzyka;
- 3) wzmocnieniu stabilności i pozycji konkurencyjnej Zrzeszenia.

W ramach działań stabilizacyjnych, Bank będzie dążył przede wszystkim do ograniczania ekspozycji na ryzyko oraz poprawę wskaźników stabilności finansowej (LCR i TCR, Tier I) i kosztowej (C/I).

Rozwijając działalność komercyjną, we współpracy ze spółkami produktowymi Grupy Kapitałowej, Bank skupi się na jej ukierunkowaniu i specjalizacji w konkretnych obszarach. Będzie ona miała charakter subsydiarny wobec działalności zrzeszonych banków spółdzielczych, co wyraża się w rozwoju oferty produktowej specjalistycznej (leasing, faktoring) oraz udoskonalaniu mechanizmu udzielania kredytów konsorcjalnych dla klientów firmowych. W obszarze bankowości detalicznej Bank skupi się natomiast na kredytach hipotecznych, w których posiada już relatywnie silną pozycję rynkową. Zakłada się również kontynuację obsługi sektora AGRO i kredytów preferencyjnych.

W celu zwiększenia stabilności w Zrzeszeniu prowadzone będą m.in. działania dotyczące objęcia wszystkich zrzeszonych banków spółdzielczych Systemem Ochrony Zrzeszenia BPS, który gwarantuje im wsparcie w sytuacjach wystąpienia niebezpieczeństwa utraty płynności lub wypłacalności.

Bank BPS S.A. i spółki Grupy Kapitałowej będą realizować swoje zadania, przy pełnym poszanowaniu odrębności podmiotowej banków spółdzielczych, kierując się zasadami:

- solidarności – zapewniając bankom spółdzielczym (w ramach uczestnictwa w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS) gwarancję płynności, wypłacalności oraz wzajemne wsparcie w sytuacjach kryzysowych;
- lojalności – rozwijając działalność komercyjną w sposób kierunkowy tak, aby stanowiła ona uzupełnienie oferty BS-ów i nie była w stosunku do nich bezpośrednio konkurencyjna;
- subsydiarności – prowadząc swoją działalność tak, aby zakres kompetencji nie pokrywał się z zakresem kompetencji BS-ów i miał w stosunku do niego charakter uzupełniający;
- rzetelności – dążąc do wprowadzenia efektywnych i klarownych zasad współpracy z BS-ami, wysokich standardów obsługi klienta i wymiany informacji pomiędzy bankami.

Nadrzędnym celem Banku będzie uwolnienie potencjału biznesowego zrzeszonych banków spółdzielczych, poprzez oferowanie produktów i usług o najwyższych standardach jakości i w efekcie budowę rentownego i stabilnego Zrzeszenia BPS.

Efektom planowanych zmian modelu działalności Banku będą również dalsze zmiany w Grupie Kapitałowej. Kontynuowany będzie proces restrukturyzacji i konsolidacji Grupy, celem pozostawienia jedynie spółek zyskowych i niezbędnych dla realizacji podstawowych celów strategicznych Banku, tj. wspierania stabilizacji i wzrostu Zrzeszenia. Docelowo utrzymanych zostanie sześć spółek:

- Spółki strategiczne: BPS Leasing S.A., BPS Faktor S.A. oraz IT BPS Sp. z o.o.;
- Spółki pozostałe: BPS TFI S.A., BPS Nieruchomości Sp. z o.o. oraz BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o.

Zakłada się przede wszystkim rozwój produktów specjalistycznych w Zrzeszeniu, w tym głównie zwiększenie średniorocznego wolumenu leasingu, jak również poziomu należności faktoringowych. Założenie to determinuje strategiczną rolę tych spółek Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A., które mogą być dostawcami produktów specjalistycznych wprost komplementarnych względem tradycyjnej oferty bankowej. Bank BPS S.A. będzie uczestniczył w rozwoju strategicznych spółek produktowych BPS Leasing S.A. i BPS Faktor S.A., które mogłyby bardziej dynamicznie działać na rzecz pozycji rynkowej nie tylko banków spółdzielczych, będących członkami Zrzeszenia Banku BPS S.A., ale i całego segmentu bankowości spółdzielczej, stanowiącego istotny element ekosystemu finansowego, sprzyjającego lokalnej aktywizacji krajowych źródeł finansowania przedsięwzięć gospodarczych.

Modyfikacja modelu operacyjnego Banku, zorientowana między innymi na obniżenie kosztów, usprawnienie operacji w priorytetowych segmentach działania oraz rozszerzenie usług na rzecz banków spółdzielczych, jak również realizacja Projektu Centrum Rozwoju Usług Zrzeszenia BPS będą oddziaływały na cele i zadania stawiane przed spółkami infrastrukturalnymi, zwłaszcza IT BPS Sp. z o.o. Spółka ta, jako podmiot wyspecjalizowany w zakresie usług dotyczących rozwiązań sprzętowo-programowych oraz organizacyjnych stanowiących podstawę wdrożenia i eksploatacji zaawansowanych systemów informatycznych wspomagających zarządzanie, stanie się jednym ze strategicznych ogniw rozwoju innowacyjności Zrzeszenia i wzrostu efektywności operacyjnej.

9.1.3. Ład zarządczy

Podmioty Grupy Kapitałowej Banku opierają swoją strukturę zarządczą na wdrożonej strukturze organizacyjnej, w ramach której wprowadzony został rozdział funkcji operacyjnych od funkcji zarządzania ryzykiem oraz funkcji kontrolnych, zapewniając przy tym odpowiedni podział zadań, kompetencji oraz podległości adekwatny do skali prowadzonej działalności.

W spółkach nadzorowanych przez KNF funkcjonuje system regulacji wewnętrznych, określający zasady postępowania, w tym również z informacjami poufnymi, stanowiącymi tajemnicę zawodową, pozwalającą na sprawowanie nadzoru nad osobami powiązanymi oraz przeciwdziałanie powstawaniu konfliktów interesów.

Spółki z Grupy Kapitałowej stosują zasady funkcjonowania, wytyczne i regulacje przyjęte dla tych podmiotów. W ramach procesów sprawozdawczości i pełnionej przez Bank BPS S.A. nadzoru właścicielskiego, spółki zachowują standardy współpracy i wymiany informacji z poszanowaniem praw akcjonariuszy i udziałowców.

Ponadto, spółki prowadzące działalność na podstawie zezwolenia udzielonego przez Komisję Nadzoru Finansowego (BPS TFI S.A., Dom Maklerski Banku BPS S.A.) zachowują przepisy w zakresie przejrzystości komunikacji z klientami i potencjalnymi klientami, a także w zakresie wypełniania obowiązków informacyjnych w obszarze adekwatności kapitałowej, w tym sprawozdawczości finansowej.

Przedmiotowa komunikacja oparta jest głównie na informacjach i danych kierowanych do szerokiego grona odbiorców, publikowanych z wykorzystaniem stron internetowych (np.: <http://www.dmbps.pl>). W swojej działalności spółki zależne Banku szczególną uwagę przywiązują do aspektów niefinansowych, tj. reputacji i dobrego imienia w przekazywanych informacjach, mających bezpośredni wpływ na ich wyniki finansowe i postrzeganie przez otoczenie rynkowe, w tym przez klientów i kontrahentów, dla których świadczone są usługi i z którymi prowadzona jest współpraca w bieżącej działalności biznesowej.

Zarządy Spółek zależnych oraz kadra kierownicza uwzględnia w procesie zarządzania daną spółką czynniki społeczne i środowiskowe w aspekcie funkcjonowania danego podmiotu z poszanowaniem praw człowieka i przy zapewnieniu odpowiednich warunków pracy, biorąc pod uwagę ogólne uwarunkowania społeczno-ekonomiczne, kulturalne i środowiskowe, zapewniając pracownikom dostęp do ochrony zdrowia, placówek oświatowo-rekreacyjnych, szkoleń i specjalistycznych konferencji o znaczeniu krajowym oraz dedykowanych dla firm funkcjonujących w danym sektorze gospodarki.

W podmiotach nadzorowanych przez KNF funkcjonuje uregulowany system nadzoru i kontroli wewnętrznej oparty na kontrolach bieżących, funkcjonalnych, prowadzonych przez kierowników jednostek organizacyjnych oraz na kontrolach instytucjonalnych przeprowadzanych przez inspektora nadzoru zgodnie z przepisami prawa, w celu badania zgodności działania pracowników i systemów z przepisami zewnętrznymi jak i wewnętrznymi spółki i z ustalonymi normami. Funkcjonowanie przedmiotowego systemu kontroli podlega cyklicznej kontroli sprawowanej przez organy nadzoru, w tym Komisję Nadzoru Finansowego, jak również zewnętrzne podmioty audytujące i audytora wewnętrznego.

Kontrole wewnętrzne prowadzone w spółkach, a także wszelkie działania w zakresie nadzoru jednostek organizacyjnych i pracowników zaangażowanych w procesy kontrolne prowadzone są z zachowaniem należytej staranności, zapewnienia niezależności oraz obiektywizmu w ocenie podejmowanych czynności.

Jeden z podmiotów z Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. (spółka produkcyjna) posiada certyfikowane systemy zarządzania ISO 9001.

9.1.4. Zarządzanie ryzykiem

Podmioty Grupy Kapitałowej prowadząc działalność operacyjną narażone są na różnego rodzaju ryzyka, które mogą mieć wpływ na realizację założonych celów. W zorganizowanym procesie zarządzania ryzykiem uczestniczą organy Banku, wyznaczone komitety i komórki organizacyjne oraz pracownicy. Strategiczne cele określa Rada Nadzorcza, która ponadto ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających na celu zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem. Podstawowym celem zarządzania ryzykiem bankowym, poprzez utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji, jest:

- 1) ochrona wartości kapitału akcjonariuszy;
- 2) ochrona depozytów klientów;
- 3) wsparcie Banku w prowadzeniu efektywnej działalności.

W systemie zarządzania ryzykiem identyfikuje się następujące ryzyka: kredytowe, operacyjne, walutowe, rynkowe, koncentracji, stopy procentowej, inwestycji kapitałowych, płynności, transferowe i kraju, rezydualne, kapitałowe, cyklu gospodarczego, strategiczne, utraty reputacji, prawne, modeli, braku zgodności, nadmiernej dźwigni oraz wyniku finansowego.

Z punktu widzenia negatywnego wpływu ryzyk na zagadnienia społeczne i pracownicze, szczególne znaczenie mają: ryzyko kadrowe identyfikowane w ramach zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzyko utraty reputacji.

Ryzyko kadrowe polega na występowaniu nieefektywnych mechanizmów zarządzania pracownikami, w szczególności w procesach rekrutacji, szkolenia, oceny efektów pracy i kompetencji oraz motywowania pracowników. Powoduje niepożądaną fluktuację kadry (w tym pracowników kluczowych), negatywną motywację pracowników oraz nieefektywną realizację zadań niezbędnych do osiągnięcia celów Banku. Zarządzanie ryzykiem kadrowym stanowi element zarządzania podstawową działalnością Banku. Na proces zarządzania ryzykiem kadrowym składa się identyfikacja obszarów jego występowania, zdefiniowanie działań pozwalających na eliminację lub ograniczenie ryzyka, wskazanie osób odpowiedzialnych za działania ograniczające to ryzyko, pomiar i monitoring wskaźników ryzyka kadrowego, rozpoznanie przyczyn występowania ostrzegawczych i krytycznych poziomów wskaźników ryzyka kadrowego oraz podjęcie działań mitygujących to ryzyko, a także raportowanie. Ponadto, w ramach zarządzania ryzykiem kadrowym zdefiniowano zasady zarządzania ciągłością realizacji zadań na stanowiskach pracy, zapewniające właściwą organizację procesu zastępowalności pracowników oraz właściwy transfer wiedzy pomiędzy pracownikami. Działania ograniczające ryzyko kadrowe są realizowane w ramach bieżących obowiązków kadry menadżerskiej oraz dyrektora komórki odpowiedzialnej za zarządzanie personelem.

Ryzyko utraty reputacji to ryzyko wynikające z negatywnego odbioru wizerunku Banku przez klientów, kontrahentów i akcjonariuszy. Bank jest instytucją zaufania publicznego, dlatego utrata reputacji może wiązać się z odpływem klientów i pogorszeniem wyników finansowych. Bank prowadzi monitoring mediów w zakresie publikowanych informacji o podmiotach Grupy BPS. Ocenia rodzaj zdarzenia, które zostało przedstawione w mediach, biorąc jednocześnie pod uwagę powtarzalność publikowanych informacji, ich zasięg (lokalny, ogólnopolski) oraz poziom negatywnego oddziaływania. Dodatkowo, Bank podejmuje działania wyprzedzające, uwzględniając informacje o zdarzeniach, które nie zostały jeszcze podane do wiadomości publicznej, lecz po ich upublicznieniu mogą mieć wpływ na utratę reputacji. Przy ocenie bierze się pod uwagę poziom negatywnego oddziaływania zaistniałego zdarzenia oraz prawdopodobieństwo jego upublicznienia. Bank analizuje ponadto zgłoszone przez klientów reklamacje biorąc pod uwagę przyczyny ich zgłoszenia i ich powtarzalność. Ocenia potencjalny wpływ zgłoszonych reklamacji na opinię klientów o jakości usług świadczonych przez Bank.

9.1.5. Zarządzanie etyką

W Banku BPS S.A. obowiązujący program etyczny został uregulowany poprzez wprowadzenie Kodeksu Etyki, który określa zbiór obowiązujących wartości i zasad. Zapisy Kodeksu uwzględniają treść norm zawartych w Kanonie Dobrych Praktyk Rynku Finansowego oraz Kodeksie Etyki Bankowej (Zasadach Dobrej Praktyki Bankowej). Stosowanie zasad etycznych przez wszystkich pracowników ma na celu budowanie pozytywnego wizerunku Banku, a przestrzeganie zasad etyki odgrywa istotną rolę w procesie ich oceny oraz awansowania.

Szczególną uwagę przykładają się do prawidłowych relacji z klientami, w tym głównie do zachowywania obowiązujących standardów obsługi, jak również do staranności i rzetelności rozpowszechnianych informacji

reklamowych dotyczących oferowanych produktów i usług oraz do przejrzystości i jednoznaczności treści dokumentów mających znaczenie dla podjęcia przez klienta decyzji biznesowych.

W swojej działalności Bank zwraca szczególną uwagę na to, aby nie nawiązywać współpracy biznesowej z klientami podejmującymi działania niezgodne z prawem lub nieprzestrzegającymi standardów etyki. W działalności kredytowej Bank nie kredytuje przedsięwzięć, przy których powstają wątpliwości co do wiarygodności personalnej klienta lub charakteru transakcji, a w szczególności, których wydźwięk etyczny i społeczny budzi wątpliwości.

Bank analizuje reklamacje klientów z uwzględnieniem reklamacji dotyczących również jakości obsługi oraz prawidłowości przekazywania informacji klientom.

W Banku powołana została Komisja Etyki, która jest organem upoważnionym do rozpatrywania otrzymanych zgłoszeń o naruszeniach etycznych od pracowników, klientów i kontrahentów Banku.

Bank umożliwia również anonimowe zgłaszanie przez pracowników naruszeń, w sposób uregulowany w „Procedurze anonimowego zgłaszania przez pracowników naruszeń prawa oraz obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych”. Pracownikom dokonującym zgłoszeń gwarantuje się rzetelne i uczciwe traktowanie, dyskrecję oraz kompetentne i sumienne wyjaśnienie zgłoszonej sprawy. Zapewnia się również ochronę przed działaniami o charakterze represyjnym, dyskryminacją lub innymi rodzajami niesprawiedliwego traktowania, w związku z dokonaniem zgłoszenia naruszenia.

Dążąc do rozwijania przyjętych wartości etycznych określonych w Kodeksie Etyki, tj. lojalność, uczciwość, otwartość, wzajemne zaufanie, odpowiedzialność i profesjonalizm wykonywania obowiązków, z zachowaniem należytej rzetelności i staranności, Bank realizuje program szkoleń etycznych, którym objęci są wszyscy pracownicy. W 2017 r. łącznie z Kodeksu Etyki przeszkolonych zostało 170 pracowników.

Bank BPS S.A. wraz z Bankiem Spółdzielczym w Mińsku Mazowieckim i Bankiem Spółdzielczym w Zambrowie, w ramach promowania i wspierania najlepszych praktyk w obszarze etyki, znaleźli się w gronie sponsorów konkursu „Etyka w finansach” organizowanego przez Komisję Etyki Bankowej przy Związku Banków Polskich. Organizatorem światowej edycji jest Obserwatorium Finansowe, szwajcarska fundacja non profit w Genewie (www.robincosgroveprize.org). Jednym z partnerów międzynarodowej edycji jest Międzynarodowy Fundusz Walutowy.

Konkurs Etyka w Finansach daje możliwość młodym pracownikom sektora bankowego, studentom i naukowcom podzielenia się swoimi refleksjami nad kwestią etyki w finansach oraz pomysłami na usprawnienie i ulepszenie systemu. Zadaniem uczestników jest przedstawienie niepublikowanego wcześniej eseju w języku polskim, który będzie prezentował innowacyjną propozycję zmian mających na celu ochronę lub wykorzystanie wartości etycznych w świecie finansów.

Etyka w finansach

**konkurs Komisji Etyki Bankowej
przy Związku Banków Polskich**

2017: V edycja polska

9.2. Obszar społeczny i pracowniczy

9.2.1. Korzystanie z pomocy publicznej i zlecenia publiczne

Bank BPS S.A. jako samodzielna jednostka nie korzystał ze środków pomocy publicznej. Z takiej pomocy korzystały podmioty zależne w łącznej wysokości 144 988,30 EUR.

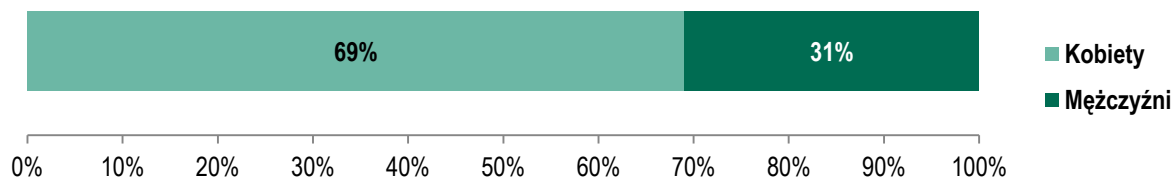
W zakresie zleceń publicznych Bank prowadzi obsługę Jednostek Samorządu Terytorialnego, która realizowana jest zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym Ustawą Prawo zamówień publicznych, w trybie uczestnictwa w przetargach organizowanych przez JST lub kierowanych przez nie zapytań ofertowych oraz zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku.

9.2.2. Poziom zatrudnienia i poziom wynagrodzeń

Poziom zatrudnienia oraz struktura zatrudnienia w Grupie Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. dostosowana jest do bieżącej i planowanej skali działalności Grupy BPS oraz ponoszonego ryzyka. Proces planowania zasobów kadrowych obejmuje ocenę potrzeb organizacji wynikających z celów Grupy BPS na dany okres, dokonywaną według kryteriów miejsca i czasu, jakości i liczby, ocenę dostępności odpowiednio wykwalifikowanych pracowników w Grupie BPS oraz na rynku zewnętrznym, a także ocenę aktualnej struktury zatrudnienia w Grupie BPS.

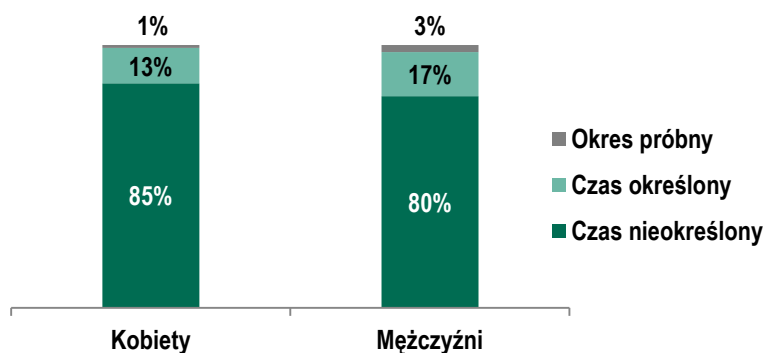
Na koniec 2017 r. w Grupie BPS, z wyłączeniem osób zatrudnionych na umowę na zastępstwo, zatrudnienie ukształtowało się na poziomie 2 048 etatów. Poniższy wykres przedstawia strukturę pracowników ze względu na płeć.

Rysunek 14. Stan zatrudnienia w Grupie BPS na dzień 31.12.2017 r. (według płci)

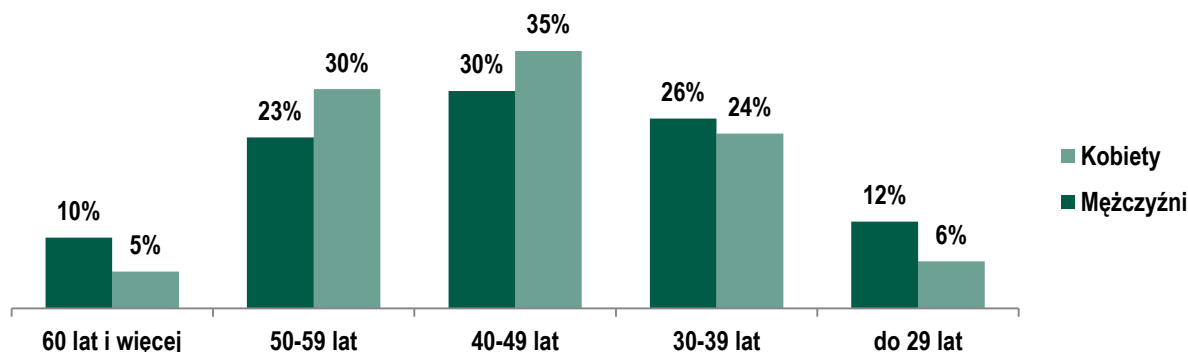
W Grupie Kapitałowej zdecydowana większość osób zatrudniona jest na umowę o pracę na czas nieokreślony.

Rysunek 15. Struktura zatrudnienia w Grupie BPS na dzień 31.12.2017 r. (według rodzaju umowy i płci)

Struktura zatrudnienia w Grupie zróżnicowana jest m.in. ze względu na wiek. Dominującą grupą pracowników (wśród kobiet oraz mężczyzn) są osoby w wieku 40-49 lat.

Rysunek 16. Stan zatrudnienia w Grupie BPS na dzień 31.12.2017 r. (według wieku i płci)

Z wyłączeniem członków Zarządu, w Grupie Kapitałowej na koniec okresu sprawozdawczego około 5 % pracowników stanowiła główna kadra kierownicza, natomiast około 16 % pracowników, stanowiła pozostała część kadry kierowniczej. Poniższy wykres przedstawia udział poszczególnych szczebli zarządzania w stanie zatrudnienia w podziale na płeć.

Rysunek 17. Stan zatrudnienia w Grupie BPS na dzień 31.12.2017 r. (według szczebli zarządzania i płci)

Realizowana w Grupie Polityka wynagradzania uwzględnia sytuację ekonomiczną oraz specyfikę struktury organizacyjnej poszczególnych spółek Grupy BPS. Jej celem jest adekwatne wynagradzanie pracowników za wykonaną pracę oraz motywowanie do osiągania satysfakcjonujących wyników.

Za funkcjonowanie i rozwój systemu wynagradzania odpowiedzialne są Zarządy spółek Grupy BPS, które w szczególności dbają, aby system wynagradzania funkcjonował w sposób spójny i efektywny oraz oparty był o pełną i przejrzystą dokumentację, tzn. aby działał na podstawie strategii, polityk, procedur i instrukcji, zgodnych z obowiązującym prawem oraz regulacjami nadzorczymi. Poziom wynagrodzeń oraz katalog świadczeń pozapłacowych oferowanych pracownikom ustalany jest w taki sposób, aby pozwalał na przyciągnięcie oraz zatrzymanie wykwalifikowanych pracowników, przy jednoczesnym zachowaniu równowagi pomiędzy przewagą konkurencyjną wynagrodzeń, a rentownością Grupy BPS.

Elementy wynagrodzenia dla poszczególnych pracowników lub grup pracowników zróżnicowane są ze względu na umiejscowienie stanowiska w strukturze organizacyjnej spółki z Grupy BPS i charakter pracy.

System motywacyjny w Grupie obejmuje wachlarz środków i narzędzi służących motywowaniu pracowników do podejmowania działań ukierunkowanych na realizację strategicznych celów Grupy BPS.

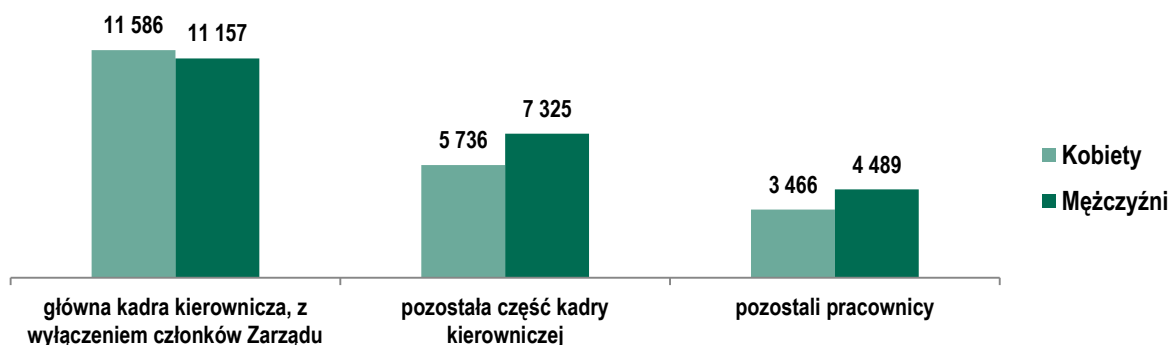
Na wynagrodzenie pracowników składają się wynagrodzenia stałe i wynagrodzenia zmienne, przy czym stałe składniki stanowią na tyle dużą część łącznego wynagrodzenia, że możliwe jest prowadzenie elastycznej polityki

zmiennych składników wynagrodzenia, w tym obniżanie lub nieprzyznawanie w ogóle zmiennych składników wynagrodzenia.

Podstawę kształtowania polityki wynagradzania w Grupie BPS stanowi płaca zasadnicza, której wysokość zależy od rodzaju realizowanej pracy, kompetencji wymaganych na stanowisku, wpływu stanowiska na wyniki spółki z Grupy BPS i kryteriów rynkowych.

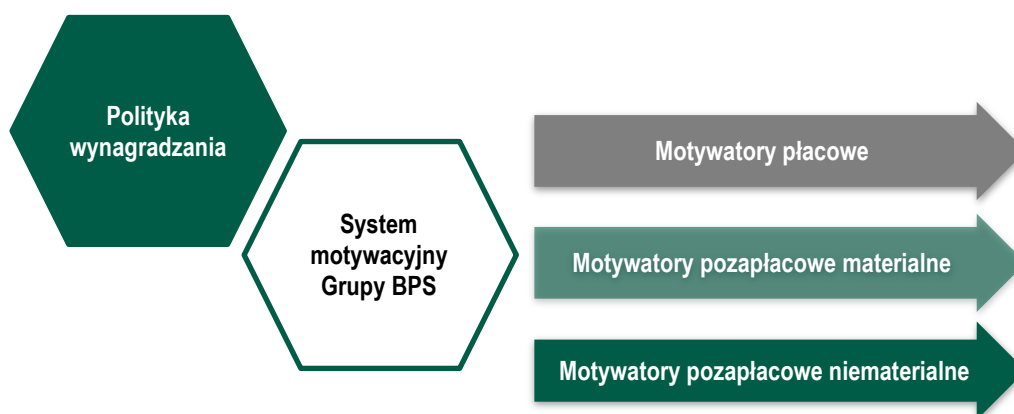
Poniższy wykres przedstawia średnie miesięczne wynagrodzenie zasadnicze brutto w Grupie BPS, z wyłączeniem członków Zarządu, według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r., w podziale na płeć.

Rysunek 18. Średnie miesięczne wynagrodzenie zasadnicze brutto na etat FTE (według płci)

Elementem polityki wynagradzania jest system motywacyjny, na który składają się motywatory płacowe, pozapłacowe materialne i pozapłacowe niematerialne.

Rysunek 19. Rysunek 1. Polityka wynagradzania w Grupie BPS

Motywowanie płacowe w Grupie BPS realizowane jest w oparciu o premię uznaniową, premię regulaminową i nagrody specjalne. Stosowanie, w ramach systemu wynagradzania pracowników w Grupie BPS, składników zmiennych ma na celu koncentrację działań pracowników na celach ważnych dla spółki i Grupy BPS, wspierających pożądane z punktu widzenia spółki z Grupy BPS zachowania.

Poziom ustalonych w Grupie BPS wynagrodzeń zmiennych skorelowany jest z wynikami spółek w Grupie BPS i uwzględnia postawę oraz wkład pracy poszczególnych osób i zespołów w osiągnięciu założonych na dany okres celów. W odniesieniu do pracowników zaangażowanych w świadczenie usług maklerskich i oferowanie instrumentów finansowych oraz osób sprawujących bezpośredni nadzór nad wykonywaniem obowiązków służbowych przez tych pracowników, a także w odniesieniu do pracowników, których wpływ na profil ryzyka banku jest istotny, stosuje się odrębne systemy motywacyjne. Obowiązujące w Grupie BPS systemy płacowe nie zachęcają pracowników do działania w sposób nierzetelny i nieprofesjonalny, niezgodny z najlepiej pojętymi

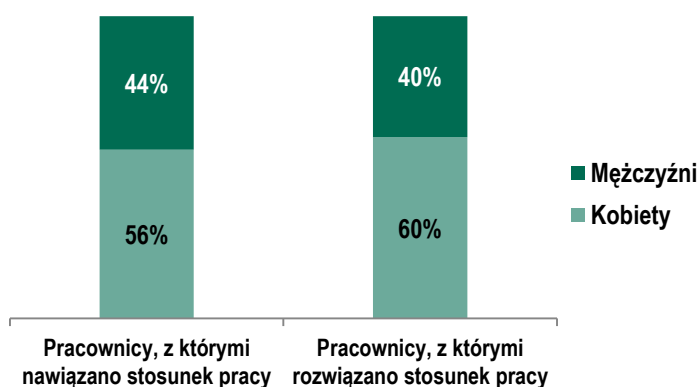
interesami klientów Grupy BPS i nie skłaniają pracowników do preferowania własnych interesów lub interesów Grupy BPS z potencjalną szkodą dla klienta. Celem systemu motywowania placowego jest promowanie odpowiedzialnego postępowania biznesowego, uczciwego traktowania klientów i unikania konfliktów interesów przez pracowników Grupy BPS, a także przeciwdziałania narażaniu klientów na szkodę i faworyzowania interesów Grupy BPS.

Poprzez benefity pozapłacowe wspierane są w szczególności takie obszary jak: zdrowie pracownika, jego rozwój, poczucie bezpieczeństwa socjalnego oraz przyszłe potrzeby emerytalne. Motywatory niematerialne stosowane w Grupie BPS wspierają takie potrzeby pracownika jak możliwość rozwoju oraz możliwość realizacji ambicji zawodowych.

Proces pozyskiwania pracowników do pracy w Grupie BPS realizowany jest zgodnie z zasadą niedyskryminacji i odbywa się z poszanowaniem godności osobistej wszystkich jej uczestników. Wszystkie prawa osobiste, w szczególności dane osobowe kandydata ubiegającego się o zatrudnienie w Grupie BPS są chronione. Kandydaci są równo traktowani niezależnie od wieku, płci, wyznania, poglądów politycznych, niesprawności, pochodzenia rasowego i etnicznego czy orientacji seksualnej.

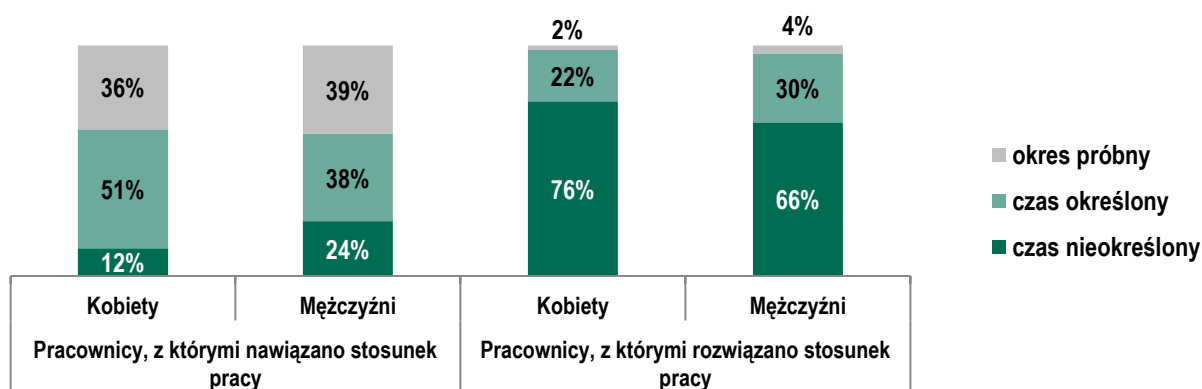
W 2017 r., odsetek kobiet, z którymi nawiązywano stosunek pracy ukształtował się na niższym poziomie niż odsetek kobiet, z którymi rozwiązywano stosunek pracy.

Rysunek 20. Struktura pracowników, z którymi nawiązano lub rozwiązano stosunek pracy (według płci)

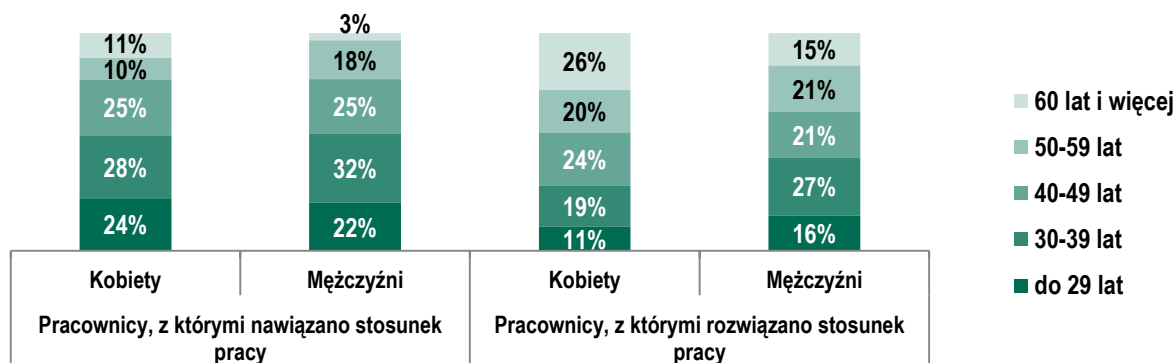
Zdecydowana większość pracowników, z którymi spółki Grupy BPS nawiązywały stosunek pracy w 2017 r., zatrudniana była na umowę o pracę na czas określony lub próbny.

Rysunek 21. Struktura pracowników, z którymi nawiązano lub rozwiązano stosunek pracy (według płci i rodzaju umowy o pracę)

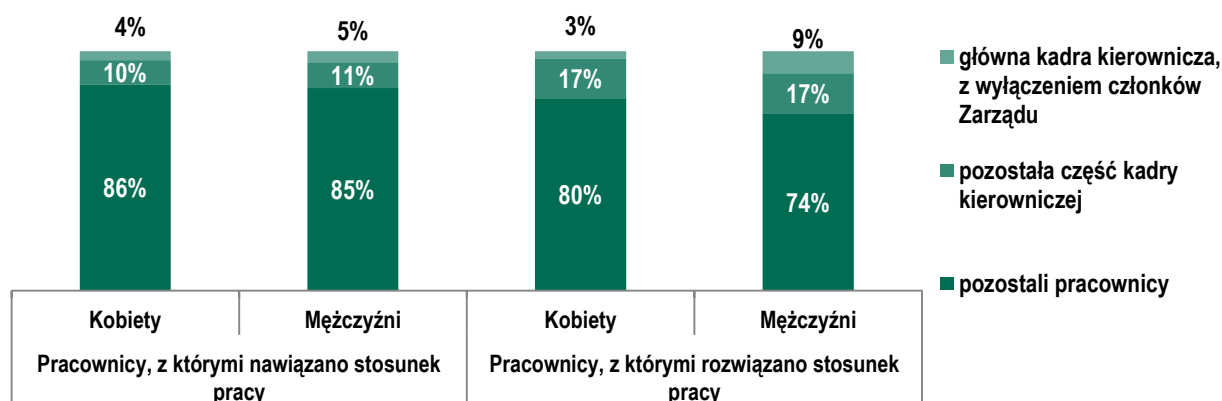
Pracownicy, z którymi spółki Grupy BPS nawiązały stosunek pracy w 2017 r., różnicowani są m.in. ze względu na wiek. Dominującą grupą pracowników są osoby w wieku 30-49 lat.

Rysunek 22. Struktura pracowników, z którymi nawiązano lub rozwiązano stosunek pracy (według wieku i płci)

Rozkład procentowy pracowników na poszczególnych szczeblach zarządzania, z którymi spółki Grupy BPS nawiązały stosunek pracy w 2017 r., ukształtował się na zbliżonym poziomie u kobiet i mężczyzn.

Rysunek 23. Struktura pracowników, z którymi nawiązano lub rozwiązano stosunek pracy (według szczebla zarządzania i płci)

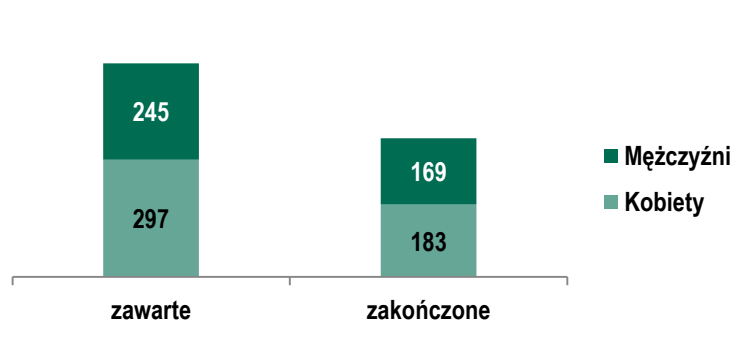

Na wszystkich etapach rekrutacji wobec wszystkich zakwalifikowanych kandydatów stosuje się te same kryteria oceny. Od wszystkich osób zaangażowanych w proces rekrutacji wymaga się profesjonalizmu oraz szacunku wobec kandydatów.

Według stanu na ostatni dzień okresu sprawozdawczego w Grupie BPS 70 osób było zatrudnionych w ramach outsourcingu oraz z 334 osobami (181 kobiet, 153 mężczyzn) w spółkach Grupy BPS obowiązywały umowy cywilnoprawne.

Poniższy wykres przedstawia liczbę zawartych oraz zakończonych umów cywilnoprawnych w 2017 roku.

Rysunek 24. Liczba zawartych oraz zakończonych umów cywilnoprawnych w Grupie BPS z 2017 r.

Grupa BPS nie wykorzystuje nisko kosztowych pracowników z krajów słabszych ekonomicznie lub krajów podejrzanych o naruszenie praw człowieka.

9.2.3. Relacje ze stroną pracowniczą i wolność zrzeszania

W Banku BPS S.A., jako jednostce dominującej Grupy Kapitałowej działają dwie organizacje związkowe: Międzyzakładowa Organizacja nr 01-013 Ogólnopolskiego Pracowniczego Związku Zawodowego "Konfederacja Pracy" w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. z siedzibą we Wrocławiu oraz Związek Zawodowy Pracowników Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. Procent uzwiązkowienia na dzień 31.12.2017 r. wyniósł 16,80 %. W ubiegłym roku głównym tematem dialogu pomiędzy pracodawcą a działającymi związkami zawodowymi były kwestie związane z restrukturyzacją sieci placówek Banku, poziomem wynagrodzeń zasadniczych, wpływem składników zmiennych wynagrodzeń na zaangażowanie pracowników, programami benefitowymi na kolejny rok, procedurą planów naprawczych oraz strukturą zatrudnienia z uwzględnieniem liczby stanowisk kierowniczych w Banku.

W przypadku spółek Grupy BPS, organizacje związkowe działają w 3 podmiotach. Procent uzwiązkowienia na dzień 31.12.2017 r. wyniósł od 0,29 % do 0,46 %.

W ubiegłym roku głównym tematem dialogu pomiędzy pracodawcą a działającymi związkami zawodowymi były kwestie związane ze zmianami organizacyjnymi w spółkach.

W 2017 r. nie odnotowano wszczętych sporów zbiorowych ani działań mogących stwarzać zagrożenie dla prawa do swobody zrzeszania się.

9.2.4. Bezpieczeństwo i higiena pracy (BHP)

W Banku BPS S.A. za wsparcie pracodawcy w zakresie realizacji obowiązków wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy odpowiada Zespół BHP. Działania kształtujące bezpieczeństwo pracy oparte są na otwartej i jasnej komunikacji z pracownikami. Zapewnienie bezpiecznego i przyjaznego miejsca pracy dla pracowników, zleceniobiorców oraz praktykantów jest dla Banku priorytetem. Placówki spełniają wysokie standardy w zakresie BHP.

Do podstawowych zadań Zespołu BHP należy:

- 1) systematyczne prowadzenie kontroli obiektów, w których pracują pracownicy Banku, aby warunki pracy spełniały wymagania bezpieczeństwa. Po każdej kontroli sporządzane są raporty, w oparciu o które stanowiska są modernizowane lub doposażane, a ewentualne nieprawidłowości sukcesywnie eliminowane. W 2017 roku Zespół BHP przeprowadził 27 kontroli, w wyniku których nie stwierdzono rażących nieprawidłowości w zakresie BHP;

- 2) prowadzenie szkoleń wstępnych i okresowych (w systemie e-learningowym) z zakresu BHP. Każdy nowo zatrudniony pracownik odbywa szkolenie wstępne – poznaje podstawowe przepisy dotyczące zachowania bezpieczeństwa w miejscu pracy oraz otrzymuje informację, jak powinno wyglądać stanowisko pracy zaprojektowane zgodnie z zasadami ergonomii. W 2017 r. Zespół BHP przeprowadził szkolenia wstępne i okresowe dla 520 pracowników;
- 3) wspieranie pracowników przy uzyskaniu refundacji zakupu okularów korekcyjnych oraz świadczeń z tytułu wypadków.

W Centrali Banku BPS S.A. działa komisja bezpieczeństwa i higieny pracy, w skład której wchodzi:

- 1) przedstawiciele pracodawcy:
 - Dyrektor Departamentu,
 - lekarz medycyny pracy z Grupy LUXMED,
 - Kierownik Zespołu BHP,
 - pracownik Wydziału Kadr i Płac;
- 2) przedstawiciele pracowników:
 - Społeczni Inspektorzy Pracy,
 - przedstawiciele dwóch organizacji związkowych.

W spółkach zależnych za wsparcie pracodawców w zakresie realizacji obowiązków wynikających z przepisów z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy odpowiadają firmy zewnętrzne świadczące usługi BHP.

Zasady BHP obowiązujące w Grupie Kapitałowej określone są przepisami prawa i wewnętrznymi regulacjami. Do najważniejszych z nich należą:

- 1) Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego;
- 2) Oceny ryzyka zawodowego występującego na stanowiskach pracy;
- 3) Zarządzenie w sprawie ustalenia norm przydziału środków ochrony indywidualnej, odzieży roboczej oraz zasad ich prania i konserwacji;
- 4) Zarządzenia w sprawie przeprowadzania szkoleń z dziedziny bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 5) Zarządzenia w sprawie ustalenia warunków refundacji kosztów zakupu okularów lub szkieł korygujących wzrok do pracy przy obsłudze monitorów ekranowych;
- 6) Instrukcje postępowania w razie wypadku;
- 7) Instrukcje stanowiskowe BHP.

W 2017 roku w Grupie BPS nie odnotowano chorób zawodowych związanych z pracą. Powierzchnie biurowe i stanowiska pracy zostały tak zaprojektowane, aby były komfortowe i bezpieczne.

W celu ograniczenia niepożądanych zdarzeń takich jak choroby zawodowe czy urazy, opracowane zostały karty ryzyka zawodowego, w których opisano zagrożenia występujące na stanowiskach pracy oraz sposoby zapobiegania występowaniu tym zagrożeniom. Z ryzykiem zawodowym pracownicy zapoznawani są w trakcie szkoleń wstępnych i okresowych z BHP. Dokumenty potwierdzające zapoznanie się z ryzykiem zawodowym przechowywane są w aktach pracownika.

W 2017 r. w Grupie BPS zarejestrowano 8 wypadków.

Tabela 40. Zbiorcze zestawienie wypadków przy pracy w Grupie BPS S.A. w 2017 r. (według płci)

Wyszczególnienie	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Wypadki śmiertelne	0	0	0
Wypadki ciężkie	0	0	0
Wypadki lekkie	5	3	8
Liczba dni niezdolności do pracy	158	52	210
Wskaźnik częstotliwości wypadków*	2,42	1,45	3,88
Wskaźnik ciężkości wypadków**	31,60	17,33	26,25

* wskaźnik wyraża ogólną liczbę poszkodowanych w relacji do 1000 pracujących (ilość wypadków/liczba zatrudnionychx1000)

** wskaźnik wyraża liczbę dni czasowej niezdolności do pracy przypadających na jednego poszkodowanego (ilość dni zwolnienia/liczba wypadków).

Tabela 41. Liczba wypadków przy pracy w Grupie BPS S.A. w 2017 r. (według lokalizacji)

Wyszczególnienie	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Warszawa	0	1	1
Szczecin	1	0	1
Opole	1	0	1
Wrocław	3	0	3
Tur k/Bydgoszczy	0	2	2

9.2.5. Rozwój i edukacja

Działania rozwojowe w Banku BPS S.A. mają na celu doskonalenie wiedzy, umiejętności zawodowych oraz postaw pracowników pod kątem realizacji celów i strategii Banku oraz budowanie motywującego i angażującego środowiska pracy. Pracownicy Banku na wszystkich szczeblach zarządzania objęci są obowiązkowymi szkoleniami w obszarze etyki oraz bezpieczeństwa, natomiast pracownicy sprzedaży szkoleniami w zakresie standardów jakości obsługi klienta.

W przypadku spółek zależnych Banku wchodzących w skład Grupy Kapitałowej działania rozwojowe dostosowane są do potrzeb i specyfiki ich działalności. W 2017 r. koncentrowały się one głównie wokół wiedzy specjalistycznej, podnoszenia kompetencji zawodowych, treningu umiejętności miękkich oraz zmian w otoczeniu prawnym. Stałym elementem rozwoju pracowników są szkolenia realizowane zgodnie z potrzebami pracowników. W większości spółek działaniami rozwojowymi objęci są pracownicy na wszystkich szczeblach zarządzania.

Zarządzanie działaniami rozwojowymi odbywa się poprzez: identyfikację i analizę potrzeb rozwojowych, ocenę potencjału i tworzenie planów rozwoju kwalifikacji, w tym planów szkoleniowych, proponowanie i projektowanie programów rozwojowych dedykowanych osiągnięciu konkretnych celów biznesowych, ocenę efektywności podejmowanych działań rozwojowych, jak również budowanie ścieżek kariery.

W zależności od struktury zatrudnienia, w wybranych spółkach Grupy Kapitałowej proces analizy potrzeb rozwojowych odbywa się w sposób sformalizowany i cykliczny. W pozostałych, w większości bazuje na bieżącej ocenie potrzeb danego pracownika, dokonywanej przez bezpośrednich przełożonych.

Proces rozwoju pracowników w Banku BPS S.A. obejmuje kształtowanie ścieżek karier, działania rozwojowe oraz przemieszczenia pracowników. Realizowany jest w oparciu o ścieżki rozwoju określone zgodnie z potrzebami Banku i dostosowane do wyników osiąganych przez pracowników, ich możliwości i preferencji, w szczególności nakierowane na zmianę stanowiska pracy, pełnienie roli mentora, rozwój kompetencji menadżerskich lub stanowiskowych, udział w projektach lub poprawę efektywności. W zależności od potencjału, rozwój pracownika może przebiegać według ścieżki kariery menadżerskiej lub eksperckiej, zarówno w formie doskonalenia kwalifikacji na zajmowanym stanowisku, jak i w formie przygotowania do przemieszczenia w strukturze organizacyjnej.

**Witamy
w Banku BPS**

Bank dba o rozwój pracowników od pierwszego dnia ich pracy. W tym celu realizowany jest program adaptacji dla nowych pracowników oraz dla pracowników obejmujących nowe stanowiska pracy.

W 2017 roku Bank BPS S.A. otrzymał już trzeci raz z rzędu wyróżnienie HR Najwyższej Jakości za projekt „Witaj w Banku BPS!!!” – program adaptacji dla nowych pracowników. Certyfikat Najwyższej Jakości jest przyznawany przez PSZK (Polskie Stowarzyszenie Zarządzania Kadrami) firmom o najwyższych standardach zarządzania kapitałem ludzkim, na podstawie obiektywnego badania. Badanie Certyfikacyjne HR Najwyższej Jakości koncentruje się na praktycznym wymiarze polityki i narzędzi HR stosowanych przez firmę.

Badanie dotyczy m.in. następujących obszarów:

- ✓ rekrutacja i outplacement,
- ✓ systemy motywacyjne i wynagrodzenia,
- ✓ rozwój pracowników,
- ✓ komunikacja wewnętrzna,
- ✓ employer branding i CSR.

Badanie daje możliwość porównania uzyskanych wyników do innych organizacji biorących udział w badaniu.

Bank wspiera również pracowników odchodzących z organizacji, oferując im możliwość konsultacji zawodowych, których celem jest zwiększenie umiejętności i motywacji w poszukiwaniu nowej pracy.

Stałym elementem rozwoju pracowników są szkolenia realizowane zgodnie z potrzebami operacyjnymi Banku, w ramach określonych planów szkoleniowych. W 2017 r. działania rozwojowe koncentrowały się głównie wokół umiejętności sprzedażowych, technik sprzedaży, wiedzy produktowej, treningu umiejętności miękkich oraz zmian w otoczeniu prawnym.

Analizując podział liczby dni szkoleniowych w Grupie BPS ze względu na płeć, w 2017 r. kobiety uczestniczyły średnio w 1,8 dnia szkoleniowego, natomiast mężczyźni 2,2 dnia. Dodatkowo, łącznie 45 pracownikom Grupy BPS pracodawca sfinansował podnoszenie kwalifikacji w formie kursów języka angielskiego, studiów magisterskich, podyplomowych i MBA.

Wybrane spółki Grupy BPS corocznie dedykują określony budżet na cele szkoleniowe oraz na dokształcanie pracowników. W 2017 r. średni budżet szkoleniowy na jednego pracownika wahał się w granicach między 163 zł a 2 773 zł, w zależności od spółki.

W Banku BPS S.A. oraz w czterech spółkach Grupy BPS funkcjonuje system okresowych ocen pracowniczych mający na celu zwiększenie efektywności bieżącego i strategicznego zarządzania zasobami ludzkimi z uwzględnieniem aspektu motywacyjnego i rozwojowego. Ocena przeprowadzana jest w zależności od spółki w okresach od pół roku do dwóch lat. Przedmiotem oceny są kompetencje oraz wyniki pracy rozumiane jako poziom realizacji celów. Dodatkowo osiem spółek Grupy BPS posiada opracowane profile kompetencyjne poszczególnych stanowisk.

Trzy spółki Grupy BPS prowadzą cykliczne badania satysfakcji i zaangażowania pracowników, w oparciu o które podejmowane są działania wpływające na poziom satysfakcji pracowników z pracy.

9.2.6. Zarządzanie różnorodnością

Polityka zarządzania różnorodnością w Grupie Kapitałowej ujęta jest w sposób sformalizowany, m.in. poprzez odpowiednie zapisy w Kodeksie etyki, Polityce personalnej, Polityce antymobbingowej, Regulaminie wynagradzania oraz Regulaminie rekrutacji. Dbałość o zachowanie zasady równości realizowana jest także poprzez określenie odpowiednich zasad i kryteriów we wszystkich procesach personalnych realizowanych jako równy dostęp do rozwoju, szkoleń i awansów, przejrzysty proces rekrutacji i selekcji kandydatów do pracy, jednolite i sprawiedliwe zasady wynagradzania, czy obiektywne kryteria oceny. Bank oferując benefity dla pracowników uwzględnia różnorodność potrzeb i preferencje pracowników. W 2017 r. Bank wprowadził m.in. zasadę zwolnienia z części dnia pracy dla osób, które zdecydują się na przybycie do pracy z dziećmi w Międzynarodowym Dniu Dziecka.

Tam gdzie jest to możliwe ze względu na charakter wykonywanych zadań, istnieje możliwość pracy zdalnej.

Na dzień 31 grudnia 2017 r., 8,44 etatu obsadzone było przez osoby niepełnosprawne, co stanowi 0,9 % łącznego poziomu zatrudnienia.

Zgodnie z Kodeksem etyki w Banku przestrzegana jest zasada niedyskryminacji oraz poszanowania godności osobistej. Bank zapewnia równe szanse zatrudnienia, awansu, rozwoju i doskonalenia zawodowego.

Bank zapewnia równość szans w dostępie do zarobków poprzez różnicowanie płacy zasadniczej w oparciu o wartościowanie stanowisk pracy. Jej wysokość zależy od rodzaju realizowanej pracy, kompetencji wymaganych na stanowisku, wpływu stanowiska na wyniki Banku, kryteriów rynkowych.

Proces rekrutacji w Banku realizowany jest zgodnie z zasadą niedyskryminacji i odbywa się z poszanowaniem godności osobistej wszystkich jej uczestników. W procesie rekrutacji i selekcji kandydaci są równo traktowani niezależnie od wieku, płci, wyznania, poglądów politycznych, niesprawności, pochodzenia rasowego i etnicznego czy orientacji seksualnej. Na wszystkich etapach rekrutacji wobec zakwalifikowanych kandydatów stosuje się te same kryteria oceny.

Bank prowadzi aktywną politykę przeciwdziałania mobbingowi, realizowaną w szczególności poprzez promowanie pożądanych, zgodnych z zasadami współżycia społecznego postaw i zachowań w relacjach między pracownikami, niezwłoczne reagowanie na sygnały pracowników dotyczące stosowania mobbingu, podejmowane działania zapobiegawcze w szczególności w zakresie upowszechniania w Banku wiedzy na temat zjawiska mobbingu, metod zapobiegania jego występowaniu oraz konsekwencji jego wystąpienia. Bank zgodnie z przyjętą Polityką antymobbingową i Kodeksem etyki w stosunku do pracowników, którym udowodniono stosowanie

mobbingu, wyciąga konsekwencje przewidziane przepisami prawa pracy i odrębnymi przepisami wewnętrznymi Banku.

W Banku nie są tolerowane jakiegokolwiek działania czy zachowania mające znamiona mobbingu, dyskryminacji czy molestowania seksualnego. Sygnały w tym zakresie mogą być przekazywane zarówno poprzez kanał formalny, jak i poufny, natomiast osoby zgłaszające nieprawidłowości są chronione przed negatywnymi skutkami zgłoszenia. W Banku działają zarówno Komisja antymobbingowa, upoważniona do rozpatrywania skarg pracowników o mobbing, jak i Komisja etyki upoważniona do rozpatrywania skarg od pracowników lub klientów i kontrahentów Banku oraz wydawania decyzji w sprawie naruszeń zasad etyki przez pracowników. Obydwa organy mają uprawnienia do wydawania rekomendacji i wnioskowania o zmiany organizacyjne i personalne. W Banku wszystkie skargi o naruszenie zasad są rozpatrywane, nie akceptuje się dyskryminacji lub działań odwetowych w stosunku do pracowników zgłaszających nieprawidłowości i naruszenie lub domniemane naruszenie zasad.

W 2017 r. w Banku zgłoszony został jeden przypadek zachowań noszących znamiona mobbingu, jednak po przeprowadzeniu działań wyjaśniających przypadek ten nie został potwierdzony.

9.2.7. Prawa człowieka

W Banku BPS S.A. poszanowanie godności człowieka i jego praw wynika z zasad określonych w Kodeksie Etyki oraz Polityce Zgodności i jest implementowane na poziom innych regulacji, w szczególności na poziom polityki personalnej. Natomiast w większości spółek Grupy BPS, w obowiązujących regulacjach brak jest bezpośredniego odniesienia do praw człowieka.

W 2017 r. nie odnotowano zgłoszonych ani potwierdzonych przypadków naruszania praw człowieka. Podmioty Grupy Kapitałowej szczególną uwagę zwracają na to, aby nie nawiązywać współpracy biznesowej z klientami podejmującymi działania niezgodne z prawem lub nieprzestrzegającymi standardów etyki, jak również nie posiadają też informacji na temat tego, aby w odniesieniu do kluczowych kontrahentów zgłoszone zostały nieprawidłowości w tym zakresie.

9.2.8. Praca dzieci i praca przymusowa

Podmioty Grupy BPS nie zatrudniają pracowników młodocianych. W 2017 r. nie odnotowano zgłoszonych ani potwierdzonych przypadków pracy dzieci lub pracy przymusowej. Grupa nie posiada też informacji na temat tego, aby w odniesieniu do kluczowych kontrahentów zgłoszone zostały nieprawidłowości w tym zakresie.

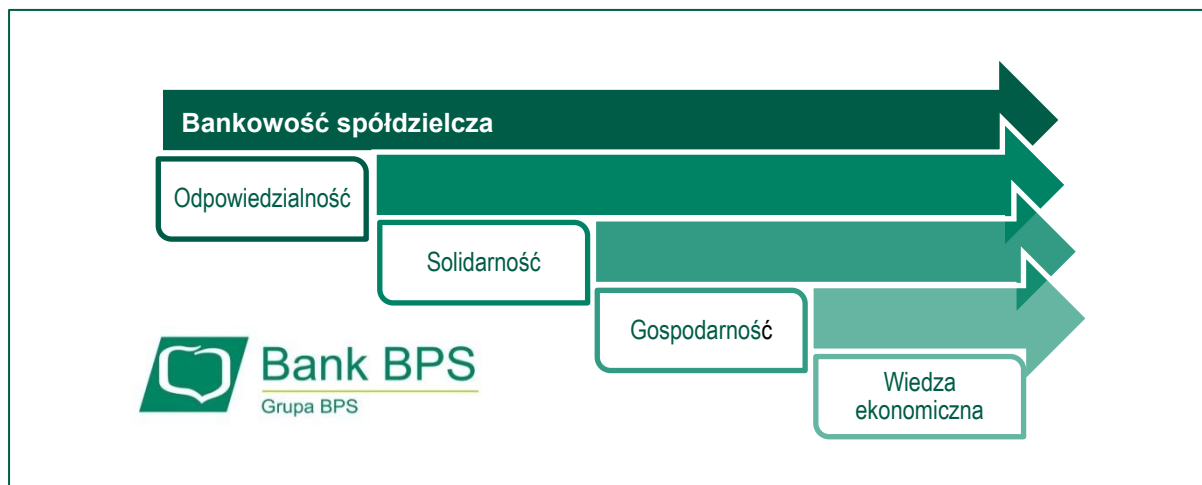
9.2.9. Społeczności lokalne i zaangażowanie społeczne

Działalność Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. opiera się na tradycji bankowości spółdzielczej, w której wspieranie rozwoju lokalnych społeczności ma długą historię. Bank, ze względu na wyjątkowy profil działalności – łączenie funkcji banku zrzeszającego oraz komercyjnego, nie tylko podejmuje liczne działania nakierowane na wsparcie lokalnej społeczności, ale także wspiera zrzeszone banki spółdzielcze w działaniach na rzecz rozwoju gospodarczego i zaangażowania społecznego mieszkańców małych społeczności. Bank, spółki Grupy Kapitałowej oraz zrzeszone banki spółdzielcze prowadzą liczne akcje charytatywne, podejmują inicjatywy kulturalne i społeczne, a także w inny sposób pomagają lokalnym społecznościom.

W 2017 roku Grupa Kapitałowa szerzyła wiedzę i promowała wartości charakterystyczne dla spółdzielczości bankowej, takie jak: odpowiedzialność, solidarność, gospodarność, wiedza ekonomiczna. W swoich działaniach

integrowała różne środowiska i organizacje: naukowe, opiniotwórcze, a także młodzież szkolną, dzieci i studentów.

Rysunek 25. Wartości charakterystyczne dla bankowości spółdzielczej

W 2017 roku działania edukacyjne skierowane do studentów, realizowano poprzez **udział w Programie Nowoczesne Zarządzanie Biznesem**, którego organizatorem jest Centrum Prawa Bankowego i Informacji przy Związku Banków Polskich. Jest to ogólnopolski program współpracy szkół wyższych i sektora finansowego, którego celem jest podnoszenie poziomu wiedzy finansowej wśród studentów. Wykłady w ramach NZB obecnie realizowane są na ponad 100 uczelniach w całym kraju.

W ramach modułu tematycznego „Nowy wymiar bankowości spółdzielczej” zrealizowano wykłady dla studentów o bankowości spółdzielczej. Współpraca Banku w ramach powyższego Programu obejmowała przede wszystkim cykl wykładów na temat bankowości spółdzielczej na uczelniach o profilu ekonomicznym lub rolniczym. Słuchacze poznali rys historyczny bankowości spółdzielczej, aspekty prawne jej działania, różnice w stosunku do banków komercyjnych i SKOK-ów, wartości i misję, którą się kieruje i jej rolę w środowiskach lokalnych. Dowiedzieli się także, dlaczego banki spółdzielcze są niezwykle ważne dla polskiej gospodarki i w jaki sposób wspierają rozwój w regionach. Są to bowiem instytucje, które nie tylko finansują rolnictwo, ale są zaangażowane we wszystkie inne gałęzie gospodarki, w tym przede wszystkim z sektora MSP. Podczas spotkań zaprezentowana była również działalność banków spółdzielczych w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu oraz wspierania społeczności lokalnych.

Wykłady prowadzone były przez przedstawicieli banków spółdzielczych ze Zrzeszenia BPS lub przez przeszkolonych Koordynatorów Programu NZB. Podstawą merytoryczną była prezentacja oraz scenariusz wykładu przygotowany przez Bank BPS S.A., przy współpracy z przedstawicielami Programu NZB. Studenci otrzymali także skrypt „Bankowość spółdzielcza – wyróżniki, misja, wartości”.

 <p>Nowoczesne Zarządzanie Biznesem</p>	<p>Od października 2016 r. do końca czerwca 2017 r. w Programie uczestniczyło 2 191 studentów biorących bezpośredni udział w wykładach. Pośrednio, dzięki współpracy z mediami akademickimi i siecią „TV Student” prelekcje trafiły do ponad 250 tys. studentów.</p>
---	--

Bank BPS S.A. wspólnie z Wydziałem Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie kontynuował w 2017 r. roku cykl wykładów prowadzonych w ramach Akademii Banku BPS.

Wykłady dotyczące bankowości internetowej i mobilnej, bankowości spółdzielczej i informatyki bankowej zostały zapoczątkowane w 2016 r. Obejmują one szeroki obszar zagadnień - od bankowości mobilnej, poprzez bezpieczeństwo smartfonów aż do fotografii smartfonowej.

Pierwsze wykłady, w których uczestniczyli studenci i pracownicy SGGW były poświęcone perspektywom bankowości internetowej i mobilnej, bankowości biometrycznej, misji i wyróżnikom bankowości spółdzielczej oraz organizacji informatyki bankowej. Duże zainteresowanie i aktywny udział słuchaczy zachęciły przedstawicieli Banku BPS i władze Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW do poszerzenia formuły wykładów oraz do zaproszenia w roli wykładowców także ekspertów spoza bankowości.

Bank BPS S.A, na rzecz zrzeszonych banków spółdzielczych koordynował również organizację **programu edukacyjnego TalentowiSKO.**

Program ten to podsumowanie wieloletnich doświadczeń banków spółdzielczych opiekujących się szkołami na swoich terenach. Rozwija on wiekowo i koncepcyjnie ideę Szkolnych Kas Oszczędności, uczy systematycznego oszczędzania, gospodarowania finansami, pokazuje pozytywne wzorce przedsiębiorczych postaw. Stałymi patronami Talentowiska są: Fundacja Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej, Krajowa Rada Spółdzielcza oraz Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Program co roku uzyskuje patronat niemal wszystkich Kuratoriów Oświaty.

Edycja 2016/2017:

- do programu przystąpiło **36 tys. uczniów**,
- blisko **200 szkół** podstawowych i gimnazjalnych,
- 50 uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych.

TALENTOWISKO
Banków Spółdzielczych

Program został objęty patronatem 73 banków spółdzielczych ze Zrzeszenia BPS.

Edycja 2016/2017 została ogłoszona 1 września 2016 roku, natomiast 1 października 2016 roku rozpoczęły się konkursy dla trzech typów szkół:

- podstawowych: „*Oszczędzanie w SKO procentuje w Banku Spółdzielczym*”,
- gimnazjalnych: „*Spółdzielnia dobrych serc*”,
- ponadgimnazjalnych: „*Inkubator szkolnych biznesów*”.

Od 2013 roku Bank zanotował ponad **1,5 miliona** wejść na stronę TalentowiSKO.pl. Na platformie tej dostępne są scenariusze lekcji dla wszystkich rodzajów szkół, materiały informacyjne, regulaminy konkursów, formularze zgłoszeń do konkursów. Ważnym elementem strony jest BlogowiSKO – zakładka prezentująca blogi szkół

uczestniczących w programie. Narzędzie pozwala szkołom na bieżąco dzielić się osiągnięciami i aktywnościami podejmowanymi w ramach programu TalentowiSKO. Każda szkoła i bank ma dostęp do materiałów po zalogowaniu (uprzednim otrzymaniu loginu i hasła wydanego przez Bank BPS S.A.).

Tabela 42. Liczba prac zgłoszonych przez szkoły do konkursów w edycji 2016/2017

Region	Szkoły podstawowe	Szkoły gimnazjalne	Szkoły ponadgimnazjalne
krakowski	33	1	12
wrocławski	21	6	11
katowicki	12	1	11
rzeszowski	9	3	10
olsztyński	22	3	3
warszawski	35	4	1
lubelski	34	6	5
RAZEM	166	24	53

W trakcie edycji 2016/2017 opublikowano wiele artykułów promujących Program, m.in. w takich tytułach prasowych, jak: Dyrektor Szkoły, Monitor Dyrektora Szkoły, Nowoczesny Bank Spółdzielczy, Głos Banków Spółdzielczych, Super Express, w gazetach regionalnych wydawanych przez Polska Press oraz na portalach: www.bs.net.pl, www.prnews.pl.

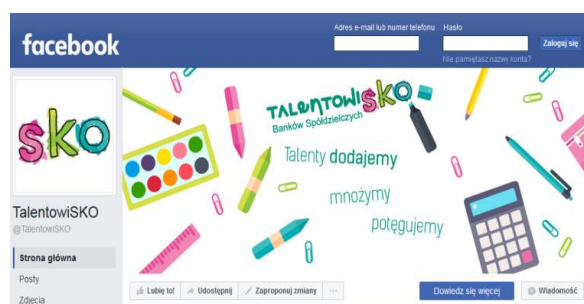

Zespół Komunikacji Banku BPS S.A. przygotował specjalną animację promującą program TalentowiSKO.

Animacja została udostępniona bankom spółdzielczym w celu jej wykorzystywania w działaniach promocyjnych.

Profil programu TalentowiSKO na portalu Facebook ma ponad 8 471 fanów.

Każdego dnia zamieszczane są na nim posty dotyczące bankowości, finansów i talentów.

Od początku trwania Programu odnotowano ponad 1,5 mln wejść na stronę www.talentowiSKO.pl, przez ponad 180 tys. użytkowników, natomiast w edycji 2016/2017 – 370 tys. odsłon strony, przez blisko 50 tys. użytkowników.

Bank i wybrane banki spółdzielcze wspierają również akcje wolontariackie, m.in. poprzez uczestnictwo w programie **Bakcył**, realizowanym przez Warszawski Instytut Bankowości w ramach projektu „Bankowcy dla Edukacji”. Jest to projekt edukacyjny polegający na przekazywaniu młodzieży przez pracowników bankowych praktycznej wiedzy finansowej i umiejętności wykorzystywania usług finansowych tak, aby ułatwić im świadomy

i pomyślny start w dorosłe życie w nowoczesnym społeczeństwie. Wolontariusze – pracownicy Centrali i Oddziałów Banku – prowadzą lekcje nt. ekonomii w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych.

Bank umożliwia ponadto swoim pracownikom, angażowanie się w akcje charytatywne, także w ramach czasu pracy.

9.2.10. Przeciwdziałanie korupcji

Wszyscy pracownicy Banku zobowiązani są do przestrzegania ustalonych zasad przekazywania i przyjmowania upominków oraz innych korzyści materialnych.

Pracownicy mogą przekazywać lub otrzymywać jedynie leżące w sferze dobrych obyczajów upominki biznesowe związane z ich pracą wykonywaną na rzecz klientów i partnerów biznesowych oraz innych podmiotów, o ile ich wartość możliwa jest do określenia, a fakt ich przekazania lub otrzymania nie wiąże się z zamiarem wywierania wpływu na podejmowanie decyzji biznesowych przez stronę otrzymującą. Wartość akceptowalnych przez Bank upominków, podobnie jak i pojęcie upominku biznesowego zostały zdefiniowane w wewnętrznych regulacjach. Zabronione jest w Banku zarówno przyjmowanie, jak i wręczanie prezentów w formie gotówki lub jej ekwiwalentu. Zabronione są również upominki lub zaproszenia darowane pracownikowi w formie przyszłej obietnicy serwisu lub innej korzyści niematerialnej, np. przyrzeczenie zatrudnienia.

Program przeciwdziałania korupcji w Banku obejmuje:

- procedurę przyjmowania i wręczania upominków i innych korzyści materialnych;
- szkolenia wszystkich pracowników;
- działania informacyjne;
- proces uzyskiwania zgód na przyjęcie lub wręczenie upominku;
- ewidencjonowanie otrzymywanych i wręczanych upominków;
- procedury zgłaszania przypadków nadużyć;
- mechanizmy kontroli zgodnie z obowiązującym w Banku systemem kontroli wewnętrznej.

9.2.11. Bezpieczeństwo produktów i konsumentów

Bank BPS S.A. posiada system zarządzania produktem bankowym, obejmujący wszystkie istotne elementy zapewniające właściwe zorganizowanie cyklu życia produktu, w tym w szczególności: projektowanie/tworzenie produktu, pozyskiwanie klientów i oferowanie produktu, obsługę produktu, w tym rozpatrywanie skarg klientów Banku.

Bank dokonuje regularnego przeglądu zgodności regulacji wewnętrznych dotyczących zarządzania produktem z przepisami prawa oraz wytycznymi i rekomendacjami organu nadzoru.

W 2017 r. nie odnotowano żadnych incydentów związanych z bezpieczeństwem produktów oferowanych klientom, tj. nie zostało wszczęte postępowanie administracyjne przeciw Bankowi oraz nie została nałożona kara za niezgodność z prawem i regulacjami w kwestii dotyczącej bezpieczeństwa klientów.

W 2017 r. Bank aktywnie wdrażał mechanizmy ograniczające zagrożenia związane z korzystaniem z bankowości elektronicznej. Prowadzono szereg akcji dotyczących podniesienia świadomości użytkowników z obszaru bezpieczeństwa korzystania z bankowości internetowej.

9.2.12. Komunikacja marketingowa

Podmioty Grupy Kapitałowej w komunikacji marketingowej stosują spójne i rzetelne zasady przekazywania informacji, uwzględniając potrzeby klientów i kontrahentów.

Zakres przekazywanych informacji jest zgodny z obowiązującymi w Polsce regulacjami prawnymi. Proces weryfikacji i akceptacji treści pod kątem etyki i zgodności z przepisami prawa jest prowadzony przez niezależne komórki organizacyjne. Informacje o świadczonych usługach, jak również umowy, dokumenty bankowe i pisma kierowane do klientów, formułowane są w sposób precyzyjny, zrozumiały i przejrzysty. W 2017 r. nie były prowadzone przeciwko podmiotom Grupy Kapitałowej postępowania administracyjne związane z komunikacją marketingową.

9.2.13. Ochrona prywatności

Ochrona prywatności w Grupie Kapitałowej sprowadza się do ochrony danych osobowych klientów Banku BPS S.A, spółek Grupy Kapitałowej oraz zrzeszonych banków spółdzielczych i ich pracowników. Proces ochrony danych osobowych realizowany jest zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa (Ustawą o ochronie danych osobowych i rozporządzeniami wykonawczymi do ustawy oraz regulacjami wewnętrznymi (m.in. Polityką Bezpieczeństwa Danych Osobowych oraz Instrukcją Zarządzania Systemami Informatycznymi). Proces ten nadzorują wyznaczeni pracownicy pełniący funkcje Administratorów Bezpieczeństwa Informacji. W roku 2017 nie odnotowano naruszeń ochrony danych osobowych.

9.2.14. Oznakowanie produktów

Materiały marketingowe reklamujące produkty oferowane przez Bank i spółki Grupy Kapitałowej są każdorazowo weryfikowane i akceptowane pod kątem zgodności z przepisami prawa. Materiały te są tworzone zgodnie ze standardami przyjętymi w Grupie i sformułowane w sposób precyzyjny, zrozumiały i przejrzysty.

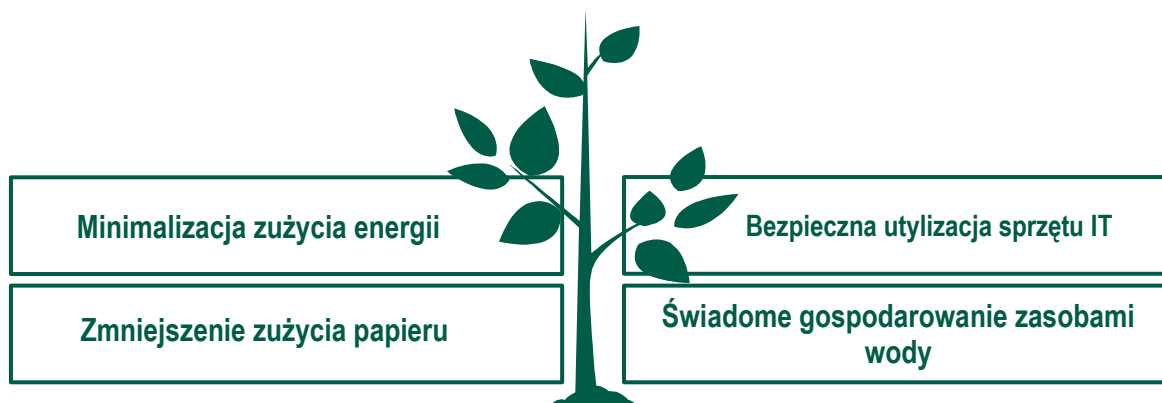
9.2.15. Pozostałe kwestie społeczne i rynkowe

Bank wyłania dostawców w drodze postępowania przetargowego. W procesie tym uwzględnia oprócz kryteriów finansowych także jakość oraz referencje posiadane przez oferenta. Bank rzetelnie i w terminie reguluje należności wobec dostawców stosując standardowo siedmiodniowy termin płatności za wykonaną usługę. Wydłużone terminy płatności dotyczą indywidualnych umów z kontrahentami, związanych np. z realizacją znaczących kontraktów.

9.3. Obszar środowiskowy

Grupa Kapitałowa minimalizuje swój wpływ na środowisko, poprzez racjonalną gospodarkę materiałami, monitorowanie zużycia wody, energii i paliw. Infrastruktura, z której korzysta (przede wszystkim pomieszczenia biurowe i budynki), staje się w coraz większym stopniu neutralna wobec środowiska.

Rysunek 26. Wkład Grupy Kapitałowej w neutralność energetyczną

9.3.1. Ograniczanie zużycia papieru

W 2017 roku zużycie papieru w Grupie Kapitałowej wyniosło 6,8 mln szt. kartek. W Banku system do zakupu materiałów biurowych jest scentralizowany, co pozwala na weryfikację zasadności każdego zakupu. Ponadto, funkcjonują następujące rozwiązania służące realnej redukcji zużycia papieru:

- ograniczanie dokumentów do drukowania, poprzez stały ich monitoring realizowany przez dedykowaną do tego celu komórkę;
- zastosowanie automatycznego ustawienia druku dwustronnego;
- efektywne gospodarowanie zasobami własnymi;
- weryfikacja każdej pozycji asortymentowej pod kątem zasadności zakupu.

9.3.2. Monitorowanie zużycia energii i paliw

Grupa Kapitałowa stosuje rozwiązania minimalizujące zużycie energii, zarówno w odniesieniu do oświetlenia, klimatyzacji, urządzeń AGD oraz sprzętu komputerowego. Oddziały posiadają ledowe oznakowania zewnętrzne.

Przykłady proekologicznych rozwiązań zastosowanych w Banku:

- inteligentne sterowanie oświetleniem (czujniki ruchu) w budynkach;
- monitoring zużycia mediów;
- monitoring urządzeń hydraulicznych;
- konserwacja urządzeń.

Samochody służbowe, które mają najwyższe normy emisji spalin są sukcesywnie wymieniane na mniej zanieczyszczające środowisko. W ramach floty samochodowej Banku znajdują się jedynie samochody z normą Euro 5.

Tabela 43. Zużycie energii i paliw w Grupie Kapitałowej w 2017 r.

Wyszczególnienie	j.m.	Zużycie
Energia elektryczna	MWh (GJ)	27 916,6 100 499,8
Energia ciepła	GJ)	7 911,4
Gaz	kWh (GJ)	57 707 043,1 207 526,6
Benzyna	l (GJ)	169 750,1 5 734,4
Olej napędowy	l (GJ)	64 923,5 2 357,5
Łącznie konsumpcja energii	(GJ)	324 029,7

9.3.3. Monitorowanie zużycia wody

Grupa Kapitałowa świadomie gospodaruje zasobami wody, monitorując jej zużycie.

Tabela 44. Zużycie wody w Grupie Kapitałowej w 2017 r.

Wyszczególnienie	j.m.	Zużycie
Woda	m ³	35 313,0
Woda jest odzyskiwana i ponownie wykorzystywana	Tak/Nie	Nie

9.3.4. Bioróżnorodność

Charakter prowadzonej działalności nie wpływa na tereny szczególnie cenne przyrodniczo oraz na faunę i florę.

9.3.5. Emisja gazów cieplarnianych CO₂

Charakter prowadzonej przez Grupę Kapitałową działalności wiąże się głównie z pośrednią emisją gazów cieplarnianych do atmosfery, w tym przede wszystkim poprzez zużycie energii elektrycznej (w 2017 r. ponad 65 % wyemitowanego przez Grupę dwutlenku węgla dotyczyło energii elektrycznej).

Tabela 45. Oddziaływanie Grupy Kapitałowej na środowisko w 2017 r. - emisja gazów cieplarnianych, CO₂

Źródło	j.m.	Emisja
Energia elektryczna	Mg	21 803
Gaz	Mg	10 974
Benzyna	Mg	444
Olej napędowy	Mg	90
Łącznie	Mg	33 312
Masa pozostałych substancji emitowanych do atmosfery	Tak/Nie	Nie

9.3.6. Gospodarka odpadami i ściekami

Ze względu na charakter prowadzonej działalności Grupa Kapitałowa nie wywiera istotnie szkodliwego wpływu na środowisko. Jednakże przepisy w zakresie ochrony środowiska nakładają obowiązek zagospodarowywania odpadów w sposób selektywny. Do odpadów szkodliwych, będących pod ścisłą kontrolą zalicza się: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, tonery, kartridże, aparaty telefonii komórkowej, sprzęt audio-video, komputery, drukarki, monitory, czajniki bezprzewodowe oraz świetlówki i żarówki.

Odpady powstałe w wyniku prowadzenia działalności operacyjnej, przekazywane są do recyklingu lub utylizacji specjalistycznej firmie. Są one ewidencjonowane na kartach ewidencji i przekazywane do utylizacji na podstawie karty przejęcia odpadów. Po zakończeniu danego roku sprawozdania są przekazywane do odpowiednich urzędów marszałkowskich, które dokonują zestawień dla poszczególnych województw.

Zbędny sprzęt komputerowy, czy wyposażenie biurowe, są odsprzedawane zainteresowanym pracownikom i zrzeszonym bankom spółdzielczym lub przekazywane instytucjom np. szkołom, gdzie mogą być jeszcze przydatne.

Racjonalne gospodarowanie zużywanymi zasobami polega na stałym monitoringu i ograniczaniu zużycia surowców i materiałów poprzez:

- analizę wykonania budżetów przeznaczonych na zakup materiałów biurowych;
- weryfikowanie zapotrzebowania na każdy zamówiony zakup;
- wprowadzenie limitów zakupów do poziomu bieżącego zużycia;
- ponowne wykorzystywanie zbędnych elementów wyposażenia, co zmniejsza ilość wygenerowanych odpadów.

9.3.7. Pozostałe aspekty oddziaływania na środowisko

Tabela 46. Oddziaływanie Grupy Kapitałowej na środowisko w 2017 r. – pozostałe aspekty

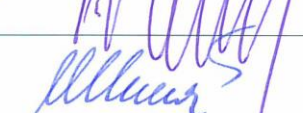
Wyszczególnienie	j.m.	Występowanie
Pozostałe istotne rodzaje zanieczyszczeń środowiska emitowane przez działalność operacyjną	Tak/Nie	Nie
Awarie ze skutkiem środowiskowym i ewentualne skażenia, do których doszło w okresie sprawozdawczym (wraz z opisem ich charakteru)	Tak/Nie	Nie
Potencjalne naruszenia przepisów ochrony środowiska, w związku z którymi wszczęte zostały postępowania administracyjne	Tak/Nie	Nie
Całkowita kara prawomocnych kar nałożonych w związku z naruszeniem przepisów ochrony środowiska	Tak/Nie	Nie
Odsetek (%) umów z kontrahentami, w których znalazła się klauzula odnosząca się do poszanowania środowiska naturalnego (w ujęciu wartościowym)	Tak/Nie	Nie
Liczba audytów pod kątem przestrzegania przepisów ochrony środowiska u podwykonawców	Tak/Nie	Nie

X. OŚWIADCZENIE ZARZĄDU BANKU BPS S.A.

Zarząd Banku BPS S.A. oświadcza, że według jego najlepszej wiedzy:

- 1) Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku i dane porównywalne, sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Banku BPS S.A.;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 r. zawiera prawdziwy obraz osiągnięć oraz sytuacji ekonomiczno-finansowej Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. (w tym opis podstawowych zagrożeń i ryzyka).

Podpisy Członków Zarządu Banku BPS S.A.

Imię i nazwisko	Pełniona funkcja	Podpis
Zdzisław Kupczyk	Prezes Zarządu	
Artur Adamczyk	Wiceprezes Zarządu	
Piotr Konieczka	Wiceprezes Zarządu	
Dariusz Olkiewicz	Wiceprezes Zarządu	

Warszawa, 28 maja 2018 r.

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku zawiera 98 ponumerowanych stron.